

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки бізнесу і контролю

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: *«Організація і методика обліку та аудиту основних засобів*

(на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.1.6

Здобувачка: _____ **Швець А.С.**

Керівник: _____ **д-р.ф., доц. Баранюк Х.О.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”12“ грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ
І МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – Економіки бізнесу і контролю

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

«____» _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувачки

Аліни ШВЕЦЬ

---

1. Тема роботи: *«Організація і методика обліку та аудиту основних засобів (на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)»*

Затверджена наказом *від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03*

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *8 грудня 2023 р.*

3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.*

---

4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: *Теоретичні основи обліку та аудиту об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2020-2021 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.*

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 42 , рисунків – 7.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2023 р.**

Керівник _____ Баранюк Х.О.

Завдання прийняв до виконання _____ Швець А.С.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувач-магістр _____ Швець А.С.

Керівник роботи _____ Баранюк Х.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____ Швець А.С.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи магістра на тему:

**«Організація і методика обліку та аудиту основних засобів (на прикладі
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)»**

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення методологічної основи обліку та аудиту основних засобів, розгляд теоретичної бази та аналіз сучасних наукових досліджень і публікацій за напрямом, виявлення практичних особливостей, а також пошук шляхів вдосконалення цих питань на підприємстві, що досліджувалось та розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення ролі обліку та аудиту в забезпеченні ефективного його функціонування.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів та висновків і рекомендацій. В першому розділі кваліфікаційної роботи вивчається сутність основних засобів та методологічна основа їх обліку, вивчені законодавчо-нормативна база та теоретичні основи з питань обліку основних засобів на підприємстві, проведений аналіз визначення сутності категорії «основні засоби» та її класифікації, наведено фінансовий та податковий облік основних засобів та кореспонденція їх рахунків. В другому розділі розглядаються особливості методики проведення аудиту основних засобів на підприємстві, вивчені типові порушення під час аудиту основних засобів підприємства. В третьому розділі розглядається особливості організації аналізу, обліку та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», проведено фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2020 - 2021 роки. У висновках та пропозиціях до кваліфікаційної роботи запропоновані пропозиції по удосконаленню обліку та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 122 с.

таблиць – 42

рисуноків – 7

додатків – 6

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП.....	6
1.СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ЇХ ОБЛІКУ.....	10
1.1. Сутність та класифікація основних засобів підприємства відповідно до нормативних документів та законодавчих актів	10
1.2. Документальне оформлення та фінансовий облік руху основних засобів підприємства....	17
1.2.1. Облік надходження основних засобів.....	22
1.2.2. Облік амортизації (зносу) основних засобів.....	24
1.2.3. Облік ремонтів та модернізації основних засобів.....	29
1.2.4. Облік переоцінки основних засобів та зменшення їх корисності.....	31
1.2.5. Облік вибуття основних засобів.....	34
1.2.6. Інвентаризація основних засобів.....	37
1.3. Синтетичний та аналітичний облік основних засобів.....	38
2.ОСОБЛИОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	44
2.1. Мета, завдання та предметна область дослідження.....	44
2.2. Методика проведення аудиту основних засобів.....	46
2.3. Типові порушення під час проведення аудиту основних засобів підприємства.....	60
3.ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД».....	66
3.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	66
3.2. Методика аналізу використання основних засобів на підприємстві.....	68
3.3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.....	74
3.4. Загальна характеристика організації бухгалтерського та податкового обліку на підприємства	89
3.5. Організація обліку основних засобів на підприємстві.....	96
3.6. Організація внутрішнього контролю та аудиторської діяльності основних засобів на підприємстві.....	102
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	119
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
ДОДАТКИ.....	129

ВСТУП

Актуальність теми. Жодне сучасне підприємство не може ефективно функціонувати без основних засобів. Виробнича діяльність підприємства забезпечується не лише за рахунок використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, але й за рахунок основних засобів. Одним з найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва на підприємствах є їх забезпеченість основними засобами в необхідній кількості та асортименті, а також найбільш повне їх використання. Основні засоби піддаються впливу виробничого процесу та зовнішнього середовища, зношуються і поступово втрачають свою первісну вартість, що відображається на витратах виробництва протягом нормативного строку їх корисного використання. У зв'язку з безперервним процесом виробництва та використання основних засобів на підприємстві виникає необхідність їх вивчення, класифікації, оцінки, відтворення та нарахування амортизації, а також аналізу та контролю за ефективністю їх використання та проведенню аудиту основних засобів на підприємствах.

Сучасна економіка спонукає підприємства до впровадження передових технологій та обладнання, а також відкриває можливості використання нових фінансових інструментів та механізмів. Серед питань, що потребують додаткового дослідження, є визначення первісної вартості основних засобів, отриманих з різних джерел, а також визначення витрат на ліквідацію та переоцінку.

Дослідженням розвитку теорії та практики бухгалтерського і податкового обліку основних засобів підприємств займалася низка вітчизняних і зарубіжних науковців. Однак відсутність єдиного погляду на економічний зміст поняття «основні засоби» призвела до різних трактувань цієї категорії в бухгалтерському та податковому обліку, які потребують уточнення.

Нерухомість є невід'ємною частиною національного багатства України. У зв'язку з постійним процесом виробництва та використання нерухомого майна на підприємствах, необхідно не тільки контролювати та проводити аудит його використання, але й систематизувати, оцінювати, відновлювати та амортизувати

його. Важливу увагу слід приділити особливостям бухгалтерського та податкового обліку нерухомого майна, а також детально пояснити відмінності.

Дослідження питань бухгалтерського обліку та фінансово-економічного аналізу основних засобів діяльності підприємства, відображені у публікаціях вчених: І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, Н.Г. Виговська, Л.Л. Горецька, М.Я. Дем'яненко, В.П. Завгородній, А.Г. Загородній, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, С.О. Левицька, В.Г. Линник, Л.Г. Ловінська, Н.М. Малюга, М.Ф. Огічук, В.Ф. Палій, М.В. Півторак, Г.М. Підлісецький, В.В. Сопко, О.П. Антонюк, Т.М. Ступницька, Н.М. Купріна, О.Я. Базилінська, М.Д. Білик, Н.І. Власюк, Х.О. Баранюк, Є.В. Мних, Н.С. Барабаш та інші, і зарубіжні вчені, такі як: В.Є. Ванкевич, Л.В. Зубарева, І.П. Ламанов, Б. Нідлз, М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера, Я.В. Соколов, тощо

Тому, наявність вказаних проблем і потреба у їх подальшому вирішенні підтверджує, що питання обліку необоротних активів є актуальними в наш час і стимулює вибір теми та основних напрямків дослідження.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення методологічної основи обліку та аудиту основних засобів, розгляд теоретичної бази та аналіз сучасних наукових досліджень і публікацій за напрямом, виявлення практичних особливостей, а також пошук шляхів вдосконалення цих питань на підприємстві, що досліджувалось та розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення ролі обліку та аудиту в забезпеченні ефективного його функціонування. Дослідження спрямоване на вивчення та вдосконалення використання методів бухгалтерського обліку та аудиту для досягнення успішної діяльності підприємств у сучасному бізнес-середовищі.

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання:

- дослідити сутність основних засобів та методологічні засади їх обліку;
- вивчити особливості методики проведення аудиту основних засобів;
- ознайомитися з особливостями організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;

- Сформулювати пропозиції по удосконаленню обліку та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Об'єкт та предмет дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра досліджується аналіз, облік та аудит основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Були досліджені наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, розглянуті відповідні законодавчі акти, національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші законодавчі та інструктивні вказівки та рекомендації. Крім цього, були використані облікові дані самого ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Отримані результати мають практичне значення, оскільки можуть бути використані для поліпшення обліку та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: аналізу, синтезу та класифікації для деталізації і вивчення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи (сутність та класифікація економічної категорії «основні засоби», «аудиту»); синтез для узагальнення аспектів методики фінансового обліку та фінансового аналізу об'єкту дослідження – основні засоби діяльності підприємства; статистичні та аналітичні розрахунки, абсолютних та відносних величин, порівняння для аналізу основних засобів діяльності підприємства, проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства; групування для визначення класифікації основних засобів діяльності підприємства і формування кореспонденції рахунків; графічний для зображення теоретичних та практичних результатів дослідження кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів в даній класифікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення фінансового та управлінського обліку на підприємстві, проведення фінансового аналізу основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» та застосування на ньому результатів дослідження.

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які відображені у кваліфікаційної роботи, були опубліковані у 2 тезах доповідей (у співавторстві) у збірниках наукових праць та пройшли апробацію на наукових студентських конференціях: на V Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції, 30-31 травня 2023 року (секція кафедри обліку та аудиту), в ОНТУ, м. Одеса.

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Основний зміст роботи становить 122 стор., містить 42 таблиці, 7 рисунків, 6 додатків на 28 стор., список використаних джерел складається з 58 найменувань на 6 стор.

1. СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ЇХ ОБЛІКУ

1.1 Сутність та класифікація основних засобів підприємства відповідно до нормативних документів та законодавчих актів.

Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [10], затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та розкриття інформації про них у фінансовій звітності, основні засоби – «це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік)»[52].

Об'єкт основних засобів – «це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям для нього або окремих конструктивно відокремлених предметів, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначень, що мають для обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, комплекс - певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством» [52].

Хоча визначення поняття «Основні засоби» є дуже важливим і часто використовується у фінансовій науці та практиці, досі існують певні труднощі у його трактуванні, і по нині немає єдиного підходу визначення трактування його економічної природи. Значний внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів необоротних активів та саме окремої складової необоротних активів - основних засобів, внесли провідні вітчизняні дослідники: І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець,

М.Т. Білуха, Н.Г. Виговська, Л.Л. Горецька, М.Я. Дем'яненко, В.П. Завгородній, А.Г. Загородній, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, С.О. Левицька, В.Г. Линник, Л.Г. Ловінська, Н.М. Малюга, М.Ф. Огійчук, В.Ф. Палій, М.В. Півторак, Г.М. Підлісецький, В.В. Сопко та інші, і зарубіжні вчені, такі як В.Є. Ванкевич, Л.В. Зубарева, І.П. Ламанов, Б. Нідлз, М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера, Я.В. Соколов, тощо. Так, у сучасних наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених існує багато точок зору до трактування поняття «основні засоби», найтипівіші з яких представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Трактування сутності поняття «основні засоби» в економічній літературі

Автор, джерело	Визначення
Й.С. Завадський [30, с. 289]	Основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється
С.М. Гречко [49, с. 24]	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності
Н.А. Литнева, Л.І. Малявкіна, Т.В. Федорова [35, с. 68]	Основні засоби – це частина майна, яка виступає у ролі коштів праці при виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг або для управління організацією на протязі періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців
Л.К. Сук, П.Л. Сук [45, с. 262]	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [24, с. 12]	Основні засоби – це засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу
А.М. Коваленко[51, с. 192]	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більш ніж один рік (або на протязі операційного циклу, якщо він більше ніж рік), які підприємство утримує в цілях: використання під час виробництва або поставки товарів, надання послуг, надання в оренду іншим особам; виконання адміністративних та соціальних функцій

Автор, джерело	Визначення
О.Г. Агрес [50, с. 178]	Основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься в міру фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції проведенням амортизаційних відрахувань
О.В. Коваленко, І.В. Громова [53, с.21]	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань
Ю.В. Неміш [54, с. 66]	Основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року, чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання
Н.Д. Бабяк [23, с. 178]	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах з метою отримання економічної вигоди, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань

Аналіз наведених визначень поняття «основні засоби» дозволяє стверджувати, що більшість авторів при розкритті сутності цієї категорії акцентують увагу на таких ключових критеріях визнання основних засобів, як: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року) [56].

Інші автори, серед яких С.М. Гречко, Н.Д. Бабяк, звертають увагу на особливості визнання об'єкту основних засобів активом, тобто коли існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди,

пов'язані з використанням цього об'єкта в господарській діяльності [49, с. 24; 23, с. 177].

Іншим важливим критерієм при визначенні поняття «основні засоби» Й.С. Завадський [30, с. 289], Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [24, с. 12], Н.Д. Баб'як [23, с. 178] вважають амортизацію, тобто «поступове, в міру зношення, перенесення вартості основного засобу на продукцію, що виробляється підприємством». З їх точки зору, основні засоби – це засоби праці (матеріальні активи), які тривалий час (більше 365 днів або протягом декількох операційних циклів) приймають участь у виробничому процесі господарській діяльності, зберігають свою натурально-речову форму і по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт (шляхом амортизаційних відрахувань). Підтримуючи позицію вказаних авторів, слід зазначити, що амортизація є одним із суттєвих критеріїв ідентифікації об'єкта основних засобів.

Подібне визначення поняття «основні засоби» знайшло відображення і у Наказі Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» від 12.10.2010 р. № 1202 [11].

Слід зауважити, що деякими авторами при визначенні сутності основних засобів звужується сфера їх використання. Так, наприклад, Й.С. Завадський [30, с. 289], О.В. Коваленко [51], І.В. Громова [53, с. 21] вважають, що сферою використання основних засобів є лише «виробничі процеси». Але, основні засоби використовуються як у процесі виробництва, так і під час постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам, здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій [56]. Отже, вважаємо, що дане визначення основних засобів є дуже вузьким, оскільки не враховує інші сфери їх використання.

Саме тому наступна група науковців, серед яких Н.А. Литнєва, Л.І. Малявкина, Т.В. Федорова [35, с. 68], Л.К. Сук, П.Л. Сук [45, с. 262], А.М. Коваленко [51, с. 192], О.Г. Агрес [50, с. 178], Ю.В. Неміш [54, с. 66], наголошує на необхідності конкретизації сфери використання основних засобів – у

виробничій або невиробничій діяльності підприємства (під час виконання адміністративних та соціальних функцій). В той же час цими авторами (окрім О.Г. Агрес, Ю.В. Неміш) поняття «основні засоби» не пов'язується з амортизацією. Своє підтвердження такому трактуванню поняття «основні засоби» можна знайти і у діючих нормативно-правових актах України [7; 17; 20].

Слід зазначити, що більшість науковців при розкритті змісту поняття «основні засоби» обов'язковим критерієм визнання об'єкту основних засобів вважають строк їх корисного використання, який може бути понад одного року або операційного циклу, якщо він більше року [56]. Ми також згодні з цією позицією, оскільки підприємство набуває основний засіб з метою його тривалої експлуатації під час господарської діяльності підприємства.

У той же час жоден із авторів до критеріїв визнання об'єкту основним засобом не включає вартісний показник такого об'єкту, що є цілком доречним з огляду на високий рівень інфляції.

Трактування сутності поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах України та Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку представлено у таблиці 1.2.

Наведені у нормативно-правових актах визначення поняття «основні засоби» підтверджують відсутність єдиного підходу до його розуміння.

Так, у Податковому кодексі України [3] та Державному класифікаторі України «Класифікація основних фондів» [8] до вищенаведених критеріїв визнання основних засобів додається ще додатковий критерій – критерій вартості. У податковому обліку, згідно з Податковим кодексом України, основні засоби мають вартісну межу, яка становить 20000 грн. [3], але цей критерій використовується при виділенні тільки однієї групи основних засобів – малоцінних необоротних матеріальних активів, які обліковуються на рахунку 112. А в бухгалтерському обліку, відповідно до П(С)БО 7 [7], вартісну межу основних засобів підприємства можуть встановлювати самостійно, про що зазначають у своїй обліковій політиці.

Таблиця 1.2 – Трактування сутності поняття «основні засоби» у
нормативно – правових актах України

Автор, джерело	Визначення
Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р.№ 92 [7]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Податковий кодекс України [3]	Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 грн., невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16(МСБО 16) «Основні засоби» [17]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду
Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження НП(С)БО в державному секторі» від 12.10.2010 р. № 1202 [6]	Основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.
Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України» від 20.12.2005 р. № 480[20]	Основні засоби – матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)

Автор, джерело	Визначення
Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів» від 19.08.1997 р. № 507 [8]	Основні фонди – це матеріальні цінності, експлуатаційний період і вартість яких відповідно перевищують один календарний рік та 15 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.
Господарський кодекс України [1]	Основними фондами виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.

Визначення поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах України, які регулюють їх бухгалтерський облік [7; 17; 20], призводять до ще більшої плутанини до розуміння їх сутності, оскільки при встановленні критеріїв віднесення об'єкту до основних засобів перевага надається їх призначенню. В той же час норми податкового законодавства акцентують увагу на особливостях визнання об'єкту основних засобів активом, тобто лише у тому випадку, коли його застосування відбувається виключно «для використання у господарській діяльності платника податку» [3].

На відміну від інших нормативно-правових актів ч. 3 ст. 139 Господарського кодексу України [1] містить визначення лише «основних фондів», до яких віднесено «будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів». Тобто у даному випадку законодавцем ототожнюються поняття «основні засоби» і «основні фонди». Проте погоджуємося з думкою К.О. Утенкової [48], яка зазначає, що термін «основні засоби» доцільно використовувати щодо майна та матеріальних цінностей, а термін «основні фонди» – відносно джерел утворення майна.

Слід зазначити, що останнім часом відбувається поступова адаптація національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних. Саме тому наведені у національному та міжнародному стандартах поняття основних засобів [7; 17] співпадають за усіма ключовими критеріями їх визнання. На жаль, така ідентичність існує тільки у площині бухгалтерського обліку основних засобів. В той час як органи фіскальної служби при ідентифікації об'єкта основних засобів дотримуються норм Податкового кодексу України [3]. Така суперечність визначень призводить до виникнення конфліктних ситуацій між підприємством та фіскальним органом.

Для чіткого обліку основних засобів необхідно насамперед їх правильно класифікувати.

Класифікація – система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями. Отже, класифікація необоротних активів – це розподіл їх за різними ознаками.

Є такі основні класифікації основних засобів: податкова, бухгалтерська й економічна.

Схема класифікації основних засобів представлено на рис. 1.1 Додатку А.

1.2. Документальне оформлення та фінансовий облік руху основних засобів підприємства

Рух основних засобів, пов'язаний із здійсненням господарських операцій з надходження, внутрішнього переміщення та вибуття основних засобів, оформлюють за допомогою типових форм первинної облікової документації, затверджених Наказом Мінстату України від 29.12.95 р. № 352 (зі змінами)[6]. На підставі наказу Державної служби статистики № 266 від 22.10.2021 р. [5] цей наказ втратив чинність, але первинний облік основних засобів можна продовжувати оформлювати документами.

Уведення в дію об'єктів основних засобів на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод», а також їх купівлю комісія оформляє актом

приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів за формою ОЗ – 1, який використовують для:

- зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів;
- обліку введення об'єктів основних засобів в експлуатацію;
- оформлення внутрішнього переміщення основного засобу з одного підрозділу (цеху, відділу, ділянки) в інший;
- виключення об'єктів зі складу основних засобів при передачі іншому підприємству – як при продажу (обміні), так і при безоплатній передачі[6].

Склад комісії, яка складає акт, визначається в наказі про облікову політику підприємства або затверджується керівником [6].

Кожен об'єкт зараховується до складу основних засобів за окремим актом. Виключення лише становлять інвентар, інструменти, обладнання та подібні об'єкти, якщо вони є однотипними та мають однакову вартість в одному календарному місяці[6].

При прийманні основного засобу акт складається в одному примірнику, при передачі іншому підприємству – в двох (для обох підприємств), при передачі другому підрозділу – також в двох (на підставі другого примірника акту працівник, який передає об'єкт основний засіб, робить відповідний запис до інвентарного списку ОЗ - 9) [6].

Перший примірник акту передається в бухгалтерію, де на його підставі проводиться запис в інвентарній картці форми ОЗ - 6. До акту додається необхідна технічна документація, яка пізніше передається в один з відділів (у бухгалтерії не зберігається) [6].

Акти зберігаються протягом всього терміну експлуатації об'єкту і протягом трьох років та одного місяця після списання об'єкту з обліку за умови, що на цей період була проведена документальна ревізія [6].

Форму ОЗ - 2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовують при оформленні приймання-передачі основного засобу з

капітального ремонту, реконструкції або модернізації. Акт складається в одному примірнику, якщо ремонт, реконструкція або модернізація здійснювались господарським способом, а в двох – якщо на іншому підприємстві (другий примірник передається підприємству, яке здійснювало роботи). На підставі акту вносяться зміни до:

- ОЗ - 6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» [57];
- ОЗ - 14 «Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)» [57];
- ОЗ - 15 «Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій)» [57];
- ОЗ - 16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту» [57].

Форми ОЗ - 3 «Акт на списання основних засобів» та ОЗ - 4 «Акт на списання автотранспортних засобів» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовуються для оформлення вибуття окремих об'єктів основних засобів при повній або частковій ліквідації. Акт складається в двох примірниках і затверджується керівником підприємства, потім передається в бухгалтерію, де на його підставі здійснюють запис до форми ОЗ - 9 та вилучають картку форми ОЗ - 6, що відображають у відомості форми ОЗ – 7 [6].

Форма ОЗ - 5 «Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується при встановленні, запуску та демонтажу будівельної машини, взятої на прокат. Цей акт підписується представником машинопрокатної бази та механіком будівельної ділянки [6].

Форма ОЗ - 6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується для аналітичного обліку та узагальнення інформації про наявність та рух всіх типів основних засобів на підприємстві. Картки заводяться на кожен інвентарний об'єкт або групу однотипових об'єктів, які мають однакові вартість, введені в експлуатацію в один і той же час та знаходяться в одному підрозділі (цеху). Інвентарні картки

заповнюються на підставі наступних первинних документів з обліку руху основних засобів:

- ОЗ - 1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»;
- ОЗ - 2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»;
- ОЗ - 3 «Акт на списання основних засобів» (при цьому картка вилучається);
- ОЗ - 4 «Акт на списання автотранспортних засобів» (при цьому картка вилучається).

На підставі інвентарних карток заповнюються наступні регістри обліку:

- ОЗ - 7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів»;
- ОЗ - 8 «Картка обліку руху основних засобів» (заповнюється в кінці місяця);
- ОЗ - 9 «Інвентарний список основних засобів» (крім випадку внутрішнього переміщення основного засобу) [6].

Дані карток сумарно звіряють з регістрами синтетичного бухгалтерського обліку [6].

Кожна картка традиційно ведеться в одному примірнику в бухгалтерії, але існує варіант обліку з веденням двох примірників цих форм: один примірник – в бухгалтерії, інший – в місці експлуатації основного засобу, замість форми ОЗ - 9. Підприємства, які мають невелику кількість основних засобів, можуть вести їх пооб'єктний облік в інвентарній книзі (в розрізі видів основних засобів та місць їх знаходження) [6].

На орендовані основні засоби картка форми ОЗ - 6 не заводиться. Для аналітичного обліку таких засобів використовується копія інвентарної картки орендодавця, яка повинна бути отримана разом з орендованими основними засобами [6].

Форма ОЗ - 7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується для реєстрації інвентарних карток. Ця форма складається в одному примірнику з метою контролю за зберіганням карток. Зареєстровані у цьому описі картки розміщують у картотеці основних засобів, де їх групують за видами, а всередині видів – за місцезнаходженням. Картки недіючих основних засобів групують окремо. Вибуття основних засобів відмічається у картці, яка вилучається з картотеки діючих об'єктів, що відображається в цьому опису [6].

Форма ОЗ - 8 «Картка обліку руху основних засобів» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» заповнюється на підставі наступних форм:

- ОЗ - 6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»;
- ОЗ - 14 «Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)»;
- ОЗ - 15 «Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій)»;
- ОЗ - 16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту».

Форма ОЗ - 9 «Інвентарний список основних засобів» використовується у місцях експлуатації основних засобів (цехах, відділах) для обліку кожного об'єкту за матеріально відповідальними особами [6].

Форми ОЗ - 14 «Розрахунок амортизації основних засобів (для промислових підприємств)», ОЗ - 15 «Розрахунок амортизації основних засобів (для будівельних організацій)», ОЗ - 16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту» на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується для розрахунку амортизації основних засобів та заповнюються на підставі інвентарних карток форми ОЗ – 6 з урахуванням змін, внесених актом форми ОЗ – 2 при прийманні-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів [6].

1.2.1. Облік надходження основних засобів.

Основні засоби надходять на підприємство в результаті їх придбання за плату (купівля), створення (будівництво, спорудження) власними силами, безоплатного отримання, одержання як внеску до статутного капіталу або в результаті інших надходжень (виявлення неврахованих основних засобів в ході інвентаризації та ін.) [57].

Більшість основних засобів надходять на підприємство внаслідок здійснення капітальних інвестицій [57].

Капітальні інвестиції – це сукупність витрат на створення і поліпшення якісного стану основних засобів. Тобто це затрати підприємства на придбання або створення основних засобів, інших необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів, а також затрати на реконструкцію, розширення і технічне переозброєння діючих підприємств [57].

Усі витрати на підприємстві на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів, що включаються до їх первісної вартості, накопичуються на **рахунку 15 «Капітальні інвестиції»**, за яким ведеться синтетичний облік капітальних інвестицій в розрізі субрахунків [57].

За дебетом рахунка 15 відображається збільшення понесених підприємством ТОВ «Вознесенський коньячний завод» витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, а за кредитом – їх зменшення у зв'язку з прийняттям в експлуатацію або приведенням у стан використання за призначенням відповідних об'єктів. Підставою для списання первісної вартості об'єкта з кредиту рахунка 15 «Капітальні інвестиції» є акт приймання-передачі, складений комісією, що визначена наказом керівника підприємства, і затверджений останнім [57].

Аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться відповідно за видами основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також за окремими об'єктами капітальних вкладень (інвентарними об'єктами) [57].

Капітальні роботи можуть виконуватися або підрядним способом (тобто спеціалізованими будівельно-монтажними організаціями на договірних засадах), або господарським способом (тобто самим підприємством) [57].

При підрядному способі виконання робіт облік матеріальних, трудових і фінансових затрат на будівельно-монтажні роботи здійснює сам підрядчик. Підприємство-забудовник у цьому разі здійснює тільки облік затрат на капітальні інвестиції і розрахунки з підрядчиком за виконані і прийняті за актами роботи. Виходячи з цього, підприємство-забудовник на вартість виконаних будівельно-монтажних і прийнятих за актами робіт робить запис по дебету рахунка 15 «Капітальні інвестиції» і кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками». Така сама проводка складається на вартість придбаних об'єктів основних засобів, які не потребують монтажу (транспортні засоби, верстати, вимірювальні прилади, інвентар тощо). Облік обладнання, яке потребує монтажу, ведеться в складі виробничих засобів на субрахунку 205 «Будівельні матеріали». Вартість такого обладнання, переданого в монтаж, списується на дебет рахунка 151 «Капітальне будівництво» з кредиту рахунка 205 «Будівельні матеріали» [57].

При господарському способі виконання будівельно-монтажних робіт затрати на капітальні інвестиції підприємство-забудовник відображає на дебеті рахунка 15 «Капітальні інвестиції» у кореспонденції з кредитом відповідних рахунків: 205, 23, 26, 66, 65 і ін. За даними рахунками 15 «Капітальні інвестиції» визначають фактичну собівартість закінчених об'єктів будівництва (реконструкції, придбання). Введення в експлуатацію кожного об'єкта оформляється Актом приймання-передачі основних засобів (ф. № ОЗ – 1), який є підставою на списання вартості об'єктів капітальних інвестицій на закінчені об'єкти, а також зарахування їх на баланс до складу основних засобів [57].

Оприбуткування на баланс введених в експлуатацію основних засобів за фактичною собівартістю, їх будівництва (виготовлення, придбання) в бухгалтерському обліку відображається записом по дебету рахунка 10 «Основні засоби» в кореспонденції з кредитом рахунка 15 «Капітальні інвестиції» [57].

Оприбуткування на баланс об'єктів основних засобів, внесених учасниками (засновниками) до статутного капіталу підприємства, за справедливою вартістю, узгодженою сторонами, відображається записом по дебету рахунка 10 «Основні засоби» і кредиту рахунка 46 «Неоплачений капітал» [57].

Основні засоби, одержані від інших юридичних осіб у порядку безоплатної передачі, в бухгалтерському обліку відображаються записами в таблиці 1.2.1.1.

Таблиця 1.2.1.1. - Основні засоби, одержані від інших юридичних осіб у порядку безоплатної передачі.*

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	На справедливу вартість прийнятих об'єктів	10	424
2	На суму витрат по доставці	15	685
3	На суму визнаного доходу по безоплатно одержаних об'єктах основних засобів	424	745

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

1.2.2. Облік амортизації (зносу) основних засобів.

Під впливом часу, сил природи та в процесі експлуатації основні засоби поступово зношуються. Вони втрачають свої первинні фізичні якості, знижуються їх техніко-експлуатаційні можливості, в результаті чого зменшується реальна вартість основних засобів [57].

З точки зору бухгалтерського обліку, оскільки необоротні активи приносять підприємству економічні вигоди протягом кількох років, необхідно розподілити вартість цих активів між звітними періодами для забезпечення відповідності доходів і витрат. Це досягається шляхом амортизації [57].

Амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Тобто амортизація передбачає поступове систематичне списання вартості основних засобів в процесі їх корисного використання, пов'язане з їх фізичним і моральним зносом [57].

Вартістю, яка амортизується, є первісна (або переоцінена) вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості [57].

Розмір амортизаційних відрахувань визначається в процентах до інвентарної (балансової) вартості окремих видів основних засобів і називається *нормою амортизаційних відрахувань* [57].

Амортизаційні відрахування – це вартісне вираження зносу основних засобів, яке включається в собівартість продукції, виконаних робіт і послуг [57].

Сума амортизації за місяць визначається шляхом множення початкової вартості об'єкта на місячну норму амортизації. Амортизаційні відрахування включаються в собівартість продукції [57].

Об'єктом амортизації є всі необоротні активи, що мають обмежений строк корисної експлуатації. Земля, строк корисного використання якої необмежений, не підлягає амортизації [57].

Знос основних засобів – сума амортизації об'єкта основних засобів, накопичена з початку строку їх корисного використання [57].

Якщо знос показує, наскільки змінилась вартість основних засобів у результаті їх участі у виробничому процесі, то амортизація – яка вартість включена у витрати за певний звітний період. Сума зносу завжди визначається у сумі амортизаційних відрахувань [57].

Строком корисного використання (експлуатації) є період часу, упродовж якого підприємство передбачає використовувати відповідний об'єкт, або кількість одиниць продукції (послуг), яку підприємство очікує отримати від його використання [57].

Нарахування амортизації:

- починається з місяця, що настає за місяцем, у якому об'єкт необоротних активів став придатним для корисного використання;
- припиняється, починаючи з місяця, що настає місяцем вибуття об'єкта необоротних активів;

– призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації [57].

Метод амортизації основних засобів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання. Амортизація об'єкта основних засобів за новим методом нараховується, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни методу амортизації [57].

Для нарахування *амортизації* основних засобів можуть бути застосовані такі *методи*:

- I) прямолінійний;
- II) методи прискореної амортизації:
  - 1) зменшення залишкової вартості;
  - 3) прискореного зменшення залишкової вартості;
  - 4) кумулятивний;
- III) виробничий;
- IV) податковий [57].

При використанні *прямолінійного метода амортизації*, вартість об'єкта, що амортизується, рівномірно списується (розподіляється) протягом строку його служби. При цьому річна норма та річна сума амортизації залишаються постійними на весь строк корисної служби об'єкта, накопичена амортизація збільшується, а балансова вартість об'єкта зменшується [57].

Наступні три методи є методами прискореної амортизації, які забезпечують списання більшої частини вартості основних засобів у перші роки їх експлуатації. *Прискорена амортизація* означає щорічне зниження суми амортизаційних відрахувань [57].

Доцільність застосування методів прискореної амортизації пояснюється такими причинами:

– найбільша інтенсивність використання основних засобів припадає на перші роки їх експлуатації, коли вони фізично і морально ще є новими;

- накопичуються кошти для заміни об'єкта, що амортизується, у разі його швидкого морального старіння та інфляції;
- забезпечується можливість збільшення частки витрат на ремонт об'єктів, які амортизуються, що припадає на останні роки їх використання, без відповідного збільшення витрат виробництва (за рахунок того, що сума нарахованої амортизації в ці роки зменшується) [57].

Метод зменшення залишкової вартості полягає у визначенні річної суми амортизації об'єкта основних засобів, виходячи із залишкової вартості такого об'єкта на початок звітної року. За цим методом річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації розраховується за формулою:

$$\text{Річна норма амортизації} = 1 - \sqrt[n]{\frac{\text{Ліквідаційна вартість}}{\text{Первісна вартість}}}$$

Цю формулу можна перетворити до такого вигляду:

$$Na = 1 - (ЛВ : ПВ)^{1/n}$$

Метод прискореного зменшення залишкової вартості – норма амортизації застосовується не до вартості, що амортизується, а до балансової (залишкової) вартості об'єкта на кінець попереднього періоду. Згідно із цим методом річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної року та норми амортизації, яка обчислюється виходячи зі строку корисного використання об'єкта (за прямолінійним методом) і подвоюється. Слід зазначити, що ліквідаційна вартість об'єкта в цьому разі не береться до уваги при розрахунку сум амортизаційних відрахувань. Суму амортизації останнього року розраховують у такій спосіб, щоб залишкова вартість об'єкта в кінці періоду його експлуатації була не меншою, ніж його ліквідаційна вартість [57].

При кумулятивному методі річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. *Кумулятивний коефіцієнт* розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця

очікуваного строку використання об'єкта, на суму чисел років його корисного використання. Сума чисел років – це результат сумування порядкових номерів тих років, протягом яких функціонує об'єкт [57].

Виробничий метод заснований на передбаченні, що функціональна корисність об'єкта залежить не від часу, а від результатів його використання. При цьому строк корисної служби визначається кількістю продукції та обсягом послуг, які підприємство планує виготовити або надати з використанням об'єкта [57].

Прикладом розрахунку амортизації представлений на таблиці 1.2.2.1.

Вихідні дані: На підприємстві було виконано амортизація вантажного автомобіля, первісна його вартість – 10000 грн. Очікуваний строк служби – 5 років. Ліквідаційна вартість автомобіля у вигляді матеріалів – 1000 грн. Плановий випуск продукції – 50000 одиниць: за перший рік випуск продукції склав 10000, за другий – 11000, за третій – 10100, за четвертий – 9000 і за п'ятий – 9900 од..

Сума амортизації:

Норма амортизації за рік складе:

$$(1800 : 9000) \times 100 \% = 20 \% \text{ щорічно; або } 1 / 5 = 0,20 (20 \%).$$

Таблиця 1.2.2.1 - Нарахування амортизації за прямолінійним методом протягом п'яти років.*

Роки	Первісна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	10000	1800	1800	8200
2	10000	1800	3600	6400
3	10000	1800	5400	4600
4	10000	1800	7200	2800
5	10000	1800	9000	1000

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Сума амортизації визначається як добуток фактичного обсягу продукції за звітний період та виробничої ставки амортизації. У свою чергу, *виробнича ставка амортизації* обчислюється діленням вартості об'єкта, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням цього об'єкта [57].

Для відображення нарахованої амортизації використовується *рахунок 13 «Знос необоротних активів»*, який має такі субрахунки:

131 »Знос основних засобів»;

132 »Знос інших необоротних матеріальних активів»;

133 »Знос нематеріальних активів» [57].

За кредитом рахунка 13 відображається нарахування амортизації необоротних активів, а за дебетом – її зменшення [57].

Сума нарахованої амортизації включається до складу відповідних витрат підприємства представлений в таблиці 1.2.2.2.

Таблиця 1.2.2.2 - Сума нарахованої амортизації включається до складу відповідних витрат підприємства.*

Кореспонденція рахунків	
Дебет 23 »Виробництво»	Кредит 131 »Знос необоротних активів»
Дебет 91 »Загальновиробничі витрати»	
Дебет 92 »Адміністративні витрати»	
Дебет 93 »Витрати на збут»	
Дебет 94 »Інші витрати операційної діяльності»	

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Підприємства, що ведуть бухгалтерський облік з використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами», спочатку відображають нараховану амортизацію за дебетом рахунка 83 «Амортизація», а потім списують з кредиту цього рахунка в дебет наведених вище рахунків витрат [57].

1.2.3. Облік ремонтів та модернізації основних засобів (витрати на утримання необоротних активів).

Для забезпечення на підприємстві експлуатаційності та ефективності використання, а також продовження строку служби основні засоби підлягають періодичним ремонтам (поточному, капітальному) [57].

В основі поділу ремонтів на капітальний і поточний покладено принцип складності й періодичності проведення ремонтних робіт [57].

Ремонт основних засобів може виконуватися двома способами – підрядним і господарським [57].

При *підрядному способі* всі види робіт виконує підрядна організація, а підприємство-замовник здійснює оплату пред'явлених розрахунково-платіжних документів за виконані і прийняті за актами роботи (виходячи з їх договірної вартості) [57].

При акцепті (тобто прийнятті до оплати) розрахунково-платіжних документів підрядчика в бухгалтерському обліку підприємства-замовника роблять запис по кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками» (на суму, прийняту до оплати розрахунково-платіжних документів підрядних організацій, відповідно договірній вартості робіт) і дебету рахунків, які представлені в таблиці 1.2.3.1.

Таблиця 1.2.3.1 – Виконання ремонту основних засобів підрядним способом.*

Кореспонденція рахунків	
Дебет 23 «Виробництво»	Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками»
Дебет 91 «Загальновиробничі витрати»	
Дебет 92 «Адміністративні витрати»	
Дебет 93 2Витрати на збут»	
Дебет 949 «Інші витрати операційної діяльності»	

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Одночасно роблять запис по дебету рахунка 641 «Розрахунки за податками» у кореспонденції з кредитом рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками» [57].

При *господарському способі* виконання робіт затрати по ремонту основних засобів відображаються на дебеті рахунків обліку витрат виробництва або обігу в кореспонденції з кредитом відповідних рахунків. Якщо ремонт основних засобів (машин, обладнання, транспортних засобів та ін.) виконується ремонтним цехом підприємства, то облік таких затрат ведеться на дебеті рахунків:

23 «Виробництво» в кореспонденції з кредитом рахунків: 201 «Сировина і матеріали», 207 «Запасні частини» та ін. (на вартість використаних для ремонту матеріалів і запасних частин);

22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети» (на вартість інструментів і пристосувань, використаних у виробництві);

66 «Розрахунки з оплати праці»;

65 «Розрахунки за страхуванням» (на суму заробітної плати робітникам за виконані ремонтні роботи і нарахованої суми збору на соціальні заходи) та ін [57].

Визначена за даними рахунка 23 «Виробництво» собівартість ремонтних робіт списується з кредиту цього рахунка на затрати тих господарських підрозділів, де знаходяться в експлуатації відремонтовані об'єкти (рахунки 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності» та ін.) [57].

Виконані роботи оформляють Актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (ф. № ОЗ - 2), на підставі якого роблять відповідні записи в інвентарних картках із зазначенням дати і вартості ремонту [57].

1.2.4. Облік переоцінки основних засобів та зменшення їх корисності.

Переоцінка основних засобів на підприємстві включає операції зі збільшення первісної вартості об'єкта основних засобів та їх зносу – *дооцінку*, і операції зі зменшення первісної вартості об'єкта основних засобів та їх зносу – *уцінку* [57].

Підприємство проводить переоцінку об'єкта основних засобів, якщо його залишкова вартість значно (більше як на 10 %) відрізняється від справедливої вартості при складанні балансу. При цьому на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт [57].

Переоцінці підлягають як первісна вартість, так і сума зносу. Переоцінена первісна вартість та знос об'єкта основних засобів визначаються як добуток відповідно до первісної вартості або зносу та індексу переоцінки:

Переоцінена вартість = Первісна вартість x Індекс переоцінки.

Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта, що переоцінюється, на його залишкову вартість:

Індекс переоцінки = Справедлива вартість : Залишкова вартість.

Результати першої після надходження об'єкта основних засобів переоцінки відображають в бухгалтерському обліку так: сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів відображається у складі додаткового капіталу (423 «Дооцінка активів»), а сума уцінки – у складі витрат звітного періоду (рахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій») [57].

Відображення результатів наступних переоцінок залежить від тенденції та величини зміни справедливої вартості об'єкта основних засобів [57].

У разі *перевищення суми попередніх уцінок над сумою попередніх дооцінок* залишкової вартості об'єкта основних засобів при черговій дооцінці вартості об'єкта основних засобів сума такого перевищення включається до складу *доходів звітного періоду* (рахунок 746 «Інші доходи від звичайної діяльності») з *відображенням різниці* між сумою останньої дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів і зазначеним перевищенням у *складі додаткового капіталу* (рахунок 42 «Додатковий капітал», субрахунок 423 «Дооцінка активів») [57].

Перевищення суми попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості об'єкта основних засобів спрямовується на *зменшення додаткового капіталу* (дебет рахунка 42 «Додатковий капітал», субрахунок 423 «Дооцінка активів») з *включенням різниці* між сумою чергової уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів і зазначеним перевищенням до витрат звітного періоду [57].

У разі *вибуття об'єктів основних засобів*, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості таких об'єктів включається до складу *нерозподіленого прибутку* (кредит рахунка 441 «Прибуток нерозподілений») з *одночасним зменшенням додаткового капіталу* [57].

Приклад розрахунку перерахунку первісної вартості та зносу обладнання представлений в таблиці 1.2.4.1.

Вихідні дані: Первісна вартість обладнання – 800 грн., сума його зносу на дату переоцінки – 200 грн.

У результаті експертної оцінки встановлено, що справедлива вартість обладнання на дату переоцінки дорівнює 900 грн.

Індекс переоцінки = $900 : (800 - 200) = 1,5$.

Тобто, первісна вартість та сума зносу основного засобу збільшується в 1,5 рази.

Таблиця 1.2.4.1 - Перерахунок первісної вартості та зносу.*

Показник	До переоцінки, грн.	Після переоцінки, грн.
Первісна вартість	800,00	1200,00
Знос	200,00	300,00
Залишкова вартість	600,00	900,00

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Приклад розрахунку інтерпретації результатів переоцінки основних засобів згідно з П(С)БО 7 наведений у табл. 1.2.4.2.

Таблиця 1.2.4.2 - Результати переоцінки основних засобів.*

Рік	Характер переоцінки	Сума переоцінки, тис. грн.	Сума, що відображається у складі		
			додаткового капіталу, тис. грн.	доходу, тис. грн.	витрат, тис. грн.
2017	Уцінка	80	–	–	80
2018	Дооцінка	60	–	60	–
2019	Дооцінка	40	–	20	–
2020	Дооцінка	30	–	–	–
2021	Уцінка	10	–	–	–

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Приклад розрахунку збільшення вартості основних засобів в результаті переоцінки відображається в таблиці 1.2.4.3.

Таблиці 1.2.4.3 - Збільшення вартості основних засобів в результаті переоцінки.*

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	На суму дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів (акт переоцінки)	10	423
2	На суму дооцінки нарахованого зносу по об'єкту основних засобів(акт переоцінки)	10	131

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Приклад розрахунку суми уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу витрат, які представлені в таблиці 1.2.4.4.

Таблиця 1.2.4.4 - Сума уцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів.*

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	На суму уцінки залишкової вартості основних засобів (акт переоцінки)	975	10
2	На суму уцінки нарахованого зносу (акт переоцінки)	131	10

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Дані про переоцінку відображаються у регістрах аналітичного обліку основних засобів – в інвентарній картці обліку основних засобів.

1.2.5. Облік вибуття основних засобів.

Вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відбувається в результаті наступних операцій:

- продаж за плату в порядку реалізації майна;
- передача за договором дарування стороннім юридичним та фізичним особам (безоплатна передача);
- списання внаслідок морального або фізичного зносу;
- ліквідація при аваріях, стихійних лихах та інших надзвичайних ситуаціях, викликаних екстремальними умовами;
- в зв'язку з реконструкцією та новим будівництвом;

- передачі у вигляді внеску до статутного капіталу інших підприємств;
- з інших причин (обмін на інші активи; вилучення засновником (учасником); нестача) [57].

При реалізації (ліквідації) складається акт на списання основних засобів (ф. № ОЗ – 4) про часткове чи повне списання основних засобів (крім транспортних), в якому вказуються найменування об'єкту, рік його випуску чи побудови, дату надходження на підприємство і введення в експлуатацію, його інвентарний номер, місцезнаходження, балансову вартість, суму нарахованої амортизації, кількість капітальних ремонтів. Тут же наводяться детальні відомості про технічний стан основних частин, деталей, конструктивних елементів об'єкту та обґрунтовують необхідність його ліквідації (знос, передчасне вибуття внаслідок ненормальних умов експлуатації, аварії та ін.). Для списання з балансу підприємства вартості машин, обладнання, що стали непридатними при аварії, до акту списання повинна бути прикладена копія акту про аварію з зазначенням її причин та винуватців [57].

Передача необоротних активів одним підприємством іншому оформлюється актом приймання-передачі [57].

Списання з балансу безоплатно переданих об'єктів здійснюють на підставі письмового повідомлення (авізо) приймаючої сторони про оприбуткування цих об'єктів [57].

Ліквідація об'єктів необоротних активів оформляється актом на списання, який складається постійно діючою комісією та затверджується керівником підприємства [57].

На підставі цих документів роблять відповідні записи у регістрах аналітичного і синтетичного обліку [57].

Залишкова вартість об'єктів та всі витрати, пов'язані з їх вибуттям, списують у дебет **рахунка 97 «Інші витрати»** (субрахунок 972 «Собівартість реалізованих необоротних активів» або 976 «Списання необоротних активів») [57].

Доходи, отримані від продажу або ліквідації необоротних активів, відображаються за кредитом **рахунка 74 «Інші доходи»** (субрахунок 742 «Дохід від

реалізації необоротних активів» або 746 «Інші доходи від звичайної діяльності») [57].

Якщо причиною списання необоротних активів була надзвичайна подія (пожежа, землетрус тощо) витрати та доходи, пов'язані зі списанням об'єкта відображаються відповідно на **рахунках 99 «Надзвичайні витрати» і 75 «Надзвичайні доходи»** [57].

Податок на додану вартість, нарахований унаслідок вибуття необоротних активів, відображається за дебетом рахунка отриманих доходів, а при ліквідації та безоплатній передачі – за дебетом **субрахунка 976 «Списання необоротних активів»** [57].

Фінансовий результат від вибуття об'єктів необоротних активів визначається як різниця між доходом від вибуття (за вирахуванням непрямих податків) та залишковою вартістю об'єкта і витратами, пов'язаними з його вибуттям [57].

Приклад розрахунку реалізація основних засобів оформлюється наступними бухгалтерськими проводками в таблиці 1.2.5.1.

Таблиця 1.2.5.1 - Реалізація основних засобів.*

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Відображено дохід від реалізації основних засобів	31,36	742
2	Відображено суму ПДВ	742	64
3	Списано нарахований знос основних засобів	131	10
4	Списано залишкову вартість основних засобів	972	10
5	Відображено фінансовий результат від реалізації основних засобів	79 742	972 79

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

Приклад розрахунку ліквідація основних засобів відображається в таблиці 1.2.5.2.

Таблиця 1.2.5.2 - Ліквідація основних засобів.*

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Списано знос ліквідованих основних засобів	131	10
2	Відображено залишкову вартість ліквідованих основних засобів	976	10

№	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
3	Нараховано заробітну плату робітникам за проведення ліквідації основних засобів	976	66
4	Відображено дохід від ліквідації основних засобів у вигляді оприбуткованих виробничих запасів	20	746
5	Відображено фінансовий результат від ліквідації основних засобів	79 746	976 79

*Таблиця була сформовано на підставі джерел: [57]

1.2.6. Інвентаризація основних засобів.

Метою інвентаризації основних засобів на підприємстві – виявити фактичну наявність та якісний стан об'єктів основних засобів підприємства, перевірити технічну документацію (паспорти, характеристики, проекти), уточнити дані бухгалтерського обліку [57].

Інвентаризація основних засобів на підприємстві проводиться відповідно до вимог Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів, розрахунків та інших активів, затвердженої наказом Міністерство фінансів України від 11.08.94 р. № 69(зі змінами наказ Міністерство фінансів України від 19.12.2014р. №1214)[7].

Для проведення інвентаризації наказом по підприємству створюється комісія, яка до початку інвентаризації перевіряє:

- наявність та стан інвентарних карток, інвентарних книг, описів та інших реєстрів аналітичного обліку;
- наявність та стан технічних паспортів або іншої технічної документації;
- наявність документів на основні засоби, здані або прийняті підприємством в оренду і на зберігання. За відсутності документів необхідно забезпечити їх отримання або оформлення [57].

Інвентаризація основних засобів має проводитися не рідше одного разу на рік (але не раніше 1 жовтня). Інвентаризацію будівель, споруд та інших нерухомих

об'єктів основних засобів дозволено проводити один раз у три роки, а бібліотечних фондів – один раз у 5 років, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим [57].

Результати інвентаризації записують в інвентаризаційну відомість (ф. інв-1), яку складають за кожним місцезнаходженням об'єкта посадові особи, відповідальні за їх збереження [57].

Об'єкти основних засобів, які раніше не були прийняті на облік, оцінюють за відновною вартістю і зараховують до складу інших доходів від звичайної діяльності [57].

1.3. Синтетичний облік основних засобів

Для обліку основних засобів Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачені рахунки: № 10 «Основні засоби», № 13 «Знос необоротних активів», № 15 «Капітальні інвестиції».

Бухгалтерський облік основних засобів, що використовується у виробничій діяльності підприємств, за сумою витрат, пов'язаних із виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, встановленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією основних засобів, ведеться на рахунку №10 «Основні засоби» із застосуванням субрахунків (рахунків другого порядку). Цей рахунок активний. За дебетом рахунка 10 «Основні засоби» відображається надходження (придбаних, створених, безплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первинною вартістю, а також сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, додання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первинно очікуваних від використання об'єкта, та сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів. За кредитом — вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних

засобів, сума уцінки основних засобів. Дебетове сальдо рахунку 10 показує наявність певних видів матеріальних цінностей на кінець звітної періоду.

Синтетичний облік ведеться в журналі-ордері № 4. В цьому журналі вказується назва об'єкта, що поступив або вибув, первісна вартість, знос, залишкова вартість [9].

Таблиця 1.3.1 - Субрахунки рахунку 10 «Основні засоби»

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
101	«Земельні ділянки»	Ведеться облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості
102	«Капітальні витрати на поліпшення земель»	Ведеться облік земельних ділянок
103	«Будинки, спорудження і передатні пристрої»	Ведеться облік наявності та руху будинків, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, а також житлових будівель.
104	«Машини та обладнання»	Ведеться облік машин та обладнання
105	«Транспортні засоби»	Ведеться облік транспортних засобів
106	«Інструменти, прилади, інвентар»	Ведеться облік інструментів, приладу та інвентару
107	«Робоча та продуктивна худоба»	Ведеться облік довгострокових біологічних активів
108	«Багаторічні насадження»	Ведеться облік багаторічних насаджень
109	«Інші основні засоби»	Ведеться облік основних засобів, які не включені до інших субрахунків рахунку 10

Усі витрати підприємства на придбання чи створення основних засобів, що включаються в їхню первісну вартість, характеризуються як капітальні інвестиції й відображаються по дебету рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відповідного субрахунку. По кредиту цих субрахунків відображається зменшення понесених підприємством витрат у зв'язку з запровадженням у дію чи прийняття експлуатацію відповідних активів.

Таблиця 1.3.2 - Субрахунки рахунку 15 «Капітальні інвестиції»*

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
151	«Капітальне будівництво»	Відображаються витрати на будівництво, що здійснюється як господарським, так і підрядним способом для власних потреб підприємства
152	«Придбання (виготовлення) основних засобів»	Призначений для обліку витрат на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» (крім об'єктів будівництва та основного стада)
153	«Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»	Відображаються витрати підприємства (організації, установи) на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»
154	«Придбання (створення) нематеріальних активів»	Відображаються витрати підприємства на придбання або створення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 12 «Нематеріальні активи»
155	«Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»	Ведеться облік витрат на придбання або вирощування (створення) довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться на рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи», у тому числі на вирощування незрілих довгострокових біологічних активів, та формування основного стада робочої і продуктивної худоби (крім тварин, які обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи»)

Аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться по видах основних засобів, а також по окремих об'єктах капітальних вкладень (інвентарним об'єктам).

Згідно п.7 П(С)БО 7 [10] придбані (створені) основні кошти зараховуються на баланс підприємства по первісній вартості.

Типова кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів наведено в табл. 1.3.3.

Таблиця 1.3.3 – Порядок відображення на рахунках бухгалтерському обліку операцій з придбання основних засобів

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отримано основні засоби за договором постачання	152	631
2	Відображено суму ПДВ, яка включена до вартості меблів	641	631
3	Проведено оплату за договором постачання	631	311
4	Витрати на транспортування основних засобів	152	631
5	Проведено оплату транспортних послуг	631	311
6	Зарахування ОЗ до об'єктів основних засобів	10,11	152

*Таблиця сформована на підставі джерела [23].

Списання з балансів підприємств (організацій) об'єктів основних засобів, що ліквідуються, здійснюється згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України 30.11.99 р. № 291, та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” [10].

Типова кореспонденція з обліку ліквідації основних засобів наведено в табл. 1.3.4.

Таблиця 1.3.4 – Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з придбанням основних засобів*

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Списується сума зносу устаткування, що ліквідується	131	104
2.	Списується залишкова вартість об-ладнання, що ліквідується	976	104
3.	Нараховуються податкові зобов'язання на залишкову вартість	976	641
4.	Оприбутковуються різні матеріали від остаточної ліквідації об'єкта	209	751
5.	Одержано частко-ве відшкодування від страхової ком-панії	311	751

*Таблиця сформована на основі джерела [9].

Типова кореспонденція з обліку вибуття основних засобів наведені в табл. 1.3.5.

Таблиця 1.3.5 – Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з вибуття об'єктів основних засобів*

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено дохід від реалізації основних засобів	31	742
2.	Списано знос реалізованих основних засобів	131	10
3.	Відображено залишкову вартість реалізованих основних засобів	972	10
4.	Списано витрати, пов'язані з реалізацією основних засобів	972	31
5.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	742	641
6.	Відображено фінансовий результат від реалізації основних засобів	742	793

*Таблиця сформована автором на основі джерела [9].

Висновки до першого розділу

Дослідження теоретичних аспектів обліку основних засобів підприємства, яке проведено в першому розділі даної кваліфікаційної роботи магістра, дозволило зробити наступні висновки:

1. В першому розділі роботи досліджено сутність та класифікацію основних засобів підприємства, особливості їх фінансового обліку, кореспонденція рахунків, списання на фінансові результати діяльності з метою їх формування, та відображення у фінансовій звітності.

2. Основні засоби є важливими матеріальними активами для підприємств, які вони використовують для виробничої діяльності. Основні засоби обліковуються за їх вартістю, яка включає придбання, удосконалення та відновлення цих активів. Основні засоби допомагають підприємствам забезпечувати стабільну та продуктивну роботу, а їх правильне управління є важливим аспектом фінансового управління. Методологічна основа обліку основних засобів є елементом фінансового управління підприємством. Вона дозволяє забезпечити точність та достовірність

інформації про основні засоби, а також контролювати їх використання та збереження. Методологічна основа включає в себе правила та процедури обліку, методи оцінки та амортизації, а також вимоги до документації та звітності. Вона допомагає забезпечити ефективне управління основними засобами, їх оптимальне використання та планування їх розвитку.

3. Характеристика, склад, елементи та класифікація основних засобів, регламентуються в Україні Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Податковим кодексом України, Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби», Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження НП(С)БО в державному секторі», Постановою НБУ «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України», Наказом Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів», Господарським кодексом України.

4. Слід зазначити, що більшість науковців при розкритті змісту поняття «основні засоби» обов'язковим критерієм визнання об'єкту основних засобів вважають строк їх корисного використання, який може бути понад одного року або операційного циклу, якщо він більше року.

У той же час жоден із авторів до критеріїв визнання об'єкту основним засобом не включає вартісний показник такого об'єкту, що є цілком доречним з огляду на високий рівень інфляції.

5. Усі витрати на підприємстві на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів, що включаються до їх первісної вартості, накопичуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», за яким ведеться синтетичний облік капітальних інвестицій в розрізі субрахунків.

2. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Мета, завдання та предметна область дослідження

Аудит основних засобів є невід'ємною частиною загального аудиту суб'єкта господарювання, оскільки основні засоби, як правило займають, більшу частку в майні підприємства, ніж інші необоротні активи. Тому аудитор під час проведення аудиторської перевірки основних засобів витрачає багато часу на отримання інформації про основні засоби [22].

Перед початком проведення аудиту основних засобів необхідно сформулювати мету та завдання такої перевірки, які представлені на рисунку 2.1 Додатку Б.

Основними джерелами інформації для аудиту основних засобів є: облікова політика підприємства, установчі документи; первинні документи з обліку основних засобів: накладні, інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, акти списання основних засобів, накази про ремонт основних засобів; облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку основних засобів; акти та довідки попередніх перевірок, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю; головна книга; звітність підприємства [22].

Під час проведення аудиту основних засобів аудитор керується такими законодавчими актами та діючими нормативами, які представлені на рисунку 2.1 Додатку Б.

Об'єктом проведення аудиту основних засобів є інформація, яка міститься у різних джерелах з приводу основних засобів (рис. 2.1). Аудитор під час перевірки основних засобів може використовувати такі методи, як опитування, порівняння, фізична та документальна перевірка, перерахування, вибіркове дослідження [22].

Так як при опитуванні керівництва підприємства-клієнта в аудитора може виникнути необхідність в отриманні інформації про прогнозовані угоди, плани реалізації основних засобів, наявність претензій, застав та судових позовів, він може

вдатися до інших методів та процедур. Для одержання необхідної інформації аудитор повідомляє листом керівництво підприємства-клієнта про список питань та перелік необхідних документів за звітний період для проведення перевірки [22].

Так як в ході опитування керівництва підприємства-клієнта в аудитора може виникнути необхідність в отриманні інформації про прогнозовані угоди, плани реалізації основних засобів, наявність претензій, застав та судових позовів, він може вдатися до інших методів та процедур. Для одержання необхідної інформації аудитор повідомляє листом керівництво підприємства-клієнта про список питань та перелік необхідних документів за звітний період для проведення перевірки [22].

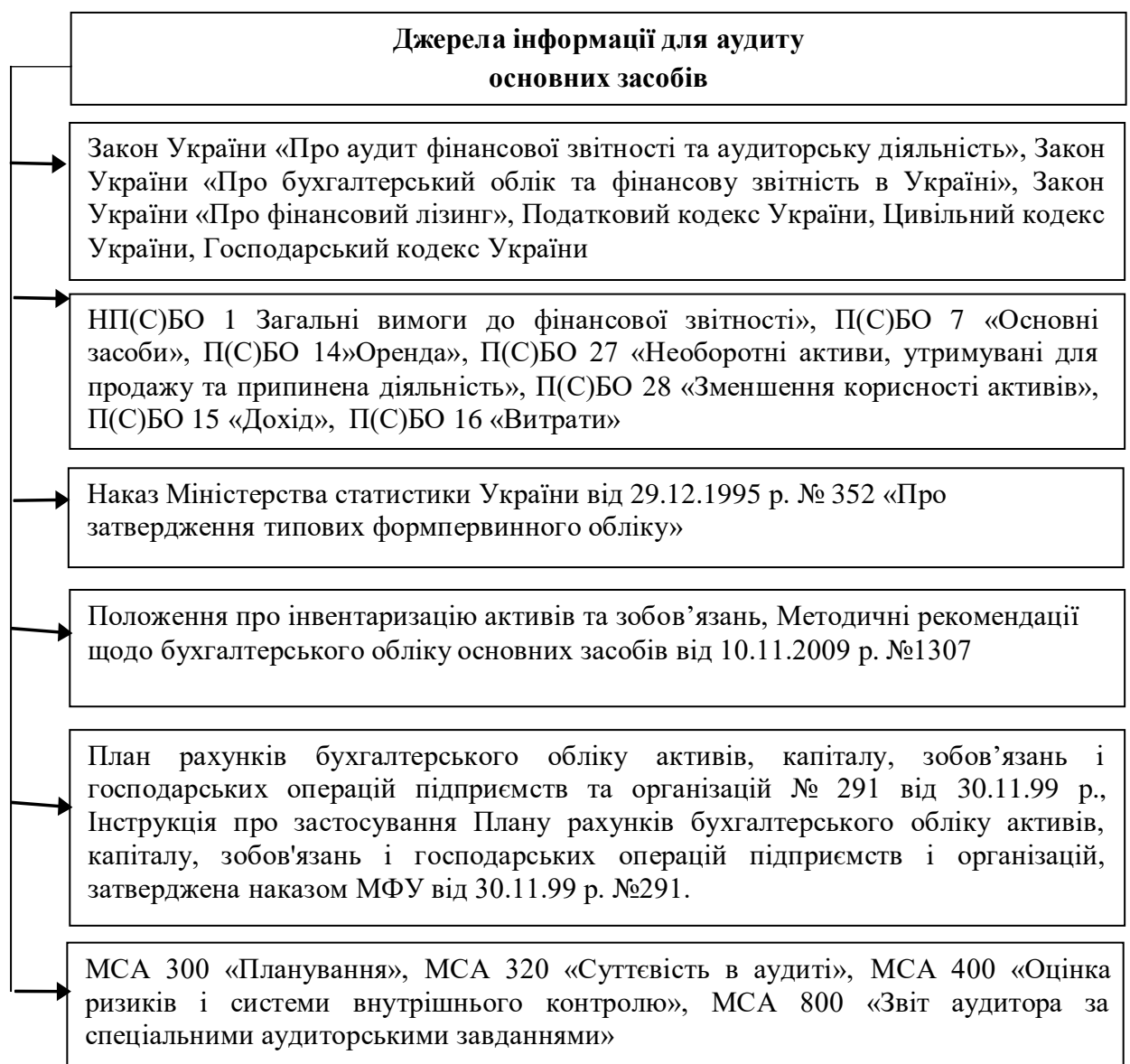

Рис.2.1 - Основні законодавчі акти та діючі нормативи для аудиту основних засобів

Аудит основних засобів є доволі трудомістким процесом, який потребує обробки величезної кількості інформації, тому, на прийнятому рівні аудиторського ризику, аудитор може застосовувати вибіркове дослідження основних засобів [22, с.108].

2.2. Методика проведення аудиту основних засобів

Із основними засобами як об'єктом обліку пов'язані багато питань у сучасній економіці: недостатня конкурентоспроможність продукції у зв'язку з надмірним фізичним і моральним зносом устаткування; не повна загрузка виробничих потужностей; необґрунтоване дроблення майнових комплексів; низькі фондоддача і інвестиційна активність; недостатньо реальна оцінка активів. Посилюється вплив обліку основних засобів як на фінансовий стан суб'єктів господарювання, так і на якість представленої ним звітності. Можна стверджувати, що основні засоби в умовах сьогодення стають для багатьох організацій вельми істотним об'єктом аудиту [47].

Метою аудиту операцій із основними засобами є дослідження:

- достовірності первинних даних щодо руху основних засобів;
- своєчасності і повноти відображення первинних даних у зведених облікових регістрах;
- правильності ведення обліку основних засобів та його відповідності прийнятій обліковій політиці;
- достовірність відображення стану основних засобів у звітності суб'єкта господарювання;
- відповідність методики обліку та оподаткування операцій із основними засобами чинному законодавству [47].

Предметом аудиту операцій із основними засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів [47].

Предметом аудиту операцій із основними засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів [47].

Виходячи із мети аудиту операцій із основними засобами, формуються об'єкти аудиту (рис. 2.2)*

Рис.2.2. Об'єкти аудиту операцій із основними засобами

Предметом аудиту операцій із основними засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів [47].

Предметом аудиту операцій із основними засобами є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням основних засобів [47].

Аудит основних засобів доцільно проводити за такими етапами:

I. Підготовчий етап, де аудитор здійснює оцінку системи внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві, визначає методи перевірки та кількість необхідних аудиторських процедур і складає програму проведення аудиту;

II. На другому етапі здійснюється аудит наявності основних засобів, який проводиться шляхом проведення інвентаризації. При цьому аудитор може

спостерігати за процесом проведення інвентаризації або ж безпосередньо приймати в ньому участь [47].

III. На третьому етапі роблять аудит господарських операцій з основними засобами. Аудитор перевіряє правильність формування первісної вартості при надходженні об'єктів основних засобів, вивчає порядок відображення в обліку переоцінки, перевіряє правильність обліку та віднесення витрат на ремонт, а також правомірність та порядок обліку вибуття основних засобів [47].

IV. Завершальний етап, аудит закінчується аналізом ефективності використання основних засобів. Аудитор розраховує показники фондоддачі, фондомісткості, коефіцієнти оновлення, вибуття, зносу та аналізує причини їхньої зміни [47].

V. Підсумковий етап, на якому аудитор узагальнює результати перевірки шляхом формування аудиторського висновку, в якому вказує виявлені недоліки, їхні причини та пропонує шляхи їх вирішення [47].

На початковому етапі аудиторської перевірки необхідно оцінити систему внутрішнього контролю на підприємстві, визначити методи перевірки та розробити програму аудиторських процедур по суті [47].

При оцінці системи внутрішнього контролю аудитор повинен перевірити наявність і дію розпорядчих документів, що закріплюють способи ведення обліку операцій, пов'язаних з рухом основних засобів; здійснити експертизу порядку документального оформлення фактів господарської діяльності; вивчити затвержені графіки і схеми документообігу; провести експертизу застосовуваної форми обліку; встановити, чи дотримується встановлений порядок підготовки та подання внутрішньої бухгалтерської звітності; узагальнити інформацію про склад, масштаби і характер операцій в періоді, що перевіряється. Для оцінки надійності системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю аудитор здійснює тестування [47].

Дослідження показали, що на досліджуваному підприємстві не розробляють програму внутрішнього контролю основних засобів та відповідних господарських операцій, оскільки в них таких операцій небагато і витрати на спеціальний контроль не виправдуються [47].

Проведення аудиту основних засобів розпочинається із оцінки збереження і перевірки наявності основних засобів на підприємстві [47].

Виконуючи цю процедуру, аудитор повинен відповісти на наступні питання:

- чи призначені матеріально відповідальні особи за збереження об'єктів;
- чи укладені договори про матеріальну відповідальність із особами, які відповідають за збереження об'єктів;
- чи встановлені в приміщеннях пожежно-охоронні сигналізації;
- чи є наказ про призначення постійно діючої інвентаризаційної комісії;
- чи закріплений в обліковій політиці план проведення інвентаризацій основних засобів;
- чи проводяться інвентаризації основних засобів при зміні матеріально відповідальної особи [47].

При вивченні перерахованих питань аудитор повинен сформулювати думку про організацію збереження основних засобів. Основну увагу аудитор приділяє якості проведення та оформлення результатів інвентаризацій, для чого перевіряє дотримання термінів підведення їх підсумків, оцінює якість підготовки інвентаризаційних описів. Аудитор повинен вивчити рішення, прийняті за результатами інвентаризації, і перевірити правильність відображення цих результатів в обліку [47].

Оцінюючи достовірність даних про наявність основних засобів на дату перевірки, аудитор може використовувати, наприклад, звірку описів карток інвентарного обліку з наявними в картотеці інвентарними картками [47].

В ході аудиторської перевірки аудитор може спостерігати за процесом проведення інвентаризації, або ж самому приймати в ній участь. Інвентаризацією встановлюється наявність та технічний стан об'єктів основних засобів, інвентарних карток, технічних паспортів утримуваних основних засобів та тих, що прийняті чи здані в оренду, на зберігання або у тимчасове використання. Як правило, ця інвентаризація проводиться вибіркоким способом, і тільки при виявленні суттєвих відхилень застосовується суцільний спосіб. Результати проведеної інвентаризації

звіряються з даними інвентарних списків та карток обліку основних засобів. Це дозволяє виявити нестачі або надлишки (невраховані) основних засобів [47].

При виявленні розбіжностей між фактичними основними засобами в наявності і обліковими даними аудитор аналізує причини відхилень. Результатом реалізації цієї процедури є порівняльна відомість, яка є доказом присутності порушень, а її дані служать інформаційною базою для здійснення наступних процедур. Аналіз наявності та стану активів рекомендується проводити на підставі даних, уточнених у процесі інвентаризації. За результатами інвентаризації аудитор групує основні засоби на власні, орендовані і ті, що знаходяться на відповідальному зберіганні [47].

При інвентаризації будівель, споруд та іншої нерухомості аудитор перевіряє наявність документів, що підтверджують право власності, зареєстроване в установленому порядку у відповідному органі юстиції [47].

Орендовані основні засоби має інвентаризувати орендодавець із складанням окремого опису, в якому дано посилання на документи, що підтверджують прийняття цих об'єктів на відповідальне зберігання або в оренду, дані про терміни оренди. Орендовані основні засоби відображають в інвентарних описах окремо щодо кожного орендодавця. Один примірник опису до складання річного звіту надсилають орендодавцеві [47].

Основні засоби, що перебувають у лізингу, ремонті тощо, вносять до інвентаризаційного опису на підставі актів, накладних, квитанцій та інших документів, які засвідчують передачу майна переробними, ремонтними, обслуговуючими та іншими підприємствами [47].

При інвентаризації проводиться огляд об'єктів за місцями зберігання і експлуатації. Якщо в її ході виявлені невраховані об'єкти, то аудитор повинен визначити причини, за якими основні засоби не відображені в обліку. Предмети, що не придатні до експлуатації, відображаються в окремому інвентаризаційному описі [47].

Як показує досвід, типовими помилками, що виявляються при оцінці збереження і перевірці наявності основних засобів, є:

- не відображення на позабалансових рахунках вартості орендованого

майна;

- оприбуткування основних засобів без наявності свідоцтва про реєстрацію права власності на цей актив;

- недотримання моменту переходу права власності від продавця до покупця, що призводить до недостовірного відображення основних засобів на балансових та позабалансових рахунках;

- відсутність документів, що характеризують технічний стан основних засобів;

- необґрунтоване списання недостачі основних засобів на витрати організації [47].

При аудиті основних засобів необхідно:

- використовувати в якості нормативної бази міжнародні стандарти аудиту;

- враховувати призначення конкретних об'єктів основних засобів у складі майнового комплексу організації, а також їх роль в забезпеченні безперервності і ефективності виробничої та управлінської діяльності. При цьому слід аналізувати показники, розраховані не тільки по основних засобах в цілому, але і по їхніх групах і ключових об'єктах (наприклад, коефіцієнти зносу, фондоддачі і т.д.);

- встановлювати кількісний вплив операцій з основними засобами (насамперед великих) на фінансовий стан і фінансові результати організації;

- враховувати певну обмеженість, умовність інформації, що міститься в бухгалтерській звітності. За даними балансу, наприклад, важко судити про реальну ринкову вартість основних засобів, а за інформацією про величину нарахованої за рік амортизації можна отримати лише приблизні оцінки ступеня їх зношеності і тільки в тому випадку, якщо застосовується метод рівномірного нарахування амортизації [47].

Одночасно із оцінкою системи внутрішнього контролю аудитор слід проаналізувати порядок відображення основних засобів у фінансовій звітності (форма 1 і форма 5) за досить тривалий термін для того, щоб виявити стійкі тенденції і можливі нетипові ситуації, що склалися за період, що перевіряється.

Результати горизонтального і вертикального аналізу основних засобів слід інтерпретувати по-різному, в залежності від конкретної господарської ситуації, стадії життєвого циклу підприємства, особливостей його фінансової та облікової політики [47].

Практика показує, що для суб'єкта господарювання в стадії росту, який активно здійснює політику переоснащення, характерна тенденція підвищення частки основних засобів в активах організацій. І, навпаки, зниження цієї частки виправдано для організації в стадії реформування, що здійснює реструктуризацію майнового комплексу, звільнення від надлишкових активів. Слід зазначити, що однозначних орієнтирів для оцінки оптимальної питомої ваги основних засобів в загальній вартості майна вітчизняна і зарубіжна аналітична практика не пропонує [47].

Підвищена частка основних засобів в структурі балансу може бути результатом значних інвестицій в основний капітал за рахунок придбання сучасного високовартісного обладнання і транспортних засобів [47].

Порівняння показників динаміки балансової і первісної вартості основних засобів дозволяє зробити попередні висновки про зміну ступеня зношеності основних засобів та амортизаційної політики організації. Значні відмінності в цих показниках можуть бути пояснені введенням в експлуатацію великих нерухомих об'єктів основних засобів з незначною величиною зносу, що зумовлює проведення поглибленого розгляду аудитором операцій по надходженню активів за цей період [47].

Таким чином, в процесі аудиту основних засобів необхідно поєднувати елементи аналізу фінансової інформації та управлінського обліку. Після оцінки загальної ситуації з основними засобами при необхідності (різких і значних зрушеннях, нехарактерних тенденціях в динаміці основних засобів, недостатньому розкритті відповідних розділів облікової політики та пояснювальної записки і т.д.) слід провести пооб'єктний аналіз, виявити сутність і причини подій, що викликають сумнів аудитора, і їх вплив на достовірність звітності [47].

В процесі проведення інвентаризації аудитору необхідно оцінити забезпеченість організацій основними засобами. Належить з'ясувати, чи достатньо у організації таких активів, технічний стан яких забезпечує виконання бізнес-плану по випуску продукції і продажу [47].

Результативність інвентаризації підвищується при використанні аналітичних процедур пооб'єктної оцінки стану активів. Для цього перевіряють відповідність фактичного стану об'єктів технічним характеристикам, зазначеним у технічних паспортах, формулярах та іншій документації, а також здатність виконувати задані функції з урахуванням фактичного терміну служби. Наприклад, в акті обстеження будівлі слід вказати стан його окремих елементів і конструктивних частин: вікон, дверей, покрівлі, встановленого в ньому обладнання і т.д. Особлива увага приділяється оцінці працездатності активної частини основних засобів (машин, устаткування і транспортних засобів), рівню їх технічного обслуговування і реального завантаження в виробничому процесі, де використовується внутрішня інформація (документи, що підтверджують виконаний ремонт, відпрацьований час та ін.) [47].

На підставі технічної документації та даних інвентарних карток аудитору слід кількісно оцінити стан окремих об'єктів основних засобів (або їх груп), використовуючи традиційні коефіцієнти зносу за часом використання активу і з врахуванням суми нарахованої амортизації. В результаті аналізу аудитор може обґрунтовано характеризувати наявність і якість основних засобів організації [47].

Ці висновки слід враховувати при виконанні наступної процедури - перевірки дотримання віднесення вимог щодо майна до об'єктів основних засобів. При даній перевірці для цілей бухгалтерського обліку необхідно керуватися критеріями, встановленими Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Зокрема, аудитор повинен перевірити одноразове виконання умов використання об'єктів основних засобів:

- порядок використання у виробництві чи для забезпечення управлінських потреб організації;
- використання протягом тривалого часу, тобто строку корисного

використання, тривалістю понад 12 місяців або звичайного операційного циклу, якщо він перевищує 12 місяців;

- чи передбачається подальший перепродаж цих активів;
- зазначені основні засоби можуть приносити організації економічні вигоди(дохід) у майбутньому [47].

Під час дослідження необхідно звернути увагу на вартість об'єктів, що підлягають обліку у складі об'єктів основних засобів та порівняти її з вартістю, передбаченою в Наказі про облікову політику. Аудиторів необхідно уточнити, чи не обліковують на рахунках обліку основних засобів предмети, облік яких повинен здійснюватися у складі малоцінних та швидкозношуваних предметів. Аудитор повинен вивчити у Наказі про облікову політику підприємства інформацію щодо термінів корисного використання необоротних активів. При цьому вони мають відповідати термінам, що містяться у Податковому кодексі України [47].

Документальне оформлення та обліку основних засобів перевіряють порівнюючи дані аналітичного обліку з інформацією, що міститься у первинних документах [47].

При цьому, серйозна увага має бути приділена експертизі договорів, якими оформлено придбання права власності на об'єкти капітальних вкладень. Договори, які найчастіше використовуються - це договір купівлі-продажу (в тому числі договір поставки), договір підряду[47].

При вивченні договору купівлі-продажу доцільно здійснити наступні процедури:

1. перевірка договорів за формою (дотримання простої письмової форми);
2. перевірка документів, що підтверджують державну реєстрацію угоди;
3. перевірка повноти і правильності заповнення реквізитів та наявності відповідних печаток і підписів;
4. аналіз умов договору в частині розмежування окремих видів договорів купівлі-продажу та суміжних договорів;
5. аналіз умов договору про момент переходу права власності [47].

Від результатів виконання перерахованих процедур залежить порядок формування первісної вартості та відображення операцій у бухгалтерському обліку [47].

В процесі проведення експертизи договору підряду аудитор повинен проаналізувати ціноутворення, порядок оплати та виконання роботи з використанням матеріалів замовника [47].

Найменування первинних документів залежить від джерела надходження і напрямків вибуття основних засобів. Практика показує, що основними джерелами надходження основних засобів є придбання за плату; спорудження та виготовлення; внесення як частки статутного капіталу; безоплатне надходження; придбання за договором бартеру. До основних операцій вибуття відносяться ліквідація, продаж, передача за договорами дарування, бартеру і в якості внеску до статутного капіталу [47].

Слід звернути увагу на безоплатне надходження основних засобів. Зокрема при прийнятті таких об'єктів до обліку основних засобів повинна документально підтверджуватися їх справедлива вартість. При введенні в експлуатацію об'єктів, що надійшли як внесок до статутного капіталу, необхідні документи, в яких обумовлюється узгоджена між засновниками (учасниками) оцінка об'єктів [47].

При цьому, при перевірці надходження основних засобів у порядку їхньої безоплатної передачі встановлюють наявність відповідних актів прийому- передачі зазначених активів, їх технічний стан та своєчасність оприбуткування і закріплення за матеріально відповідальними особами [47].

При аудиті формування інвентарної вартості об'єктів основних засобів створених власними силами, аудитор перевіряє наявність наступних документів:

- проектної документації (з листом узгодження, якщо такий необхідний) щодо об'єкту;
- кошторисної документації на створення активу;
- первинної документації, що підтверджує використання матеріальних і трудових ресурсів, для створення об'єкта;
- аналітичної документації за проміжними етапами робіт;

- аналітичної документації щодо розподілення непрямих витрат.

Під час перевірки правильності та своєчасності оприбуткування основних засобів, що надійшли, встановлюють правильність оформлення Акта приймання-передачі основних засобів, а також правильність відображення таких операцій на рахунках фінансового обліку [47].

Аудитор має з'ясувати причини відхилень за всіма фактами незаконного надходження основних засобів, переміщення за неправильно оформленими документами, а також за фактами несвоєчасного відображення їх у регістрах обліку та оприбуткування [47].

Важливо перевірити, наскільки правильно оформлено документацію щодо осіб, відповідальних за збереження основних засобів, чи є книги (списки) необоротних активів у структурних підрозділах, місцях їх експлуатації тощо [47].

Досліджують наявність на об'єкти основних засобів технічних паспортів і чи правильно ведуть інвентарний пооб'єктний облік у книгах або картках цих активів. Якщо була безоплатна передача основних засобів, треба пересвідчитися в обґрунтованості та економічній доцільності такої передачі [47].

В процесі проведення перевірки аудитор також вивчає порядок відображення в обліку результатів переоцінки, оскільки він різний для об'єктів, які переоцінюються вперше і повторно та суттєво впливає на відображення цих операцій в обліку [47].

В рамках перевірки правильності встановлення вартості об'єктів основних засобів, аудитор перевіряє порядок і правильність проведення переоцінки активів. Основними документами, що їх перевіряє аудитор в даному випадку, є:

- наказ керівника підприємства (або вищої організації) про проведення переоцінки основних засобів (усіх або окремих груп);
- документи, які підтверджують ринкову вартість об'єктів, що аналітичні
- документи, які підтверджують перерахунок вартості об'єктів основних засобів [47].

Проведення переоцінки перевіряють для всіх видів діючих основних засобів, а також тих, що перебувають на консервації, в резерві, запасі чи незавершеному

будівництві, основних засобів, що підготовлені в установленому порядку актами на списання [47].

Аудиторіві необхідно виявити чи правомірно переоцінено об'єкти, чи справді залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої, чи правильно визначено при цьому суму зносу [47].

При перевірці основних засобів окремим пунктом з'ясовують правильність і точність розрахунку амортизаційних відрахувань, а також чи за цільовим призначенням їх використовують, які методи амортизації застосовуються на підприємстві, чи вони ефективні. Потрібно також ознайомитися з відомостями розрахунків сум амортизації, записами у Головній книзі [47].

Наступним етапом аудиту є перевірка правильності обліку та віднесення витрат на ремонт основних засобів. При перевірці необхідно встановити наявність первинної документації, а саме: наявність планів і кошторисів ремонту, актів прийому-передачі виконаних робіт, договорів підряду, актів технічного огляду будинків та споруд, правильність і своєчасність складання зазначених документів; правильність формування витрат за статтями витрат; чи не були завищені норми витрат матеріалів і розцінки з оплати праці на ремонтні роботи [47].

На основі перевірки первинних документів встановлюється доцільність та законність операцій по ремонту основних засобів [47].

Аудитор досліджує чи ремонтні роботи здійснювались підрядним способом, тоді необхідно перевірити договори підряду та додані до них умови, в яких вказано об'єкти, що підлягають ремонту, терміни його проведення тощо. Також перевіряють вартісні характеристики ремонту по всіх об'єктах та відповідність затрат встановленим нормам [47].

Якщо ж ремонт виконувався господарським способом, то слід перевірити правильність формування затрат на виконані роботи [47].

Також аудитору необхідно встановити, чи включенні до первісної вартості об'єкта основних засобів витрати, які призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому. І чи не капіталізовані витрати на ремонт, що здійснюють для підтримання об'єкта в робочому стані [47].

Також звертається увага на документальне оформлення, зокрема правильність складеного кошторису на проведення ремонтних робіт та відображення в інвентарній картці інформації про проведений ремонт [47].

Необхідно встановити, чи ведуть аналітичний облік основних засобів, тобто перевірити наявність і правильність оформлення інвентарних карток. Дані, вказані в інвентарних картках, мають відповідати інформації, що міститься у первинних документах. Окрім того, аудиторів слід перевірити документацію, на підставі якої проводять ремонти (дефектні відомості, плани ремонтних робіт, кошториси) [47].

Потім аудитор повинен перевірити відповідність даних аналітичного і синтетичного обліку основних засобів на певну дату, шляхом підрахунку вартості основних засобів усередині кваліфікаційних груп і встановлення правильності обліку залишків, виведених у картках руху основних засобів за окремими групами [47].

Важливою також є перевірка правильності ведення обліку орендованих основних засобів. На цьому етапі необхідно встановити: наявність угод на оренду; вид оренди, на умові якої здано чи отримано об'єкт (операційна чи фінансова); правильність та обґрунтованість ставок орендної плати; порядок ремонту і повернення основних засобів орендодавцю; відображення витрат на утримання орендованого майна; достовірність формування фінансових результатів від здачі майна в оренду [47].

При цьому з'ясовується чи не передані в оренду необхідні підприємству основні засоби, чи не перевищує сума амортизації за переданими в оренду основними засобами орендну плату, чи своєчасно та сповна вносяться орендні платежі [47].

Досліджується інформація про основні засоби, передані та отримані в оренду, вивчаються умови орендних угод; з'ясовується, чи відповідає облік орендованих об'єктів цим угодам (операційна чи фінансова оренда); вивчається порядок визначення орендної плати щодо основних засобів та віднесення до доходів (у орендодавця), чи витрати (у орендаря) [47].

При здійсненні перевірки правильності обліку лізингових операцій аудитор вивчає обґрунтованість і правильність укладання договору лізингу, де має бути передбачено виконання договірних зобов'язань, склад, вартість та порядок передачі у лізинг майна, розмір лізингових платежів; термін лізингу та інших зобов'язань, уведених до договору лізингу. Крім того, перевіряють правильність визначення вартості майна, що передають у лізинг та лізингового платежу. Аудитор перевіряє дотримання термінів повернення або переходу права власності на об'єкт лізингу. Крім того, особливу увагу слід звертати на наявність актів звірки взаємних розрахунків лізингоодержувача та лізингодавця [47].

Аудиторській перевірці підлягають також операції зі списання основних засобів. Дані активи вибувають унаслідок старіння, зносу, стихійних лих, нестач, розкрадань, реконструкції і заміни малоефективних об'єктів, а також продажу, безоплатної передачі і т.д [47].

Аудитор має дослідити правильність оформлення вибуття об'єктів шляхом порівняння даних із первинними документами. Для цього він з'ясовує причини вибуття об'єктів, звіряє з первинними документами факт вибуття, а також перевіряє за накладними оприбуткування матеріалів, придатних до використання, що їх отримали внаслідок списання (ліквідації) об'єктів [47].

Вибуття об'єкта основних засобів у разі ліквідації аудитор розглядає з точки зору обґрунтованості списання об'єкта, своєчасності, правильності проведення ліквідаційних дій, а також своєчасності та повноти оприбуткування матеріалів [47].

При списанні необоротних матеріальних активів у випадку морального або фізичного зносу потрібно перевірити, чи оприбутковані на рахунках обліку деталі, вузли, та інші матеріали об'єкту, що списують, за ціною їх можливого використання [47].

Окремо виділяють вибуття майна у вигляді втрат від непередбачених обставин: крадіжки, пожежі, стихійного лиха тощо. Завданням аудитора є вивчити достовірність суми втрат підприємства, що виникли у зв'язку з таким вибуттям [47].

Особливу увагу слід звернути на облік ПДВ при продажі необоротних матеріальних активів та відображення доходів і витрат, що виникли в ході таких

операцій. Здійснюючи аудит, слід упевнитися, чи є накази (розпорядження) про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів [47].

Також необхідно перевірити, чи винні особи компенсували шкоду за втрачені або пошкоджені основні засоби, і за якими цінами відбувалося відшкодування [47].

При проведенні перевірки безоплатно переданих основних засобів визначається правомірність подібних операцій [47].

На завершальному етапі аудитор аналізує виявлені помилки і порушення. Суттєвість помилок оцінюється кількісно і якісно. Для кількісної оцінки аудитор порівнює виявлені помилки з рівнем суттєвості, встановленим на стадії планування. При якісній оцінці аудитор керується власним практичним досвідом та знаннями. Узагальнює результати перевірки, оформляє висновки аудиту та надає рекомендації щодо усунення наявних недоліків облікового процесу та їх оптимізації [47].

2.3. Типові порушення під час проведення аудиту основних засобів підприємства

Документом організаційно-методологічного характеру є план аудиту основних засобів, який містить основні стадії процесу аудиту, розміщені в логічній послідовності та відповідальних виконавців. Планування аудиту здійснюється з урахуванням вимог міжнародного стандарту аудиту МСА 300 «Планування». Метою даного стандарту є встановлення єдиних вимог з планування аудиту бухгалтерської (фінансової) звітності.

На підставі загального плану аудиту, для забезпечення належної роботи, аудитор розробляє та документально оформлює аудиторську програму, яка деталізує пункти плану та є детальною інструкцією для виконавців (табл. 2.3.1).

Таблиця 2.3.1 – Програма аудиторської перевірки основних засобів

Етапи аудиторської перевірки	Мета та завдання аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази
Підготовчий	Попереднє знайомство з підприємством, оцінка систем контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, планування аудиту основних засобів	Опитування і анкетування керівництва підприємства та персоналу, вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, документальна перевірка, спостереження	Статут підприємства, накази, звіт про попередню аудиторську перевірку, інвентарні картки, дані синтетичного та аналітичного обліку основних засобів
Фізична перевірка	Оцінка достовірності результатів проведеної інвентаризації основних засобів	Спостереження за проведенням інвентаризації основних засобів, вибіркова перевірка її результатів	Матеріали інвентаризації, облікові записи по основних засобах
Основний	Контроль оцінки основних засобів, встановлення їх належності, перевірка достовірності облікових записів і залишків у балансі, перевірка правильності нарахування зносу та визначення витрат на ремонт основних засобів	Зіставлення даних інвентаризації, синтетичного та аналітичного обліку, запит до постачальників (підрядників), документальна вибіркова перевірка, перевірка арифметичних підрахунків, аналіз	Акти інвентаризації, первинна документація по основних засобах, облікові реєстри синтетичного і аналітичного обліку, відповіді на запит, баланс
Завершальний	Складання розділу аудиторського звіту про основні засоби підприємства	Систематизація та ґрунтування отриманої на попередніх етапах інформації, аналіз, складання звіту та аудиторського висновку	Робоча документація, складена на попередніх етапах перевірки

У процесі перевірки основних засобів, аудитор може виявити певні порушення, типовими з яких є несвоєчасне оприбуткування основних засобів; основні засоби не закріплені за матеріально відповідальними особами, не укладені договори про матеріальну відповідальність; неправильне визначення первісної вартості об'єктів основних засобів; не включення різниці між залишковою та справедливою вартістю переданого об'єкта до складу витрат звітного періоду при отриманні основних засобів в обмін на схожі активи; реконструкція (модернізація)

основних засобів відображена як ремонт основних засобів; нарахування амортизації на повністю амортизовані об'єкти основних засобів некоректна кореспонденція рахунків при відображенні операцій з надходження та вибуття об'єктів основних засобів; неточності у визначенні термінів початку і закінчення нарахування амортизації для цілей бухгалтерського і податкового обліку формальне проведення інвентаризації об'єктів основних засобів; відсутність документації, що підтверджує факт переоцінки основних засобів, проведення переоцінки лише одного об'єкта основних засобів з групи; недотримання порядку документування господарських операцій з основними засобами; не оприбуткування матеріальних ресурсів за наслідками ліквідації основних засобів [22].

Процес виявлення цих помилок передбачає дотримання аудитором такої послідовності процедур:

- 1) перевірка за формою і змістом первинних документів з обліку витрат, доходів і фінансових результатів;
- 2) перевірка правильності формування величини доходів і витрат за видами діяльності;
- 3) оцінка стану обліку фінансових результатів;
- 4) перевірка правильності визначення та розподілу чистого прибутку;
- 5) перевірка своєчасності нарахування і сплати податку на прибуток;
- 6) перевірка записів у головній книзі, облікових регістрах і формах звітності щодо відображення витрат, доходів і фінансового результату за звітний період [22].

Виявлені під час перевірки помилки та порушення аудитори реєструють у робочих документах, а також визначають їх вплив на достовірність статей фінансової звітності [22].

Висновки до другого розділу

1. Аудит основних засобів є невід'ємною частиною загального аудиту суб'єкта господарювання, оскільки основні засоби, як правило займають, більшу частку в майні підприємства, ніж інші необоротні активи. Тому аудитор під час проведення аудиторської перевірки основних засобів витрачає багато часу на отримання

інформації про основні засоби. Перед початком проведення аудиту основних засобів необхідно сформулювати мету та завдання такої перевірки.

2. Основними джерелами інформації для аудиту основних засобів є: облікова політика підприємства, установчі документи; первинні документи з обліку основних засобів: накладні, інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, акти списання основних засобів, накази про ремонт основних засобів; облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку основних засобів; акти та довідки попередніх перевірок, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю; головна книга; звітність підприємства.

3. В ході аудиторської перевірки аудитор може спостерігати за процесом проведення інвентаризації, або ж самому приймати в ній участь. Інвентаризацією встановлюється наявність та технічний стан об'єктів основних засобів, інвентарних карток, технічних паспортів утримуваних основних засобів та тих, що прийняті чи здані в оренду, на зберігання або у тимчасове використання. Як правило, ця інвентаризація проводиться вибіркоким способом, і тільки при виявленні суттєвих відхилень застосовується суцільний спосіб. Результати проведеної інвентаризації звіряються з даними інвентарних списків та карток обліку основних засобів. Це дозволяє виявити нестачі або надлишки (невраховані) основних засобів.

3. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ, АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

3.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження діяльності підприємства в даній роботі є ТОВ «Вознесенський коньячний завод», який розташований в м. Вознесенськ Миколаївської області, на перетині головних торгових магістралей на Півдні України. Підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності малого бізнесу та складає спрощену фінансову звітність – «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: за формами №1-м «Баланс» та №2-м «Звіт про фінансові результати».

На підприємстві є декілька видів виробництв, забезпечених необхідним технологічним обладнанням і механізмами, з наступними можливостями і видами робіт:

- первинне виноробство (переробка винограду, виробництво виноматеріалів для вин коньячних виноматеріалів);
- первинне плодове виноробство (переробка плодів і ягід, виробництво плодових виноматеріалів);
- коньячне виробництво повного циклу (дистиляція коньячних виноматеріалів, витримка коньячних спиртів, купажування);
- дистиляція плодових матеріалів, витримка плодових спиртів;
- вторинне виноробство (розлив тихих вин, розлив коньяків, розлив плодових бренді і алкогольних напоїв);
- виробництво неосвітленого концентрованого яблучного або виноградного соку.

Підприємство займається і переробкою винограду: стаціонарне закрите будівля включає три лінії з дробильними установками, гребеневиділителями, пневматичними пресами, ємностями і фільтр-пресами потужністю 8000 тон винограду в сезон. Для виробництва міцних напоїв на основі дистиляції на підприємстві працюють 3 три установки:

- блок з потужністю 1000 л. абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 250 літрів абсолютного алкоголю на добу;
- блок з потужністю 12000 літрів абсолютного алкоголю на добу.

Загальна потужність виробництва складає 2,02 млн л абсолютного алкоголю в сезон (жовтень – березень). При продовженні дистиляційного періоду, обсяг збільшується пропорційно.

Для витримки продукції є відділення виробництва вина в дубових бочках, яке розраховане на 333 тис. л. ємності для 3,36 млн. л. Для переробки фруктів працює лінія обладнання переробки яблук (Flottwec TM) – 8,6 тис т в сезон (Вакуум – випаровувач з аромоуловлювачем на 3 тис л на годину, а парк зберігання становить – 1,99 млн л).

Виробництво брендів у пляшках включає:

- 3 лінії розливу брендів в пляшки 0,25-0,5 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;
- 1 лінія розливу вина в пляшки 0,5-0,7-0,75 л. продуктивністю 3 тис. пляшок на годину;
- сувенірна лінія – 300 пляшок в годину.

Річна потужність розливу підприємства одну зміну становить 6,3 млн. л коньяку і 2,9 млн. л вина (без урахування сувенірного цеху).

Основні відомості про підприємство:

Повна назва Компанії	Товариство з обмеженою відповідальністю «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»
Скорочена назва Компанії	ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»
Код ЄДРПОУ	40404385
Організаційно-правова форма емітента	Товариство з обмеженою відповідальністю
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Зареєстровано 06.04.2016р. за № 15211020000001937
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Миколаївської міської ради
Юридична адреса і місцезнаходження	56541, вулиця ЗЕЛЕНОГАЇВСЬКА, буд. 2, с. БУЗЬКЕ, МИКОЛАЇВСЬКА обл.,
Основні види діяльності	Код КВЕД 11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв;
Чисельність працівників	28

Таблиця 3.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»*

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	27988,10	20945,9	-7042,20	-25,16
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	22782,20	18177,6	-4604,60	-20,21
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	–	–	–	–
4. Витрати на збут, тис. грн.	–	–	–	–
5. Інші операційні витрати, тис.грн.	4901,80	2533,1	-2368,70	-48,32
6. Валовий прибуток, тис. грн.	5205,9	2768,3	-2437,60	-48,82
7. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	27684,0	20710,7	-6973,30	-25,18
8. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	98,91	98,87	-0,04	-0,04
9. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в тому числі:	304,10	187,2	-116,90	-38,44
- від основної операційної діяльності	5205,90	2768,3	-2437,60	-46,82
- від іншої операційної діяльності	-4901,80	-2533,1	2368,70	-48,32
- від фінансової діяльності	–	–	–	–
- від іншої діяльності	–	-48	-48	–
10. Податок на прибуток, тис. грн.	54,70	33,7	-21,0	-38,39
11. Чистий прибуток, тис. грн.	249,40	153,5	-95,90	-38,45
12. Матеріальні витрати, тис. грн.	24937,40	19322,80	-5614,60	-22,51
13. Матеріаловіддача, грн.	1,122	1,084	-0,04	-3,39
14. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,891	0,923	0,03	3,59
15. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	26	28	2	7,7
16. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	1076465,38	748067,86	-328397,52	-30,51
17. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	1335,30	1581,8	246,50	18,46
18. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	51357,69	56493,46	5135,77	10,00
19. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	10353,50	13569,90	3216,4	31,07
20. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	2,70	1,54	-1,16	-42,83
- по прибутку	0,50	0,20	-0,3	-59,43

Продовження табл.3.1

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абс.	%
21. Фондорентабельність, %	2,41	1,13	-1,28	x
22. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	33818,0	34641,45	823,45	2,4
23. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,83	0,6	-0,22	-25,0
24. Рентабельність продукції, %	22,85	15,22	-7,63	x
25. Рентабельність виробництва, %	0,69	0,44	-0,25	x
26. Середня річна сума дебіторської заборгованості	4350,75	4451,70	100,95	2,32
27. Середня річна сума кредиторської заборгованості	34692,10	29059,25	-5632,85	-16,2
28. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	0,931	1,036	0,105	x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	0,162	0,950	0,788	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,002	0,002	x

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дослідження показників в табл. 3.1 показало, що у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. на підприємстві спостерігається позитивна тенденція їх зміни та покращення його діяльності, а саме:

– чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до зниження – зменшився на 7042,20 тис. грн. або 25,16%, але витрати від операційної діяльності мають також тенденцію до зменшення: собівартість реалізованої продукції на 4604,60 тис. грн. або 20,21%; інші операційні витрати – на 2368,70 тис. грн. або 48,32%.

– аналіз витрат на 1 грн. реалізованої продукції показав, що вони зменшились у 2021 році порівняно з 2020 роком на 0,04 грн. або на 0,04%, що пов'язано зі зменшенням чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами ніж зміни витрат;

– аналіз формування фінансових результатів до оподаткування підприємства показав, що прибуток, зменшився на 116,90 тис. грн. або 38,44% за рахунок зменшення прибутку від основної операційної діяльності на 2437,60 тис. грн. або на 46,82%, що негативно характеризує основну діяльність підприємства. Спостерігається збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 2368,70 тис.

грн. або -48,32% і зменшились інша діяльність на 48 тис.грн., що є негативною тенденцією;

– дослідження показників рентабельності та їх зміни показало, що рентабельність продукції зменшилась на 7,63% пунктів, а рентабельність виробництва – на 0,25% пунктів, що є негативною тенденцією результативності основної операційної діяльності підприємства;

– аналіз використання ресурсів підприємства показав, що: погіршилось використання окремих ресурсів підприємства: фондівдача по продукції зменшилась на 42,83% та по прибутку на 59,43%, що пов'язано зі більшими темпами зменшення прибутку від основної операційної діяльності ніж збільшення середньорічної вартості основних засобів підприємства; також погіршилось використання ресурсів підприємства: спостерігається зменшення продуктивності праці на 30,51%, зменшення матеріаловіддачі на 3,39%, оборотності оборотних коштів на 0,22 обороту або 25,0%, що негативно характеризує використання трудових, матеріальних ресурсів підприємства та його оборотного капіталу й негативно характеризує операційну діяльність підприємства;

– оцінка ліквідності активів та пасивів балансу показала, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, що негативно впливає на його фінансовий стан та платоспроможність. Такі висновки підтверджують зміни показників ліквідності, які мають тенденцію до зменшення та значення нижче нормативного значення: поточної ліквідності – на 0,105 грн./грн., швидкої ліквідності – на 0,788 грн./грн., абсолютної ліквідності – не має значення, що свідчить про те, що підприємство не забезпечено найбільш ліквідними активами.

3.2. Методика аналізу використання основних засобів на підприємстві

Методика такого аналізу дозволяє всебічно оцінити та дослідити роль залучення основних засобів, а саме у ТОВ «Вознесенський коньячний завод», тому доцільно проводити його за трьома напрямками: аналіз забезпеченості, аналіз наявності і руху та аналіз ефективності використання необоротних активів (рис.

3.2.1).

Рис. 3.2.1 - Методика аналізу використання основних засобів

Для аналізу використання основних засобів розробляють систему економічних показників, що характеризують статику (стан) і динаміку (рух) активів. Особливе значення для аналізу мають показники ефективності використання основних засобів, що відображають рівень їх впливу на фінансовий стан і фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання [32]. Детальніше показники, що використовуються при аналізі використання основних засобів будуть описані нами нижче [32].

Враховуючи вище сказане, вважаємо основними етапами аналізу основних засобів наступні:

- частку основних засобів у майні підприємства;

- обсяг та динаміку основних засобів;
- структуру основних засобів, наявних на підприємстві;
- ефективність основних засобів;
- вплив факторів на ефективність використання основних засобів;
- резерви збільшення обсягів виробництва за рахунок використання основних засобів [32].

Розглянемо показники, що визначають результати і витрати в процесі оцінки ефективності використання основних засобів підприємства. До таких показників належать:

- 1) загальна сума основних засобів (основного капіталу) підприємства;
- 2) сума чистих основних засобів (загальна сума власного основного капіталу) підприємства;
- 3) сума операційних основних засобів (сума операційного основного капіталу) підприємства [32].

До основних результатів господарської діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод», що забезпечується функціонуванням його основних засобів, віднесено: суму доходу від реалізації продукції і робіт; суму чистого прибутку від діяльності; суму операційного прибутку. Загальна система показників результату та витрат ресурсів, що пропонується до використання при оцінці ефективності використання основних засобів підприємства наведена в табл. 3.2.1.

Таблиця 3.2.1 – Показники, що застосовуються при оцінці ефективності управління основних засобів підприємства

Показники оцінки результатів	Показники оцінки витрат ресурсів
І. Для оцінки ефективності формування основних засобів	
1. Загальна сума сформованих основних засобів (загальна сума основного капіталу)	1. Загальна сума витрат, пов'язаних із залученням основного капіталу з різних джерел
2. Сума формованих чистих основних засобів (сума власного основного капіталу)	2. Загальна сума витрат, пов'язаних із залученням власного основного капіталу з різних джерел
3. Сума сформованих операційних основних засобів (сума операційного основного капіталу)	3. Загальна сума витрат, пов'язаних із залученням операційного основного капіталу з різних джерел

Показники оцінки результатів	Показники оцінки витрат ресурсів
II. Для оцінки ефективності використання сформованих основних засобів	
1. Сума доходу від реалізації робіт, товарів і послуг (обсяг товарообороту)	1. Загальна сума сформованих необоротних активів (загальна сума основного капіталу)
2. Сума чистого прибутку від здійснення господарської діяльності	2. Сума сформованих чистих основних засобів (сума власного основного капіталу)
3. Сума операційного прибутку (прибутку від здійснення операційної діяльності)	3. Сума сформованих операційних основних засобів (сума операційного основного капіталу)

*Таблиця була сформована на основі джерело : [32]

Підвищення ефективності використання основних засобів, що належать суб'єктам підприємницької діяльності, є одним з важливих питань у ринкових умовах господарювання. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку [32].

Безпосередня побудова системи показників оцінки ефективності використання основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» має базуватися на відповідних методологічних підходах. Оскільки без якісної підготовки та формування програми проведення аналізу ефективності використання основних засобів неможливим є ефективне його проведення, то спробуємо ознайомитися з основними його етапами [32].

На першому етапі аналізу досліджується динаміка основних засобів в системі необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за останні два роки з 2020 р. по 2021 р. на основі даних фінансової звітності в (табл. 3.2.2).

Таблиця 3.2.2 – Динаміка основних засобів в системі необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр.

Показники (код рядка балансу)	Станом на 31.12.		Відхилення	
	2020 року	2021 року	Абс.	%
Нематеріальні активи (1000)	16,0	10,7	-5,3	-33,13
Основні засоби (1010)	9 670,0	6 402,7	-3267,3	-33,79
Разом необоротні активи	9686,0	6413,4	-3272,6	-33,79

Як видно з табл. 3.2.2, впродовж аналізованого періоду простежується чітка тенденція до зменшення вартості необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Загальна вартість необоротних активів підприємства у 2021 р., у порівнянні з 2020 р., зменшилась на 3272,6 тис. грн., що у відсотковому вираженні становить 33,79 %. Аналізуючи динаміку основних засобів підприємства, варто

відзначити, що вони змінювалися з такою ж тенденцією як і необоротні активи, зменшилась вартість основних засобів – на 3267,3 тис. грн. (33,79 %).

Питому вагу основних засобів в динаміці проаналізуємо в структурі необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр. (табл. 3.2.3).

За результатами табл. 3.2.3 спостерігаємо, що протягом досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі необоротних активів підприємства займали саме основні засоби – протягом 2020 та 2021 років понад 99,83 %, що зумовлено основним видом економічної діяльності досліджуваного підприємства, яке працює і використовує в процесі виробничої діяльності значний обсяг основних засобів.

Таблиця 3.2.3 – Питома вага основних засобів в структурі необоротних активів

Показники (код рядка балансу)	Станом на 31.12.		Питома вага,%	
	2020 року	2021 року	2020 рік	2021 рік
Нематеріальні активи (1000)	16,0	10,7	0,17	0,17
Основні засоби (1010)	9 670,0	6 402,7	99,83	99,83
Разом необоротні активи	9686,0	6413,4	100,00	100,00

Нематеріальні активи ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр. змінювалися рівномірно. Основна роль у структурі необоротних активів належить основним засобам і тому ефективність їх використання має найбільше значення для формування результатів виробничої діяльності підприємства. Розглянемо динаміку основних засобів за 2020-2021 роки (табл. 3.2.4).

Таблиця 3.2.4 – Динаміка вартості основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр.

Показники	Наявність на кінець року, тис. грн		Структура, %	
	2020 р.	2021 р.	2020 р.	2021 р.
Усього основних засобів за основним видом діяльності	74338	74773	100,0	100,0
1. Будівлі, споруди та передавальні пристрої	17089	17563	23,0	23,4
2. Машини та обладнання	28722	29321	38,6	39,2
3. Транспортні засоби	27937	27104	37,6	36,2
4. Інструменти, прилади, інвентар	330	398	0,4	0,5
5. Інші основні засоби	333	387	0,4	0,5

За даними табл. 3.2.4 спостерігаємо, що темп приросту будинків, споруд і

передавальних пристроїв на досліджуваному підприємстві у 2021 р. зріс на 23,4%, а цей же показник в 2020 р. зріс на 23,0 %. Машини та обладнання за темпом приросту у 2021 р. та 2020 р. зросли на 39,2 % та 38,6 % відповідно. В структурі основних засобів за абсолютною вартістю найбільш вагомими групами основних засобів виявились будинки, споруди і передавальні пристрої, а також машини та обладнання.

Підсумовуючи результати аналізу складу, структури та динаміки основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр., можна дійти до висновку, що майже всі складові основних засобів поступово зменшуються впродовж аналізованого періоду, при цьому темпи зростання у загальній структурі змінювалася рівномірно.

Для створення нормальних умов функціонування основні засоби, які належать підприємству повинні бути у придатному до використання технічному стані. Тому в табл. 3.2.5 проаналізуємо зміни технічного стану основних засобів шляхом розрахунку коефіцієнту придатності та коефіцієнту зношеності.

Таблиця 3.2.5 – Показники змін технічного стану основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр.

Показники	Вихідні дані		Відхилення	
	2020	2021	сума	%
1. Первісна вартість виробничих основних засобів, тис. грн.	13528,4	13611,4	83,00	0,614
2. Знос виробничих основних засобів, тис. грн.	3858,4	7208,7	3350,3	86,83
3. Залишкова вартість виробничих основних засобів, тис. грн.	9670,0	6402,7	-3267,3	-33,79
4. Коефіцієнт зносу (п. 2 п. 1)	0,285	0,530	0,245	x
5. Коефіцієнт придатності (п. 3 : п. 1)	0,715	0,470	-0,245	x

За даними табл. 3.2.5 спостерігаємо, що коефіцієнт зносу збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 0,245, а коефіцієнт придатності зменшився на таку ж величину.

Коефіцієнти зносу та придатності використовують в аналізі для дослідження якісного стану основних засобів в цілому по підприємству, так і за окремими видами. Чим нижчою є величина коефіцієнта зносу та вищою величина коефіцієнта придатності, тим кращим є технічний стан об'єктів основних засобів. Так, на ТОВ «Вознесенський коньячний завод» не простежується саме така тенденція, що свідчить про негативні зміни щодо технічного стану основних засобів підприємства. Таким чином, для здійснення системного оцінювання ефективності використання основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» запропонована система показників, яка враховує основні результати та витрати ресурсів, що пов'язані з цим процесом. Виявлення негативних показників та аналіз причин їх виникнення дає змогу оптимізувати ефективність використання основних засобів по підприємству в цілому.

3.3. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства

3.3.1. Аналіз фінансового стану підприємства за 2020-2021 рр.

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Аналіз фінансового стану проводився за 2020-2021 рр.

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.3.1.1.

Таблиця 3.3.1.1 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	49531,9	35199,1	-28,9
- попереднього року			
- звітнього року	35199,1	50183,2	42,6

З табл. 3.3.1.1 видно, що відбулось зменшення валюти балансу на кінець попереднього року порівняно з початком на 28,9%, а на кінець звітнього року порівняно з початком – збільшення на 42,6%, що попередньо можна

охарактеризувати як позитивне та свідчить про активізацію та розширення підприємством його діяльності впродовж двох років.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.1.2.

Таблиця 3.3.1.2 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	27988,1	20945,9	0,748
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	304,1	187,2	0,615
3. Валюта балансу, тис.грн.: -на початок року -на кінець року	49531,9	35199,1	0,710
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис.грн.	42365,5	42691,15	1,007

З табл. 3.3.1.2 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,007 р. супроводжувалось зменшенням чистого доходу в 0,748 р. та фінансового результату до оподаткування в 0,615 р., що свідчить про скорочення підприємством його діяльності та не ефективного вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як негативні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 3.3.1.3.

Таблиця 3.3.1.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	35199,1	50183,2	14984,1	42,6
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	9686,0	6413,4	-3272,6	-93,4
– в % до активів		27,5	12,8	-14,7	x

Продовження табл.3.3.1.3

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	25513,1	43769,8	18256,7	71,6
– в % до активів		72,5	87,2	14,7	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	21062,8	36573,4	15510,6	73,6
– в % до активів		59,8	72,9	13,1	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	4121,7	4781,7	660	16,0
– в % до активів		11,7	9,5	-2,2	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	10,1	74,8	64,7	В 6,4 р.
– в % до активів		0,02	0,01	-0,01	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	318,5	2 339,9	2021,4	В 6,3 р.
– в % до активів		0,9	4,7	3,8	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х

З табл. 3.3.1.3 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 14984,1 тис. грн.. або на 42,6%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 18256,7 тис. грн. або на 71,6%., також відбулось зменшення необоротних активів на 3272,6 тис. грн або на 93,4%.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 72,5%, питома вага необоротних активів склала 27,5%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 14,7% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не було.

3.3.2. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства за 2020-2021 рр.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.3.2.1.

Таблиця 3.3.2.1 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495 1900	0,15	0,22	0,16	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700 1495	5,56	3,51	5,31	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	139,7	-1887,9	1538,2	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095 1495	0,02	-0,24	0,2	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095 1195+1200	0,00	-0,07	0,03	0,1

Як видно з табл. 3.3.2.1, коефіцієнт автономії впродовж двох років не знаходиться в межах норми, що свідчить про нестійкий стан та фінансову залежність від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів не знаходиться в межах норми. Це свідчить, що на початок попереднього року на одну гривню власного капіталу підприємства припадало 5,56 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 3,51 грн., на кінець звітнього року – 5,31 грн.

Підприємство не мало власних оборотних коштів на кінець попереднього року, а на кінець звітного року ситуація незначно покращалась та підприємства має власні оборотні кошти, що позитивно характеризує його діяльність підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу не знаходиться в межах норми, збільшення його значення на кінець звітного року відбулось за рахунок зростання власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має нестабільну величину та свідчить про незабезпеченість оборотних коштів підприємства власними оборотними коштами. впродовж двох років.

Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.17.

Таблиця 3.3.2.2 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	1,02	0,931	1,036	0,105
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	0,20	0,162	0,950	0,788
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25... 0,35]	8,09	0,000	0,002	0,002
	1695					

З табл. 3.3.2.2 видно, що впродовж двох років всі відносні показники ліквідності не знаходяться в межах нормативного стану не зважаючи на їх збільшення на кінець року та свідчить про неспроможність покрити свої термінові зобов'язання.

3.3.3. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за 2020-2021 рр.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.3.1.

Таблиця 3.3.3.1– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	5205,9	1711,9.	2768,3	1478,8	-2437,6	-46,8
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-4 901,8	-1611,9	-2 533,1	-1353,2	2368,7	-48,3
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-	x	-	x	-	-
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 – 2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-	-	-48	-	-48	-

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
б. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	304,1	100,0	187,2	100,0	-116,9	-38,4

З табл. 3.3.3.1 видно, що фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 116,9 тис. грн.. або на 38,4 %. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 2437,6 тис. грн. або 46,8 %. Негативним є зменшення збитку від іншої діяльності на 48 тис. грн. та збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 2368,7 тис.грн або на 48,3% .

Фінансовий результат від звичайної діяльності як в попередньому так й звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної діяльності, а в звітному році за – рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної діяльності та від іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.3.2.

Таблиця 3.3.3.2 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис.грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	27988,1	20945,9	-7042,2	-25,2
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	22782,2	18177,6	-4604,6	-20,2
3. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис.грн.	%
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	5205,9	2768,3	-2437,6	-46,8

З табл. 3.3.3.2. видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 2437,6 тис. грн.. або на 46,8%. Це відбулось за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (25,2%), ніж витрати, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартість реалізованої продукції – 20,2%).

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.3.3.

Таблиця 3.3.3.3 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	304,1	187,2	-116,9	-38,4
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	54,7	33,7	-21	-38,4
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	249,4	153,5	-95,9	-38,5

З табл. 3.3.3.3 видно, що в продовж 2х років підприємство мало чистий прибуток, величина якого зменшилась на 95,9 тис. грн. або на 38,5%. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку до оподаткування на 116,9 тис. грн або на 38,4% та витрат з податку на прибуток на 21 тис. грн. або на 38,4%

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл.3.3.3.4.

Таблиця 3.3.3.4 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	304,1	187,2	116,9
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	10353,45	13569,9	3216,45
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	33818	34641,45	823,45
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	44171,45	48211,35	4039,9
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,69	0,44	-0,25

З табл. 3.3.3.4 видно, що як в звітному так і в попередньому році рентабельність виробництва зменшилась на 0,25% п. Це відбулось за рахунок впливу наступних чинників:

$$R_{\text{звіт}} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OZ_{\text{звіт}} + O\text{Б}K_{\text{звіт}}} * 100\%$$

1. Вплив фінансового результату до оподаткування

$$\Delta R_{(\Phi P)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OZ_{\text{попер}} + O\text{Б}K_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\Phi P_{\text{попер}}}{OZ_{\text{попер}} + O\text{Б}K_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$= (304,1)/(13569,9+34641,45)*100 - 0,44 = 0,63 - 0,44 = 0,19 \% \text{ п.}$$

Збільшення прибутку до оподаткування на 116,9 тис. грн, здійснило позитивний вплив та збільшило рентабельність виробництва на 0,19% п.

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів

$$\Delta R_{(OC)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OZ_{\text{звіт}} + O\text{Б}K_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OZ_{\text{попер}} + O\text{Б}K_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$(304,1)/(10353,45+34641,45)*100 - (304,1)/(13569,9+34641,45)*100 = 0,68-0,63$$

$$= 0,05\% \text{ п.}$$

Зменшення середньої річної вартості основних засобів на 3216,45 тис. грн.,

призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,1% п.

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів

$$\Delta R_{(ОбК)} = \frac{\Phi P_{звіт}}{ОЗ_{звіт} + ОбК_{звіт}} * 100\% - \frac{\Phi P_{звіт}}{ОЗ_{звіт} + ОбК_{попер}} * 100\%$$

$$(304,1)/(10353,45+33818)*100 - (304,1)/(10353,45+34641,45)*100 = 0,69-0,68=$$

0,01 % п.

Зменшення середньо річної вартості оборотних коштів на 2823,45 тис. грн, рентабельності виробництва – 0,01% п.

$$\text{Перевірка } \Delta R = \Delta R_{(ФР)} + \Delta R_{(ОС)} + \Delta R_{(ОбК)} = 0,19+0,05+0,01=0,25.$$

3.3.4. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства за 2020-2021 рр.

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Таблиця 3.3.4.1 – Розрахунки за моделлю Спірінгейта.

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	р. 1195ф.№1	25513,1/351991=0,72	43769,8/50183,2=0,87
	р. 1300 ф.№1		
B	р.2290 (2295) ф.№2	304,1/35199,1=0,01	187,2/50183,2=0,00
	р. 1300 ф.№1		
C	р.2290 (2295) ф.№2	304,1/27401,0=0,01	187,2/42231,6=0,00
	р. 1695 ф.№1		
D	р.2000 ф.№2	27988,1/35199,1=0,80	20945,9/501832=0,42
	р. 1300 ф.№1		
Z		1,09	1,06

За результатами оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спірінгейта, наведеному в табл., видно, що як попередньому так й в звітному році показник $Z > 0,862$, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера

здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.4.2.

Таблиця 3.3.4.2 – Система показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}$	0,01	0,00	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл. 3.3.2.2	0,931	1,036	≤3,2	≤2,0	≤1,0
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	-	0,7	0,3	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{p. 1900 \text{ ф. №1}}$	0,78	0,84	≤0,37	≤0,50	≤0,80
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф. №1}}{p. 1300 \text{ ф. №1}}$	-0,05	0,03	0,4	≤0,30	=0,06

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 3.3.4.2), свідчить, що як в попередньому так й в звітному році по всім показникам окрім коефіцієнта покриття активів власним оборотним капіталом підприємство відноситься до III групи – за рік до банкрутства, а за коефіцієнтом покриття активів власним оборотним капіталом – до II групи – за 5 років до банкрутства, тобто з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до III групи.

3.3.5. Аналіз ділової активності підприємства за 2020-2021 рр.

Аналіз ділової активності підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз показників ділової активності підприємства здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2»Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.3.5.1 та 3.3.5.2.

Таблиця 3.3.5.1 – Аналіз показників ділової активності підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	27 988,1	20 945,9	-7042,2	-25,2
2. Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн.	Ф № 2 р. 2290 (2295)	304,1	187,2	-116,9	-38,4
3. Середній розмір капіталу*, тис. грн.	Ф № 1 р. 1300	42365,5	42691,15	325,65	0,8

Розрахунки, які наведені в табл. 3.3.5.1 свідчать про те, що прибуток до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 38,4 %, що б ніж темпи зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, послуг), – 25,2%, що, в свою чергу, менше ніж темпи зростання середнього розміру вкладеного в підприємство капіталу (0,8%). Таким чином співвідношення між зазначеними показниками діяльності підприємства матимуть наступний вид:

$$-38,4 < -25,2 < 0,8 > 100\%$$

Тобто можна зробити висновок про невиконання «золотого правила» економіки підприємства.

Таблиця 3.3.5.2 – Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
<i>Вихідні показники</i>				
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	27 988,1	20 945,9	-7042,2	-25,2
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	-22782,2	-18 177,6	4604,6	-20,2
3. Середня річна вартість всього вкладеного капіталу, тис. грн.	42365,5	42691,15	325,65	0,8
4. Середня річна вартість власного капіталу, тис. грн.	7673,4	7874,85	201,45	2,6
5. Середня річна вартість основного капіталу, тис. грн.	8547,5	8049,7	-497,8	-5,8
6. Середня річна вартість оборотного капіталу, тис. грн.	33818	34641,45	823,15	2,4
7. Середня річна вартість власного оборотного капіталу, тис. грн.	-874,1	-174,85	699,25	-80,0
8. Середня річна вартість запасів, тис. грн.	27250,6	28818,1	1567,5	5,8

Продовження табл.3.3.5.2

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
<i>Вихідні показники</i>				
9. Середня річна вартість дебіторської заборгованості, тис.грн.	4350,75	4451,7	100,95	2,3
10. Середня річна вартість готової продукції, тис.грн.	20189,85	13423,45	-6766,4	-33,5
11. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн.	34692,1	29059,25	-5632,85	-16,2
12. Валовий прибуток, тис.грн.	5205,9	2768,3	-2437,6	-46,8
13. Чистий прибуток, тис.грн.	249,4	153,5	-95,9	-38,5
<i>Розрахункові показники</i>				
1. Коефіцієнт оборотності всього вкладеного капіталу	0,66	0,49	-0,17	-
2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,65	2,66	-0,99	-
3. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	0,83	0,60	-0,23	-
4. Середній термін обороту оборотного капіталу, днів	433,73	600	166,27	-
5. Коефіцієнт оборотності власного оборотного капіталу	-32,01	-119,80	-87,79	-
6. Коефіцієнт оборотності запасів	1,03	0,73	-0,3	-
7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,43	4,71	-1,72	-
8. Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	55,99	76,43	20,44	-

З табл. 3.3.5.2 видно, що в звітному році порівняно з попереднім більшість показників, що характеризують ділову активність підприємства мали негативні зміни, що свідчать про фінансову не стійкість та неактивність підприємства на ринку. Негативні зміни стосуються усіх показників, крім середнього терміну обороту оборотного капіталу, середнього терміну обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнту оборотності готової продукції та середнього терміну обороту кредиторської заборгованості. Тому йому необхідно застосувати заходи щодо покращення даних показників.

Результати фінансового аналізу діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр. наведені в табл.3.3.5.3.

Таблиця 3.3.5.3 – Результати фінансового аналізу діяльності
ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	27988,1	20945,9	-7042,2	-25,2
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	22782,2	18177,6	-4604,6	-20,2
3. Адміністративні витрати, тис.грн.	-	-	-	-
4. Витрати на збут, тис.грн.	-	-	-	-
5. Валовий прибуток, тис.грн.	5205,9	2768,3	-2437,60	-48,82
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	27684,0	20710,70	-6973,30	-25,18
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	98,91	98,87	-0,04	-0,04
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн. в тому числі:	304,1	187,2	-116,9	-38,4
- від основної операційної діяльності	5205,9	2768,3	-2437,6	-46,8
- від іншої операційної діяльності	-4901,8	-2533,1	2368,7	-48,3
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-	-48	-48	-
9. Податок на прибуток, тис.грн.	54,7	33,7	-21	-38,4
10. Чистий прибуток, тис.грн.	249,4	153,5	-95,9	-38,5
11. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	33818	34641,45	823,45	2,4
12. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,83	0,6	-0,22	-25,0
13. Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	436,9	595,2	158,3	36,2
14. Коефіцієнт автономії	0,22	0,16	-0,06	x
15. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	3,51	5,31	1,8	x
16. Наявність власних оборотних коштів	-1887,9	1538,2	3426,1	x
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,24	0,2	0,44	x
18. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	-0,07	0,03	0,1	x
19. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,93	1,03	0,1	x
20. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	0,16	0,17	0,01	x
21. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,00	x
22. Рентабельність виробництва, %	0,69	0,44	-0,25	x
23. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	0,6	0,4	-0,2	x
24. Рентабельність власного капіталу, %	3,25	1,94	-1,31	x
25. Рентабельність основного капіталу, %	2,9	1,9	-1	x
26. Рентабельність оборотного капіталу, %	0,7	0,4	-0,3	x
27. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	-	-	-	x

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

Дослідження основних техніко-економічних показників за даними табл. 4

показало:

- у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшився чистий дохід на 7042,2 тис. грн або на 25,2%;
- собівартість реалізованої продукції в 2021 р. в порівнянні з 2020 р. зменшилась на 4604,6 тис. грн. або на -20,2%. Спостерігається зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 0,04 тис. грн. або на 0,04%.
- фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який зменшився у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 116,9 тис. грн. або на 38,4% внаслідок зменшення прибутку від основної операційної діяльності на 2437,6 тис., також є збиток від іншої діяльності - 48 тис. грн. та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 2368,7 тис. грн. або на -48,3%. Фінансова діяльність упродовж двох років відсутня.
- відбулось погіршення ефективності використання оборотних коштів, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 0,22 обороти або на 25,0% та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 158,3 днів або на 36,2 %;
  - аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності підприємства дозволяє зробити висновок, про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку; коефіцієнти поточної, абсолютної та швидкої ліквідності впродовж двох років не знаходяться в межах нормативного стану, та не зважаючи на їх збільшення на кінець року, це свідчить про неспроможність покриття своїх термінові зобов'язань;
- спостерігається зменшення показників рентабельності капіталу на 0,2 % п. та рентабельності виробництва – на 0,25% пункти в 2021р. в порівнянні з 2020 р., що негативно характеризують діяльність підприємства;

Таким чином, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесеньський коньячний завод» свідчить про погіршення його діяльності та нестійкий фінансовий стан підприємства.

3.4. Загальна характеристика організації бухгалтерського та податкового обліку на підприємства

Облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у відділі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності, яка передбачена законодавством для суб'єкта підприємницької діяльності малого бізнесу.

За підприємством ТОВ «Вознесенський коньячний завод» закріплюється право обирати форму його організації, що забезпечить ведення бухгалтерського обліку.

На ТОВ «Вознесенський коньячний завод» бухгалтерський облік ведеться відповідно до засад організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 9 «Запаси». Отже, метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства є «надання внутрішнім та зовнішнім користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про діяльність підприємства, його фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів».

Весь бухгалтерський облік здійснюється на основі первинних документів. Первинні документи складаються у момент здійснення операції на бланках суворої звітності.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності несе директор та головний бухгалтер підприємства.

Ведення бухгалтерського обліку на в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», як суб'єкту підприємницької діяльності малого бізнесу. Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства.

Веденням обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» займається відділ бухгалтерії, структура якого приведена на рис. 3.3.4.1.

Для досягнення своєчасності, повноти, точності обліку кожен з працівників відділу повинен виконувати поставлені перед ним завдання. На підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у відділі бухгалтерії також діє лінійно–функціональна структура управління.

Керівнику підприємства підпорядковується головний бухгалтер, якому в свою чергу підпорядковуються два бухгалтери – з основної операційної діяльності та бухгалтер по розрахунках з дебіторами та кредиторами.

Головний бухгалтер підприємства забезпечує ведення бухгалтерського обліку згідно єдиної методології, встановленої Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», контролює відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій, забезпечує складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності ТОВ «Вознесенський коньячний завод», підписує її та подає у встановлені терміни користувачам.

Стежити за тим, щоб інформація про фінансовий стан і рух грошових коштів підприємства була повною і правдивою.

Рис.3.3.4.1 - Структура відділу бухгалтерії в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Здійснює контроль за раціональним і ефективним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Бере участь в проведенні інвентаризаційної роботи на підприємство, оформлення документів, пов'язані з нестачами тощо. Організовує роботу щодо підготовки пропозицій для керівника підприємства за такими напрямками: розробка систем і форм внутрішнього господарського обліку і правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій, покращення системи інформаційного забезпечення управління тощо.

До обов'язків головного бухгалтера відносять:

1. Забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних.

2. Організація роботи бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Вимагання від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

4. Вживання всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і реєстрах бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну.

5. Забезпечення складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам.

6. Здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

7. Бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями.

8. За погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

9. Здійснює контроль за веденням касових операцій, безготівкових розрахунків, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

10. Бере участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

11. Організує роботу з підготовки пропозицій для керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод» щодо:

- визначення облікової політики підприємства, внесення змін до обраної облікової політики, вибору форми бухгалтерського обліку з урахуванням діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;

- розроблення системи і форм внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і реєстрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій;

- визначення прав працівників на підписання первинних та зведених облікових документів;

- вибору оптимальної структури бухгалтерської служби та чисельності її працівників, підвищення професійного рівня бухгалтерів, забезпечення їх довідковими матеріалами;

- поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців;

- впровадження автоматизованої системи оброблення даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства чи удосконалення діючої;

- забезпечення збереження майна, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, залучення кредитів та їх погашення.

12. Керує працівниками бухгалтерського обліку підприємства та розподіляє між ними посадові завдання та обов'язки.

13. Знайомить цих працівників із нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, які стосуються їх діяльності, а також із змінами в чинному законодавстві.

Обов'язки бухгалтера по розрахунковим операціям:

1. Обробляти та аналізувати інформацію стосовно виконання покупцями та замовника умов діючих договорів.

2. Вести бухгалтерського обліку з дебіторами за роботи, товари, послуги та складати відповідної бухгалтерської звітності.

3. Обробляти банківських документів стосовно розрахунків дебіторів.

4. Приймати та контролювати первісну документацію від покупців та замовників.

5. Забезпечувати керівництво інформацією відносно положення справ по існуючим дебіторам.

6. Здійснювати операції по прийому, обліку, видачі і зберіганню грошових коштів і інших грошових коштів з обов'язковим дотриманням правил, що забезпечують їх збереження.

7. Отримувати по оформленим відповідно до встановленого порядку документах грошові кошти або оформлювати їх для здобуття безготівковим дорогою в установах банку для виплати робітником і службовцем заробітної плати, премій, оплати відряджень і інших витрат.

8. Вести на основі прибуткових і витратних документів касову книгу, звіряти фактичну наявність грошових сум і цінних паперів з книжковим залишком.

9. Складати касову звітність.

10. Здійснювати готівкові та безготівкові розрахунки в установленому порядку з організаціями та фізичними особами при оплаті робіт і послуг підприємства.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відповідно до вимог чинного законодавства України.

В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» застосовується автоматизована форма обліку, що представлена на рис. 3.3.4.2.

На підприємстві для спрощення розрахунків з банками, а також прискорення здійснюваних платежів, запроваджена система «клієнт – банк».

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel. У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва. У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Таким чином, відділ бухгалтерії працює завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програм.

В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відображення інформації автоматизованого обліку всіх господарських операцій забезпечується на паперових носіях, що завірені підписами виконавців.

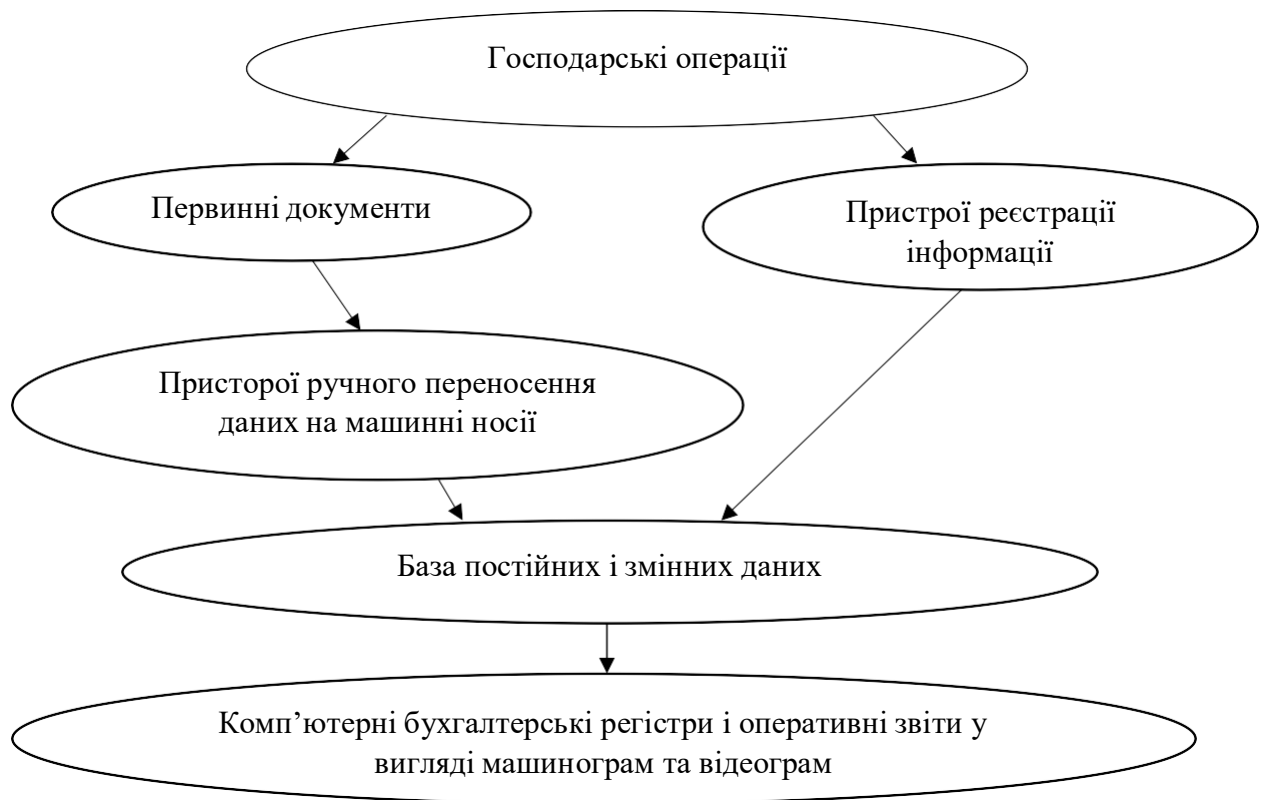

Рис. 3.3.4.2 – Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, якою користуються в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Бухгалтерський облік узагальнюється у формах фінансової звітності. У відповідності до законодавства фінансова звітність охоплює певний період та складається наростаючим підсумком з початку року.

Податковий облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», пов'язаний з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань та ведеться на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством та з урахуванням положень Податкового кодексу України [36, 37].

Усі підрозділи бухгалтерії між собою пов'язані. Крім того, вони пов'язані з іншими відділами підприємства.

3.5. Організація облік основних засобів на підприємстві

Бухгалтерський облік повинен забезпечити контроль за збереженням основних засобів та нематеріальних активів, їх надходженням, вибуттям, ремонтом, нарахуванням зносу, а також давати інформацію, необхідну для економічної оцінки ефективності використання конкретних об'єктів основних засобів та нематеріальних активів [27].

Залежно від цільового призначення засоби поділяють на виробничі і невиробничі. Виробничі основні засоби функціонують у сфері матеріального виробництва, неодноразово беруть участь у виробничому процесі, поступово зношуються і переносять свою вартість на створюваний продукт частинами в міру зношення. Невиробничі основні засоби функціонують в галузях невиробничої сфери. Вони безпосередньо не беруть участі в процесі виробництва і призначені для невиробничого споживання [27].

Бухгалтерський облік повинен забезпечити контроль за збереженням основних засобів та нематеріальних активів, їх надходженням, вибуттям, ремонтом, нарахуванням зносу, а також давати інформацію, необхідну для економічної оцінки ефективності використання конкретних об'єктів основних засобів та нематеріальних активів [27].

Залежно від цільового призначення засоби поділяють на виробничі і невиробничі. Виробничі основні засоби функціонують у сфері матеріального виробництва, неодноразово беруть участь у виробничому процесі, поступово зношуються і переносять свою вартість на створюваний продукт частинами в міру зношення. Невиробничі основні засоби функціонують в галузях невиробничої сфери. Вони безпосередньо не беруть участі в процесі виробництва і призначені для невиробничого споживання [27].

Таблиця 3.3.5.1 – Придбання основних засобів за грошові кошти*

Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Отримано основні засоби за договором поставки	15	68	10000

Продовження табл.3.3.5.1

Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Відображено суму ПДВ, що включена до вартості основних засобів за договором	64	68	2000
Проведено оплату за договором поставки	68	3	12000
Витрати на транспортування основних засобів	15	68	500
Відображено суму ПДВ у складі транспортування витрат	64	68	100
Витрати зі складання, встановлення, ін. основні засобів	15	66,64	700
Зараховано придбання основних засобів до складу об'єктів основних засобів	10	15	11200

* Таблиця сформована як приклад розрахунків на підприємстві

При створенні основних засобів господарським способом використовуються бухгалтерські записи (табл. 3.3.5.2).

Таблиця 3.3.3.5.2 – Кореспонденція рахунків при створенні основних засобів господарським способом*

Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума, грн.
Фактичні витрати на спорудження та виготовлення основних засобів	15	23,64,66,20 та ін.	2500
Зарахування побудованого (виготовленого) об'єкта до складу основних засобів	10	15	2500

*Таблиця сформована як приклад розрахунків на підприємстві

Під час будівництва об'єктів основних засобів підрядним способом бухгалтерські записи ідентичні записам при купівлі основних засобів. На підставі п.16 П(С)БО 7 у випадку істотного відхилення (збільшення або зменшення) балансової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості (більш ніж на 10 %) підприємство здійснює переоцінку об'єкта основних засобів на дату балансу [27].

Вибуття основних засобів оформлюється наступною бухгалтерською кореспонденцією (табл. 3.3.5.3).

Таблиця 3.3.5.3 – Кореспонденція рахунків по обліку переоцінки основних засобів.

Зміст операцій	Дебет	Кредит
Відображення результатів уцінки основних засобів, раніше до оцінених	40 «Дооцінка активів»	10 «Основні засоби»
	13 «Знос необоротних активів»	10 «Основні засоби»
	96 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»	10 «Основні засоби»
Відображення результатів дооцінки основних засобів, раніше уцінених	10 «Основні засоби»	40 «Дооцінка активів»
	40 «Дооцінка активів»	13 «Знос необоротних активів»
	10 «Основні засоби»	74 «Інші доходи»

*Таблиця сформована як приклад розрахунків на підприємстві

На рис. 3.3.5.1 схематично зображено порядок записів у регістрах з обліку основних засобів.

Рис. 3.3.5.1 – Схема записів у регістрах з обліку основних засобів

Наслідки військового вторгнення російської федерації на територію України охопили всі сфери життя та суттєво вплинули на кожного, в тому числі значно постраждали підприємці та підприємства країни. Багато підприємств закрилося, підприємців виїхало за кордон, більшості з тих, які залишились в країні довелося скорочувати обсяги виробництва та пристосовуватися до нових реалій. Ситуація розвивається швидко та іноді не передбачувано – керівництву компаній необхідно

постійно оцінювати вплив зовнішніх факторів для забезпечення існування власного бізнесу в сучасних умовах та для прийняття найбільш ефективних управлінських рішень. Але, навіть в таких умовах підприємства України продовжують працювати і забезпечувати життєдіяльність країни.

Основною метою дослідження є вивчення особливостей ведення обліку основних засобів на підприємствах в сучасних умовах.

Не зважаючи на форс мажорні обставини та суворі реалії для діяльності підприємств, принципи ведення бухгалтерського обліку є незмінними - якщо відбувається будь-яка господарська операція підприємства, вона повинна бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку (принципи безперервності і послідовності). В разі не ведення бухгалтерського обліку на безперервній основі певний час відбувається накопичення здійснених господарських операцій, проведення яких потім буде тривалим і коштовним і призведе до відновлення бухгалтерського обліку. Тому, ми згодні з Клименко М., що і під час військового стану, в разі здійснення навіть незначної кількості операцій на підприємстві, треба не зволікати і все ж таки вести бухгалтерський облік, що дасть змогу об'єктивного контролю над активами і зобов'язаннями підприємства в реальному часі [58].

Основними нормативними документами, що регулюють бухгалтерський облік в Україні є: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Підприємства, які складають фінансову звітність за національними стандартами, облік основних засобів здійснюють відповідно до вимог П(С)БО 7 «Основні засоби». Так, відповідно до П(С)БО 7 [9], «Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)».

Необхідність дослідження особливостей ведення обліку основних засобів на підприємствах в сучасних умовах, безпосередньо пов'язані з сучасними реаліями

життя, в тому числі через військовий стан – який безпосередньо накладає свій відбиток на такі важливі питання, як нарахування амортизації основних засобів, переоцінка основних засобів тощо. Таким чином, розглянемо деякі питання стосовно переоцінки основних засобів на підприємстві в сучасних умовах.

Ознаками знецінення основних засобів є [58]:

1. Суттєві негативні зміни в технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, у якому функціонує підприємство, що трапилися під час звітного періоду або очікуються найближчим часом.

2. Суттєві зміни методів використання активу протягом звітного періоду або такі зміни, що очікуються в наступному періоді і негативно впливають на діяльність підприємства.

3. Інші підтвердження того, що ефективність активу є або буде гіршою, ніж очікувалось.

Особливості відображення активів в зоні бойових дій [58]:

1. Інформація про активи у річній фінансовій звітності, до яких неможливо гарантувати безпечний та безперешкодний доступ відображається за даними бухгалтерського обліку. Це ж саме стосується зобов'язань і власного капіталу, які не можуть бути документально підтверджені через відсутність доступу до відповідних первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку.

2. Підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на перше число місяця, що настає за місяцем, в якому з'явилася можливість доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації у бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

3. Підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення військових дій (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств.

Ліквідація основних засобів [58]. Для встановлення непридатності основних засобів до використання, можливості їх застосування іншими підприємствами, організаціями та установами, неефективності або недоцільності проведення поліпшень (ремонт, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів, керівник підприємства створює постійно діючу комісію, яка складає та підписує акти на списання основних засобів.

Для знищення/ліквідації основних засобів встановлені винятки щодо ненарахування ПДВ [58]:

- знищенням або руйнуванням пов'язане із дією обставин непереборної сили;
- ліквідація здійснюється без згоди платника податку, у т.ч. у разі викрадення;
- якщо платник податку надає контролюючому органу відповідну документацію про знищення, розібрання чи перетворення необоротних активів в інший спосіб, унаслідок чого необоротний актив не може використовуватися за первісним призначенням.

Підтвердження знищення, руйнування чи викрадення основних засобів [58]:

1. Знищення у зв'язку з обставинами непереборної сили (форс-мажору) засвідчується сертифікатом Торгово-промислової палати України.

2. Пожежа засвідчується актом, складеним згідно з положеннями Порядку обліку пожеж та їх наслідків, що підписується комісією, до складу якої входить не менш як три особи, у т.ч. представник територіального органу ДСНС України, представник адміністрації (власник) об'єкта, потерпілий.

3. Знищення підтверджується даними (витягом) із відповідного реєстру про припинення права власності на основні засоби в разі їх повного знищення згідно з визначеним законодавством порядком.

4. Крадіжка основних засобів засвідчується витягом із Єдиного реєстру досудових розслідувань, що встановлює факт реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення, який був отриманий в установленому Кримінальним процесуальним кодексом України порядку.

5. Інші обставини знищення засвідчуються документами, що відповідно до законодавства підтверджують факт знищення, зруйнування, викрадення основних засобів.

При складанні звітності в умовах війни підприємства мають оцінити свою здатність продовжувати діяльність на безперервній основі та зробити відповідне розкриття у фінансовій звітності. Проводячи переоцінку основних засобів, необхідно пам'ятати про податкові наслідки, які спричинять операції з переоцінки. У випадку дооцінки шляхом відображення податкових різниць вплив на об'єкт оподаткування формується виключно з балансової вартості основних засобів, що очищена від переоцінки. А у випадку уцінки основних засобів, податкові різниці, які виникають на момент їх ліквідації, є цілком компенсованими попередніми податковими різницями, що відображаються в декларації з податку на прибуток у момент проведення уцінки такого основного засобу. Тому результати переоцінки (уцінки, дооцінки) основних засобів і нематеріальних активів, яка проведена відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку П(С)БО або міжнародних стандартів фінансової звітності, згідно з законодавством, не враховуються при нарахуванні амортизації необоротних активів та відповідно при розрахунку податку на прибуток підприємств [58].

Таким чином, вивчення питань стосовно обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах в сучасних умовах потребує подальшого дослідження.

3.6. Організація внутрішнього контролю та аудиторської діяльності основних засобів на підприємстві

Внутрішній контроль є процесом, спрямованим на досягнення стратегічних довгострокових цілей підприємства. Він є результатом дій керівництва, включаючи планування, організацію та моніторинг діяльності як підприємства в цілому, так і його окремих підрозділів. Система внутрішнього контролю виступає як надійне джерело інформаційного забезпечення для управління підприємством. Вона допомагає уникнути порушень законності, нераціонального використання та

перевитрат виробничих ресурсів, а також невиконання планів виробничо-господарської діяльності підприємства [41].

Основною метою внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами є забезпечення достовірності бухгалтерських даних і звітності, які стосуються наявності, стану і руху основних засобів. Крім цього, внутрішній контроль основних засобів спрямований на забезпечення збереження цих активів і їх ефективного використання [25].

Мета внутрішнього контролю основних засобів реалізується за допомогою вирішенню низки завдань [26]:

1. Оцінка цілеспрямованості придбання основних засобів [9].
2. Перевірка правильного застосування експлуатаційних норм для основних засобів у виробничому процесі, достовірність методів розрахунку їх зносу (амортизації) [9].
3. Забезпечення якості та своєчасного проведення робіт з оновлення основних засобів [9].
3. Дотримання законності та належної документаційної підтримки операцій, пов'язаних з рухом та обліком основних засобів [9].
4. Забезпечення відповідності бюджету витрат на придбання (виготовлення) основних засобів та проведення ремонтів [9].
5. Визначення матеріальних збитків від недостач і крадіжок основних засобів.

Внутрішній контроль основних засобів має подвійну роль у процесі управління підприємством. З одного боку, етапи контролю неперервно переплітаються з іншими етапами управління, що свідчить про присутність елементів контролю на кожному з цих етапів. З іншого боку, контроль забезпечує оптимальний перебіг управлінського процесу на кожному етапі. Таким чином, етап контролю можна розглядати як фактор, що впорядковує ланцюжок управлінського процесу [9].

Внутрішній контроль основних засобів в господарській сфері є незалежною оцінкою відповідності діяльності підприємства поставленим цілям. Потреба у внутрішньому контролі основних засобів виникає з метою мати достовірну та

об'єктивну інформацію про загальну діяльність підприємства та його окремих підрозділів. Внутрішній контроль основних засобів включає функції, які виконуються керівниками (власниками) підприємств, організацій, установ, концернів, асоціацій відповідно до законодавства. Основним завданням внутрішнього контролю є перевірка господарських операцій на виробничих об'єктах з метою уникнення зайвих витрат матеріальних і фінансових ресурсів, виконання виробничих і фінансових планів, ефективного використання робочої сили, впровадження передових методів праці та технологій на різних рівнях виробництва, збереження коштів і матеріальних цінностей, раціональне використання сировини та енергетичних ресурсів, а також випуск товарів, що підпадають попиту на ринку [9].

Для забезпечення контролю над основними засобами на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовуються різноманітні методи, прийоми і підходи. Загалом можна виділити три основні групи методів і прийомів контролю:

- 1) прийоми документального контролю;
- 2) прийоми фактичного контролю;
- 3) розрахунково-аналітичні методи контролю [40].

Під час проведення документального контролю основних засобів на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснюється перевірка різних документів, що стосуються надходження основних засобів на підприємство. Оцінюється правильність визначення первинної вартості шляхом перевірки договорів купівлі-продажу, накладних, супровідних документів та актів прийому-передачі. Також перевіряється правильність класифікації активів як основних засобів, їх розподіл за видами і встановлення критеріїв інвестиційної нерухомості. Документи, які засвідчують право власності на основні засоби, документи про їх рух на підприємстві та документи про списання основних засобів також підлягають перевірці [40].

До методів документального контролю операцій з основними засобами входять наступні прийоми:

– формальна перевірка, яка включає перевірку правильності заповнення реквізитів, наявність помарок, підчищень у документах, таких як «Актах приймання-

передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», «Актах приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів», «Актах на списання основних засобів» та інші, а також на Інвентарних картках основних засобів тощо;

– графологічна експертиза, яка спрямована на виявлення можливої підробки підписів, зокрема при здійсненні операцій з придбання, реалізації або ліквідації основних засобів;

– юридична оцінка законності операцій, що передбачає перевірку відповідності положень нормативних актів, що регулюють порядок здійснення операцій з основними засобами;

– взаємна перевірка, яка включає порівняння даних на інвентарних картках основних засобів з даними синтетичного обліку відомостями та журналами-ордерами за рахунком 10;

– арифметична перевірка, яка застосовується для перевірки правильності підсумків у звітах щодо основних засобів, відомостях обліку основних засобів, нарахування зносу та амортизації в бухгалтерському та податковому обліку основних засобів [29].

Щодо фактичного контролю, основним методом внутрішнього контролю основних засобів є проведення інвентаризації. Під час інвентаризації виявляється фактична наявність основних засобів, порівнюється з даними бухгалтерського обліку, і встановлюється надлишок або нестача основних засобів. Крім того, перевіряється дотримання правил утримання та експлуатації основних засобів. Особлива увага приділяється основним засобам, які не використовуються або втратили свою придатність до експлуатації, і вони можуть бути переведені на консервацію, продані або списані [29].

При розрахунково-аналітичних методах контролю, ми перевіряємо правильність розрахунку окремих показників відповідно до встановленої методики, яку рекомендують відповідні інститути. Основним прийомом розрахунково-аналітичного контролю є проведення процедури перерахунку. Перерахунок – це процедура, що включає перевірку арифметичної точності документів або записів.

При застосуванні цього прийому контролю для основних засобів, ми перевіряємо правильність розрахунку сум амортизаційних відрахувань, повторно проводимо переоцінку основних засобів, нарахування амортизації, списання, а також перевіряємо правильність визначення первісної вартості об'єктів основних засобів [42].

До основних методологічних підходів для узагальнення результатів внутрішнього контролю відносяться наступні:

- документування отриманих контрольних результатів;
- аналітичне групування даних;
- слідчо-юридичне обґрунтування отриманих результатів;
- синтезоване або підсумкове групування отриманих даних [25].

На рисунку 3.3.6.1 зображено схема формування вихідних контрольних інформації.

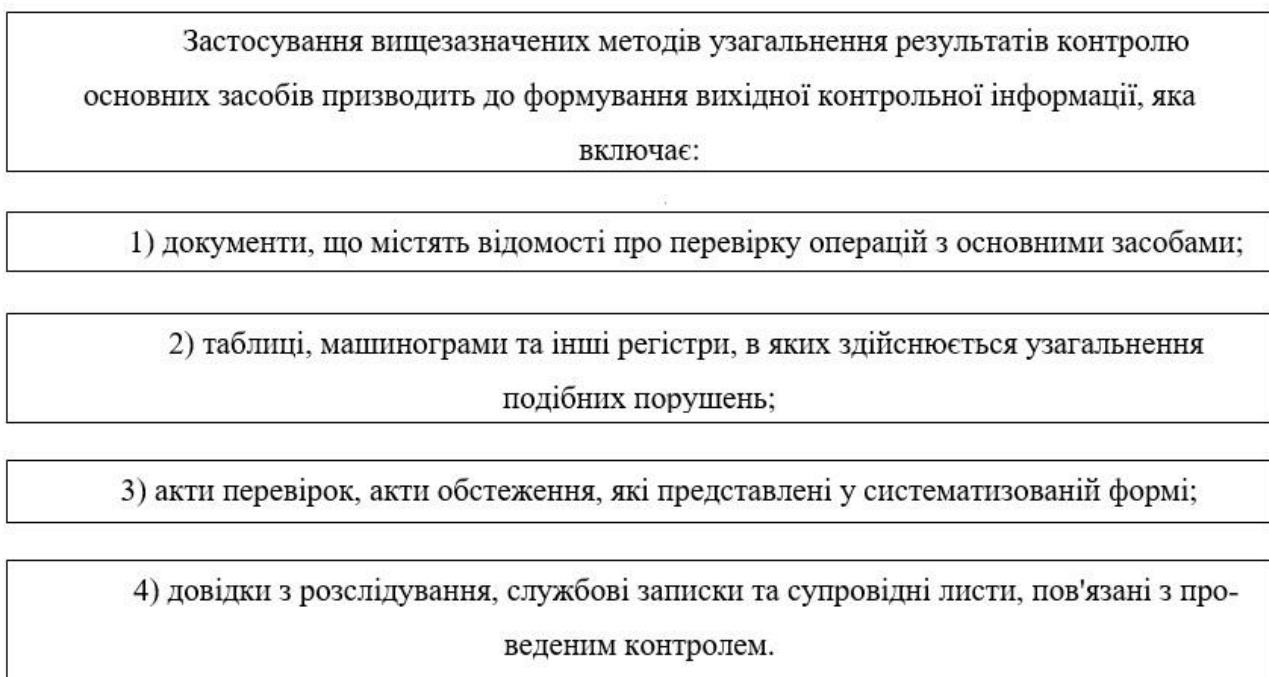

Рис. 3.3.6.1 – Схема записів у регістрах з обліку основних засобів [25]

Головними джерелами інформації для здійснення контролю основних засобів на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є [25]:

- інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, договорами на капітальне будівництво, архітектурно-технічними паспортами, розрахунками

кошторисами, актами прийому- передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями) інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації;

– записи в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», Журнал 4, відомості аналітичного обліку № 4.1, 4.2, 4.3;

– Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. № 1);

– Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2) [2].

Контрольні функції в процесі відображення господарських операцій в первинних документах, регістрах та звітах здійснюються обліковим персоналом, якому керує головний бухгалтер. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» на головного бухгалтера покладено наступні контрольні функції [2]:

1. Перевіряти дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності.

2. Організовувати контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

3. Брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з виявленням недостач та відшкодувань втрат від недостач, крадіжок і псування активів підприємства.

4. Забезпечувати перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства.

Враховуючи усе вищезазначене, можна визначити мету внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами. Ця мета полягає в наступному:

1. Запобігати здійсненню протизаконних або економічно недоцільних господарських операцій з основними засобами, а також операцій, які не відповідають інтересам підприємства і його ділових партнерів на етапі прийняття управлінських рішень (превентивний контроль).

2. Усунути виявлені відхилення і порушення, що сталися під час здійснення господарських операцій з основними засобами (поточний контроль).

3. Перевірити законність та економічну доцільність здійснених операцій з основними засобами, що виконані на основі управлінських рішень (подальший контроль).

4. Оцінити виконання обліково-економічної політики щодо обліку операцій з основними засобами (дотримання волі власника).

5. Здійснити експертну оцінку ефективності використання основних засобів.

Що стосується аудиту основних засобів на ТОВ «Вознесенський коньячний завод», то в складі необоротних активів є невід'ємною частиною загального аудиту підприємства.

Метою аудиту операцій з основними засобами є встановлення достовірності первинних даних їх руху, повноти, своєчасності відображення в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення їх обліку та відповідності обліковій політиці, достовірності відображення стану основних засобів у звітності, відповідності методики обліку та оподаткування чинному законодавству

Основними нормативними актами при проведенні, як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту на ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є: П(С)БО 7 «Основні засоби», Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів №561, Податковий кодекс України та інші нормативно-правові документи.

Основними завданнями проведення аудиту основних засобів на підприємстві є наступне:

- перевірка того, що основні засоби, відображені у звітності, належать підприємству;
- перевірка відповідності оцінки та класифікації основних засобів відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби»;
- перевірка відповідності нарахування та відображення зносу основних засобів обраній обліковій політиці;
- перевірка достовірності відображення залишків основних засобів у звітності підприємства;
- оцінка організації синтетичного й аналітичного обліку основних засобів у бухгалтерії підприємства і за матеріально відповідальними особами в місцях

експлуатації основних засобів як власних (рахунок 10), так і орендованих, у порядку операційної (позабалансовий рахунок 01) і фінансової оренди у відповідності зі встановленими правилами;

- перевірка правильності щомісячного нарахування зносу по власних і основних засобах, узятих у фінансову оренду;
- перевірка дотримання підприємством податкового законодавства щодо операцій, пов'язаних із придбанням і вибуттям основних засобів, їх орендою у фізичних і юридичних осіб, із нарахуванням амортизації;
- перевірка й оцінка чинного на підприємстві порядку обліку затрат на поліпшення основних засобів та їх ремонти при підрядному і господарському способах виконання робіт, виходячи з прийнятої підприємством облікової політики;
- аналіз використання підприємством основних засобів за часом і потужністю з урахуванням специфіки виробничої діяльності підприємства, якщо це обумовлено укладеним з аудитором договором;
- перевірка результатів проведеної переоцінки основних засобів.

Джерелами інформації аудиту основних засобів є: баланс (ф. 1), звіт про фінансові результати (ф. 2), реєстри (головна книга, журнал 4), первинні документи з обліку основних засобів: інвентарні картки, акти приймання-передачі, введення в експлуатацію, ліквідації, відомості індексації балансової вартості основних засобів.

При проведенні аудиту обліку основних засобів, у першу чергу, необхідно ознайомитися з обліковою політикою підприємства та розглянути, як у складі інформації про облікову політику в бухгалтерській звітності підлягає розкриттю інформація про:

- способи оцінки об'єктів основних засобів, придбаних в обмін на інше майно, яке відрізняється від грошових коштів;
- зміну вартості основних засобів, у якій вони прийняті до бухгалтерського обліку (враховуючи випадки добудови, дообладнання, реконструкції і часткової ліквідації);
- прийняті суб'єктом господарювання строки корисного використання об'єктів основних засобів;

- об'єкти основних засобів, наданих і отриманих за договором оренди;
- способи нарахування в бухгалтерському обліку амортизаційних відрахувань по окремих об'єктах основних засобів та інші питання.

Перед проведенням незалежного аудиту необоротних активів, на підприємстві спочатку проводиться внутрішньогосподарський контроль.

Працівники бухгалтерії, приймаючи від посадових осіб первинні документи, перш ніж зайнятися їх обробкою перевіряють достовірність зафіксованих операцій, їх доцільність.

Головний бухгалтер і працівники бухгалтерії здійснюють систематичний нагляд за виконанням господарством і всіма його підрозділами поточних і перспективних планів, правильністю застосовуваних норм виробітку і відрядних розцінок; виявляють недоліки в діяльності підприємства та вишукують резерви.

Керівники структурних підрозділів систематично стежать за виконанням завдань, за якістю виробленої продукції та використанням її за призначенням, за дотриманням лімітів витрат ресурсів і т.д.

Матеріально-відповідальні особи стежать за збереженням ввірених їм цінностей від псування та розкрадань.

Спочатку слід перевірити правильність ведення інвентарних карток індивідуального і групового обліку основних засобів, своєчасне заповнення всіх реквізитів у них. Достовірність даних про наявність і рух основних засобів перевіряється зіставленням суми за інвентарною карткою із сумою, показаною в описі інвентарних карток.

Крім того, необхідно встановити відповідність даних аналітичного обліку основних засобів їхнього залишку за рахунком 10 «Основні засоби» на відповідні дати. Якщо є розходження між даними аналітичного і синтетичного обліку, то з'ясовуються причини, визначаються винні особивинних осіб, визначається на яку суму відбулося недонарахування або зайве нарахування амортизації.

В ході перевірки також перевіряється повнота і своєчасність проведення інвентаризації основних засобів, правильність відображення її результатів у бухгалтерському обліку. Таким чином робиться висновок, чи заслуговують довіри

результати проведення інвентаризації на підприємстві, щоб зменшити аудиторський ризик.

При списанні основних засобів внаслідок фізичного зносу потрібно стежити за дотриманням амортизаційних строків служби. Передчасне їх списання свідчить про порушення правил експлуатації машин та обладнання, безгосподарне ставлення до майна. У випадках безоплатної передачі і продажу основних засобів за ціною нижче ринкової особливу увагу слід приділити об'єктам, переданим безоплатно або реалізованим фізичним особам, так як підприємство зобов'язане у такому разі утримати та перерахувати до бюджету прибутковий податок. При здійсненні перевірки, головний бухгалтер повинен переконатися в цьому, перевіряючи кожен факт вибуття основних засобів. Головний бухгалтер також зобов'язаний перевірити, чи сплачено нарахований при реалізації ПДВ до бюджету.

Особливість контролю операцій з ліквідації основних засобів полягає в тому, що головний бухгалтер повинен переконатися у правильності списання фінансового результату від ліквідації недоамортизованої частини вартості основних засобів. З'ясовується, чи було створено наказом керівника підприємства постійно діючу комісію з ліквідації основних засобів, у якому складі, чи є у актах підписи всіх членів комісії, причини та доцільність списання. Для виявлення доцільності списання основних засобів порівнюють дані актів ліквідації з даними інвентарних карток та інвентарних списків, а також проводиться перевірка всіх записів, проведених в обліку, від надходження до вибуття об'єкта. Потім перевіряється правильність розрахунку збитків від ліквідації основних засобів. Збитки визначаються як сума недоамортизованої частини ліквідованих об'єктів та витрат по ліквідації за мінусом вартості матеріальних цінностей, які отримані від ліквідації основних засобів.

Матеріальні цінності від ліквідації основних засобів оприбутковуються за цінами можливого придбання. Наступним етапом внутрішньогосподарського контролю є аналіз наявності та використання основних засобів. Проводячи аналіз наявності та руху основних засобів, використовують такі прийоми аналізу, як порівняння та співставлення. Порівнюють показники за звітний та минулі роки, а

також з показниками інших підприємств чи середніми по району та іншими показниками.

На підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» було прийнято рішення провести о проведені аудиторської перевірки за 2021 рік.

На підготовчому етапі заключається договір на проведення аудиторської перевірки. Згідно наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг» від 29.08.2019 № 362 [15] між двома сторонами був підписаний договір № 15 про проведення аудиторської перевірки, який представлений в Додатку В.

План та програма аудиторської перевірки представлені у Додатку Г та Г відповідно.

На проміжному етапі (фізичній перевірці) аудитор здійснює поглиблену оцінку системи обліку і внутрішньогосподарського контролю, внутрішнього аудиту, а саме проводить аналіз звітів і висновків аудиторів підприємства.

На основному етапі аудитор застосовує методичні та технічні прийоми и проводить перевірку згідно з планом, програмою; здійснює збір аудиторських доказів, згідно з графіком проведення аудиту.

На заключному етапі аудиту виявляють порушення законодавства з питань обліку господарських операцій з необоротними активами, які завдали збитку або можуть негативно вплинути на прийняття рішень керівництвом підприємства. Їх слід детально розкрити у аудиторському звіті. Крім того, аудитор формує аудиторський висновок щодо мети аудиту основних засобів підприємства. Узагальнюються результати аудиторської перевірки написанням аудиторського висновку.

Аудиторський висновок ТОВ «Вознесенський коньячний завод» представлено у Додатку Д.

Відповідно до проведеної аудиторської перевірки додатково до аудиторського висновку з метою проведення аналізу ефективності діяльності підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод» були розраховані наступні коефіцієнти:

- *Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)* - показує

скільки грошових одиниць поточних (оборотних) активів підприємства припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань.

$$K_{\text{ПЛ поч.2021}} = 25\,513,1 / 27\,401,0 = 0,9311$$

$$K_{\text{ПЛ кін.2021}} = 43\,769,8 / 42\,231,6 = 1,0364$$

На початок 2021р. на підприємстві на 1грн. поточних зобов'язань припадало 0,93 грн. оборотних коштів, а вже на кінець року ця величина збільшилась до 1,03грн. Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3 точки зору власників і менеджменту показник вище нормативного значення є ознакою неефективної структури активів. Більш точні висновки з цього приводу можуть бути сформовані виходячи з даних аналізу активів. Часто значення показника поточної ліквідності вище 3 говорить про залучення зайвих оборотних активів. Це веде до зниження показників ефективності використання активів. Крім цього, залучення зайвих додаткових дорогих фінансових ресурсів веде до збільшення фінансових витрат. Загалом діє правило - чим довший операційний цикл, тим вищим показник поточної ліквідності повинен бути.

– *Коефіцієнт швидкої ліквідності (коефіцієнт термінової ліквідності)*- відношення високоліквідних поточних (оборотних) активів до поточних (короткострокових) зобов'язань (поточних пасивів).

$$K_{\text{ШЛ поч.2021}} = (25\,513,1 - 21\,062,8) / 27\,401,0 = 0,1624$$

$$K_{\text{ШЛ кін.2021}} = (43\,769,8 - 36\,573,4) / 42\,231,6 = 1,1704$$

На початок 2021 року на кожну гривню поточної заборгованості підприємство має лише 0,16грн. ліквідних активів, а на кінець року – 1,17 грн. Оптимальне значення показника залежить від сфери діяльності та особливостей фірми. Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище. Таке значення вказує на те, що в компанії недостатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Коефіцієнт нижче норми, тому що є відсутність фінансової стабільності підприємства.

– *Коефіцієнт абсолютної ліквідності* – співвідношення найбільш ліквідної частини активів (грошові кошти та їх еквіваленти) і поточних (короткострокових) зобов'язань. Він показує частку поточних зобов'язань компанії,

яка може бути погашена негайно.

$$K_{\text{АЛ поч. 2021}} = 10,1 / 27\,401,0 = 0,00036$$

$$K_{\text{АЛ кін. 2021}} = 74,8 / 42\,231,6 = 0,00177$$

Отримані дані показують, що на початок 2021 р. на кожну гривню поточних зобов'язань припадає близько 0,00036 гривні грошових коштів та їх еквівалентів. Відбувається наприкінці 2021 року, величина складає 0,00177грн. Для підвищення цього значення потрібно підвищити оборотній капітал чи знизити дебіторську заборгованість.

Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Значення нижче нормативного також може вказувати на проблеми на підприємстві і свідчити про те, що підприємство не здатно миттєво реагувати на вимоги кредиторів. Тому занадто низький показник абсолютної ліквідності говорить про те, що підприємство не має достатньої кількості оборотних засобів і вважається неплатоспроможною.

– *чистий оборотний капітал* розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. На 31.12.2021 р. року цей показник дорівнює 1 538,2 тис.грн.

Аналіз фінансової стійкості поданий у таблиці:

<i>Показник</i>	<i>на 01.01.2021</i>	<i>на 31.12.2021</i>
<i>Коефіцієнти ліквідності: (коефіцієнт покриття)</i>	<i>0,9311</i>	<i>1,0364</i>
<i>Коефіцієнт швидкої ліквідності</i>	<i>0,1624</i>	<i>1,1704</i>
<i>Коефіцієнт абсолютної ліквідності</i>	<i>0,00036</i>	<i>0,00177</i>
<i>Чистий оборотний капітал</i>	<i>-1 887,9</i>	<i>1 538,2</i>

Аналіз показників фінансової стійкості

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів):

коефіцієнт фінансової незалежності або автономії, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт структури капіталу (фінансування) та інші.

– *Коефіцієнт фінансової автономії (коефіцієнт фінансової незалежності)* - співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.

$$K_{\text{ФА поч.2021}} = 7\,798,1/35\,199,1=0,2215$$

$$K_{\text{ФА кін.2021}} = 7\,951,6/50\,183,2=0,1584$$

Нормативне значення складає $\geq 0,5$. Це означає, що власний капітал у загальних вкладеннях складає на початок та на кінець року 22,15% і 15,84% відповідно. Як видно, ліквідність на підприємстві знаходиться в межах не норми, і вона не здатна збалансувати вхідні і вихідні грошові потоки, тому заходи щодо підвищення стійкості компанії можуть бути терміновими та більшою мірою організація залежна від позикових джерел фінансування і має не стійке положення

– *Коефіцієнт фінансової стійкості* - співвідношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до суми пасивів. Значення коефіцієнта вказує, яку частку активів компанія здатна фінансувати за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі.

$$K_{\text{Ф.Стій.поч.2021}} = -1\,887,9/25\,513,1=-0,0739$$

$$K_{\text{Ф.Стій. кін.2021}} = 1\,538,2/43\,769,8=0,0351$$

Нормативне значення 0,7- 0,9. ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є фінансово не стійким, нездатним проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. Це говорить про те, що ризик банкрутства максимальний.

– *Коефіцієнт концентрації позикового капіталу* характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Чим нижче цей показник, тим стійкіше положення підприємства.

$$K_{\text{Конц.ПК. поч.2021}} = 27\,401,0/35\,199,1=0,7784$$

$$K_{\text{Конц.ПК. кін.2021}} = 42\,231,6/50\,183,2=0,8415$$

– *Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)* - вказує на те, скільки

гривень власного капіталу припадає на кожен гривню зобов'язань компанії.

$$K_{\text{ФСтаб поч.2020}} = 7\,798,1 / (0 + 27\,401,0) = 0,2846$$

$$K_{\text{ФСтаб кін.2020}} = 7\,951,6 / (0 + 42\,231,6) = 0,1882$$

Нормативне значення 0,67-1,5, але в залежності від галузей його значення може відрізнятись. Так, наприклад, він складає ≥ 1 . Впродовж 2021р. коефіцієнт фінансової стабільності виявляє тенденцію до зменшення, що є негативним явищем і вказує на збільшення залучення кредитних коштів і зменшення власного капіталу, що демонструє зменшення забезпеченості підприємства власними коштами.

Низке значення говорить про високий рівень фінансових ризиків, але може вказувати на неповне використання потенціалу компанії. Кредитний капітал не дозволяє збільшити обсяг виробництва і продажів, інтенсифікувати фінансову, інвестиційну та операційну діяльність. Низке значення показника може означати не має наявності додаткових резервів підвищити ефективності підприємницької діяльності за рахунок залучення позикових коштів.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі досліджено особливості організації бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» та фінансового обліку і аналізу основних засобів підприємства малого бізнесу і відображення їх у фінансовій звітності:

1. Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ведеться згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (зі змінами та доповненнями), Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами, що регламентують ведення обліку основних засобів та фінансових результатів діяльності. Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» забезпечує своєчасне та повне відображення всіх господарських операцій за відповідними рахунками і параметрами та надання необхідної інформації користувачам про стан активів, зобов'язань, результати фінансової діяльності та інших показників.

2. Облікова політика визначена підприємством самостійно і затверджена Наказом. У даному наказі відображена методологія ведення бухгалтерського обліку та надання інформації у фінансових звітах, які відповідають вимогам П(С)БО і найбільше адаптовані до діяльності підприємства. За період, що перевірявся, облікова політика підприємства не змінювалась. На підприємстві застосовується автоматизована форма обліку.

Методика аналізу дозволяє всебічно оцінити та дослідити роль залучення основних засобів, а саме у ТОВ «Вознесенський коньячний завод», тому доцільно проводити його за трьома напрямками: аналіз забезпеченості, аналіз наявності і руху та аналіз ефективності використання необоротних активів

3. На першому етапі аналізу досліджується динаміка основних засобів в системі необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за останні два роки з 2020 р. по 2021 р. на основі даних фінансової звітності показав, що:

– впродовж аналізованого періоду простежується чітка тенденція до зменшення вартості необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Загальна вартість необоротних активів підприємства у 2021 р., у порівнянні з 2020 р., зменшилась на 3272,6 тис. грн., що у відсотковому вираженні становить 33,79 %. Аналізуючи динаміку основних засобів підприємства, варто відзначити, що вони змінювалися з такою ж тенденцією як і необоротні активи, зменшилась вартість основних засобів – на 3267,3 тис. грн. (33,79 %);

– Питому вагу основних засобів в динаміці проаналізуємо в структурі необоротних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр. За результатами спостерігаємо, що протягом досліджуваного періоду найбільшу частку у структурі необоротних активів підприємства займали саме основні засоби – протягом 2020 та 2021 років понад 99,83 %, що зумовлено основним видом економічної діяльності досліджуваного підприємства, яке працює і використовує в процесі виробничої діяльності значний обсяг основних засобів;

– Нематеріальні активи ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр. змінювалися рівномірно. Основна роль у структурі необоротних активів належить основним засобам і тому ефективність їх використання має найбільше

значення для формування результатів виробничої діяльності підприємства;

– Динаміка основних засобів за 2020-2021 роки показала, що темп приросту будинків, споруд і передавальних пристроїв на досліджуваному підприємстві у 2021 р. зріс на 23,4%, а цей же показник в 2020 р. зріс на 23,0 %. Машини та обладнання за темпом приросту у 2021 р. та 2020 р. зросли на 39,2 % та 38,6 % відповідно. В структурі основних засобів за абсолютною вартістю найбільш вагомими групами основних засобів виявились будинки, споруди і передавальні пристрої, а також машини та обладнання.

Підсумовуючи результати аналізу складу, структури та динаміки основних засобів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2020-2021 рр., можна дійти до висновку, що майже всі складові основних засобів поступово зменшуються впродовж аналізованого періоду, при цьому темпи зростання у загальній структурі змінювалася рівномірно.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

При дослідженні питань методології обліку та аудиту основних засобів в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» можна зробити наступні висновки.

Аналіз нормативно-законодавчої бази, наукової літератури та публікацій з обліку основних засобів дозволив систематизувати їх сутність і склад, здійснити класифікацію елементів основних засобів. Так, в першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто класифікацію основних засобів, проаналізувати трактування визначення «Основні засоби» запропоновані науковцями, вивчено основні нормативно-правові акти, первинний облік основних засобів, його типові форми, облік зносу (амортизації) основних засобів, синтетичний облік основних засобів.

У другому розділі нами були розглянуті питання з методики проведення аудиту основних засобів на підприємстві. Так, було виділено основна мета, завдання та предмет дослідження, визначений об'єкт проведення аудиту основних засобів, проаналізовані джерела інформації для аудиту основних засобів, визначені: методика проведення аудиту основних засобів, етапи аудиту основних засобів, типові порушення під час проведення аудиту основних засобів.

У третьому розділі проведено економічний аналіз основних показників діяльності підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод», проаналізована організація обліку та аудиту основних засобів на підприємстві. Визначено, що ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є суб'єктом підприємницької діяльності малого бізнесу, та складає спрощену фінансову звітність – «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: за формами №1-м «Баланс» та №2-м «Звіт про фінансові результати».

Проведений аналіз показав наступне:

– баланс підприємства не є абсолютно ліквідним як у 2020 р., так і в 2021 р. та відбулось погіршення рівня ліквідності, про що свідчить збільшення коефіцієнту поточної ліквідності на 10,5% пункти та швидкої ліквідності на 100,8% пункти. Коефіцієнт абсолютної ліквідності незмінний та не має значення, що свідчить про відсутність найбільш ліквідних активів на підприємстві, що негативно

впливає на фінансовий стан підприємства;

– у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. середня річна сума дебіторської заборгованості перевищує кредиторську, яка має позитивну тенденцію до зростання на 2,3%, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Водночас, сума кредиторської заборгованості у 2021 році порівняно з 2020 роком виявляє тенденцію до зниження на 5632,85 тис.грн. або на 16,2% у зв'язку зі зменшенням обсягу реалізованої продукції на 25,2%.

– у 2021 році в порівнянні з 2020 роком фінансовий результат до оподаткування зменшився на 116,9 тис. грн. або на 38,4% в наслідок зменшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 2437,6 тис.грн. або на 46,8%. Фінансовий результат від іншої діяльності було зменшення збитку, склав - 2533,1 тис.грн. та збільшився на 2368,7 тис.грн. або на -48,3%.

– за період, що аналізується, спостерігається зменшення рентабельності виробництва – на 0,25 % пунктів в 2021 р. в порівнянні з 2020 р., що негативно характеризує основну операційну діяльність підприємства;

– спостерігається погіршення використання основних засобів та оборотних активів підприємства в 2021 р. в порівнянні з 2020 р.: відбулось зменшення фондівддачі по прибутку на 59,43% та по продукції – на 4283%. Також коефіцієнт оборотності оборотних коштів зменшився на 0,22 або на 25,0%;

– у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. відбулось погіршення використання матеріальних та трудових ресурсів, про що свідчить зменшення продуктивності праці одного працюючого на 328397,52 грн. або на 30,51%, а використання матеріальних – матеріаловіддача зменшилась на 0,04 грн/грн або 3,39%;

– в 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшився чистий дохід на 7042,20 тис.грн або на 25,16 %;

– собівартість реалізованої продукції в 2021 р. в порівнянні з 2020 р. зменшилась на 4604,60 тис. грн. або 20,21 %, інші операційні витрати зменшились на 2368,70 тис. грн. або на 48,32%. Спостерігається зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 0,04%, що негативно вплинуло на фінансовий результат від основної операційної діяльності.

Інформація про ведення обліку на підприємстві свідчить про відповідність здійснюваної господарсько-фінансової діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» чинному законодавству. Прийнята система бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавчих і нормативних актів. Фінансова звітність підприємства, у частині відображення основних засобів на підприємстві складена на основі облікових даних і в цілому вірогідно відображає фактичний фінансовий стан на 31.12.2021 р. Фінансовий результат, відображений у фінансовій звітності, відповідає даним бухгалтерського обліку підприємства. Фінансова звітність справедливо й вірогідно у всіх істотних аспектах відображає фінансовий стан підприємства на 31 грудня 2021 р., а також результати його діяльності за 2021 рік, відповідно до Національних стандартів фінансової звітності й інших нормативно-правових актів України.

Аудиторська перевірка в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» показала, що по всім проаналізованим показникам, можна зробити наступний висновок:

- всі відносні показники ліквідності та платоспроможності підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод» значно не перевищують нормативні значення, що може вказувати на деякі проблеми щодо залучення зайвих оборотних активів; неповне використання виробничого потенціалу; нераціональне управління активами і використання фінансових ресурсів.

- фінансова стійкість підприємства є недостатньою для проведення додаткових вкладень, для розширення виробництва, що може принести додатковий прибуток.

Для удосконалення ведення обліку та аудиту основних засобів на підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод», рекомендується:

- підприємство, яке має у своєму використанні основні засоби, необхідно не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати та здійснювати контроль за їх використанням;

- для того, щоб уникнути неправомірних дій та якомога точнішого виявлення помилок необхідно посилити контроль та відповідальність посадових осіб за недопущення порушень в обліку основних засобів за їх реальною оцінкою;

- ввести на підприємстві посаду внутрішнього аудитора для підвищення якості контролю та обліку за веденням всіх операцій, у тому числі й з обліку основних засобів. Також доцільною є розробка класифікатора можливих порушень і помилок, ймовірність виникнення яких на конкретному підприємстві є досить високою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 18–22. – Ст. 144.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Пунктом 4 ст. 8 Закону № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
3. Податковий кодекс України. – Х. : Одиссей, 2012. – 648 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755"VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=275517>.
5. Державний класифікатор України "Класифікація основних фондів": затв. Наказом державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації №507 від 19.08.97р.//Главбух.-1998.-№10.
6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» від 12.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
8. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Про затвердження Державного класифікатора України «Класифікація основних фондів» від 19.08.1997 р. № 507. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=269821.
9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. N 92. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
11. Наказ Міністерства статистики України № 352 від 29.12.1995 р. "Про затвердження типових форм первинного обліку". URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95/ed19951229#Text>.

12. Наказ Державної служби статистики № 266 від 22.10.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95/ed20211022#Text>.

13. Наказ Міністерство фінансів України «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» № 818 від 13.09.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>.

14. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ» № 90 від 30.10.98 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0728-98#Text>.

15. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку проведення перевірок з контролю якості аудиторських послуг» від 29.08.2019 №362. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1026-19#Text>.

16. Державний класифікатор України "Класифікація основних фондів": затв. Наказом державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації №507 від 19.08.97р.//Главбух.-1998.-№10.

17. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) Основні засоби / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. N 92. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 25.02.2000р. № 39 // Бухгалтерский учет. Хрестоматия. — 2012. — Вып. 1. — С. 54—62.

20. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України» від 16.03.2006 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0280-06/ed20060306#Text>.

21. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз (практикум): навчальний посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2015. [3-ге видання, виправлене і доповнене]. 326 с.
22. Бразілій М. Н. Організація і методика аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення / М. Н. Бразілій, М. М. Тимошенко // Економіка та держава. – 2011. – № 24. – С. 104–109.
23. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств / Н.Д. Бабяк // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2005. – № 10(82). – С. 177–185.
24. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : [навч.-практ. посіб.] / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
25. Бондаренко Н. М., Бідняк К. І. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на підприємстві. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2015. Т. 20. Вип. 1/1. С. 157–160. (2).
26. Бондаренко Н. М., Шачаніна Ю. К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. № 23(3). С. 119–122.
27. Васільєва Л.М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою: навч. посібник / Л.М. Васільєва, Н.В. Бондарчук, О.П. Бондарчук. — Дніпропетровськ: Біла К.О., 2011. — 260 с.
28. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Аналіз стану і перспектив розвитку / С. Ф. Голов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
29. Гуцаленко Л. В., Бабич О.М. Роль інвентаризації у внутрішньогосподарському контролі підприємств. URL: http://rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73262.doc.htm.
30. Завадський Й.С. Економічний словник / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
31. Задорожний З.В., Гугул Г.І., Лещинин Л.Г. Податковий облік.

Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка. 2005.

32. Ігнашкіна Т.Б., Шура Н.О. Методичні підходи до оцінки ефективності відтворення основних фондів підприємств. *Економіка & держава*. 2011. №1. С.61-63.

33. Коптева Г. М. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посіб. Х. : Вид-во“Підручник НТУ “ХПІ””, 2018. 493 с.

34. Король Г.О., Труш Ю.Т., Губарик О.М., Чернецька О.В., Акімова Т.В, Потрус Н.П.. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: облік у фермерських господарствах. Дніпропетровськ: РВВ ДДАЕУ, 2015. 247с.

35. Лытнева Н.А. Бухгалтерский учет : [учебник] / Н.А. Лытнева, Л.И. Малявкина, Т.В. Федорова. – М. : ФОРУМ ; ИНФРА-М, 2006. – 496 с.

36. Максимова В.Ф., Артюх О.В. Облік у системі оподаткування: Навч. Посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. 267 с.

37. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чеботар С.І. Основи підприємницької діяльності: ВЦ “Академія”, оригінал –макет, Київ 2005.

38. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства – Наказ Міністерства фінансів України № 635 від 27.06.13 р.

39. Мельник О.І. Організація бухгалтерського обліку. Курс лекцій. URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5013/1/Orhanizatsiya%20bukhhalters%27kofo%20obliku_kurs%20lektsiy.pdf.

40. Пиріжок С. Є. Організація внутрішнього контролю операцій з вибуття основних засобів. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/47307/43851>.

41. Радіонова Н. Й., Радіонова Н. Й., Михайлюк О. В. Організація внутрішньогосподарського контролю основних засобів на підприємствах України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 14 (54). С. 37–39.

42. Сідорова А. В. Контроль і ревізія. URL: http://pfor.com/book_112_glava_8_1.5._Metodi_dokumen-talnogo_kon.html.

43. Скирпан, О. П. Фінансовий облік: навч. посіб. / О. П. Скирпан, М. С. Палюх.– К.: ТНЕУ, 2008. – 407 с.

44. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої

школи. /Луцьк. нац. техн. ун-т. -К.: Центр учбової літератури, 2013. -688 с.

45. Сук Л.К. Фінансовий облік : [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук ; 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2012. – 647 с.

46. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності.-К.: "А.С.К.", 1998, 780 с.

47. Усач Б. Ф. Аудит: навч. посібн. / Б. Ф. Усач. – [2-ге вид.]. – К.: Знання-Прес, 2003. – 223 с.

48. Утенкова К.О. Відтворення основних засобів та його фінансове забезпечення у сільському господарстві : дис. ... к. е. н. : спец. 08.07.02 / К.О. Утенкова ; Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2006.

49. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування / С.М. Гречко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – № 3(21). – Ч. 2.– С. 23–31.

50. Агрес О.Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... к. е. н. : спец. 08.00.04

«Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» /О.Г. Агрес ; Львівський нац. аграр. ун-т. – Львів, 2013. – 20 с.

51. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / За ред. А.М. Коваленко. – Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, 2006. – 1024 с.

52. Вінницький національний технічний університет [Веб-сайт]. Вінниця, 2021. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/16chalyuk_buhgalterskyj_oblik_2_c_hastyny/buhg_1/21.htm.

53. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / О.В. Коваленко, І.В. Громова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – Вип. 7. – С. 20–27.

54. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях / Ю.В. Неміш // Аграрна економіка. – 2012. – Т. 5. – № 3–4. – С. 181–

187.

55. Наумова Т. А. Господарський контроль. Харків : ДБТУ, 2021. 210 с.

56. Жадан Т.А., Лозова Н.В., Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект // Глобальні та національні проблеми економіки. Микол. нац. унів. ім. В. О. Сухомлинського. Випуск 8. 2015.

57. https://naurok.com.ua/harakteristika-ta-klasifikaciya-osnovnih-zasobiv-83380.html?_cf_chl_tk=Uq5FC43 LnHvq5htS3f2vwowoBgewtheIAWF32jUF_Q-1651779746-0-gaNycGzNCT0.

58. Особливості обліку основних засобів на підприємствах в умовах військового стану Швець А.С., ф-т ЕБіК, 1 курс СВО "Магістр", спец. 071 «Облік і оподаткування» д-р філософії, доц. Баранюк Х.О.

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра обліку та аудиту

ДОДАТКИ **ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему: «Організація і методика обліку та аудиту основних засобів (на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)»

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

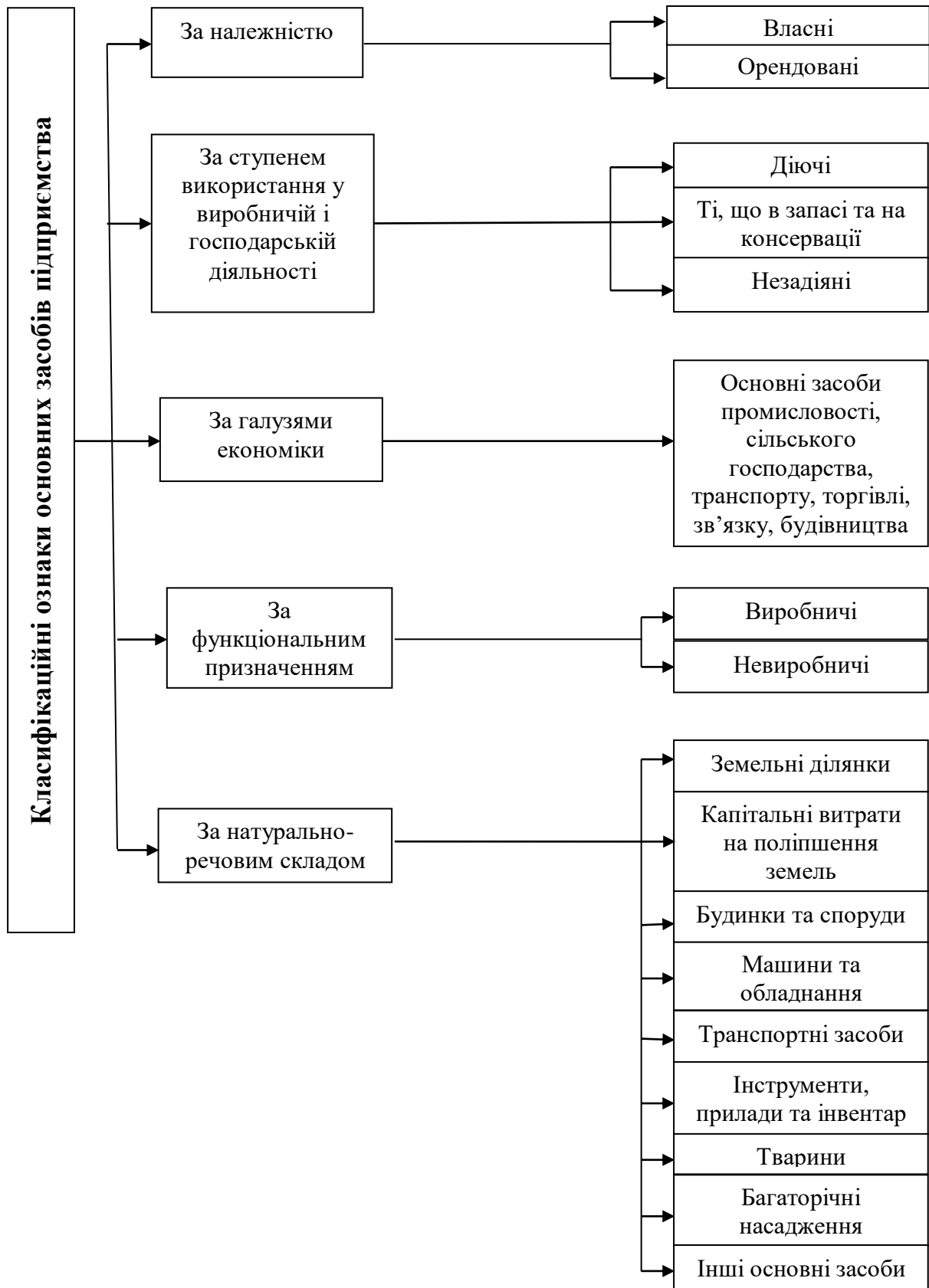
Здобувачки Швець А.С.

6 курсу 631 групи

Керівник д.ф.,доц. Баранюк Х.О.

Одеса – 2023 рік

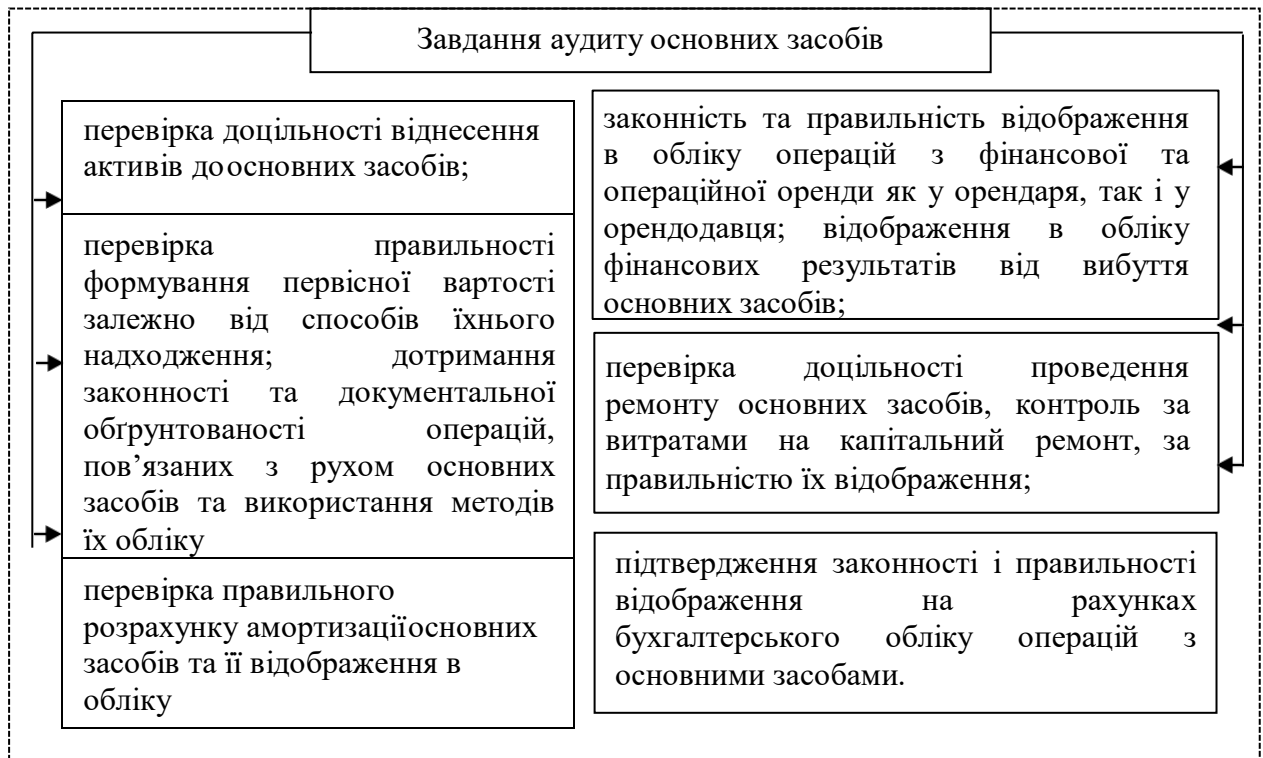
Додаток А. - Класифікація основних засобів

Додаток Б. – Моделі організації аудиту основних засобів

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

МЕТА: підтвердження інформації щодо повноти відображення початкових даних в регістрах обліку, достовірності даних щодо наявності та руху основних засобів, законності та правильності ведення в обліку цих активів, а також встановлення

Джерела інформації:

- інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, договорами на капітальне будівництво, архітектурно-технічними паспортами, розрахунками кошторисами, страховими полісами, актами прийому-передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями) інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації;
  - записами в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів амортизація», 15 «Капітальні інвестиції», Журнал 4, відомості аналітичного обліку № 4.1, 4.2, 4.3;
  - Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. №1);
  - Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. № 2);
  - Звіт про власний капітал (ф. № 4);
  - Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5);
  - Наказ про облікову політику в частині обліку основних засобів;
  - Документація внутрішнього аудитора щодо контролю основних засобів;
  - Відповіді на запит від постачальників основних засобів або підрядників

Додаток В. – Договір № 16 про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

ДОГОВІР № 16

про проведення аудиту (аудиторської перевірки)

м. Одеса «20» липня 2021 року

ТОВ «Device Group», надалі - “Виконавець”, що є юридичною особою відповідно до законодавства України, в особі Васильєва Костянтина Сергійовича, що діє на підставі Статуту фірми та має чинний сертифікат аудитора № 375896 від 25.08.2019, з одного боку, та ТОВ «Вознесенський коньячний завод», надалі - “Замовник”, що є юридичною особою відповідно до законодавства України, в особі Самойлов Андрей Михайлович, що діє на підставі Статуту, з іншого боку, які надалі спільно іменуються Сторони, а кожна окремо як Сторона, маючи на меті виникнення взаємних прав та зобов'язань, керуючись, зокрема, законом України «*Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність*» від 21.12.2017 № 38, *Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг*, виданих Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (РМСАНВ), рік видання 2016-2017рр., затверджених в якості національних стандартів аудиту рішенням Аудиторської палати України (надалі – «АПУ») від 27.12.2019 № 556 (надалі – МСА), беручи до уваги можливість та готовність з боку Виконавця забезпечити незалежність та дотримання фундаментальних етичних принципів під час прийняття та виконання завдання з аудиту фінансової звітності Замовника, уклали цей договір про проведення аудиту (надалі - “Договір”) про наступне:

1. Предмет договору

- 1.1** В порядку та на умовах, визначених Договором, Замовник призначає, а Виконавець приймає на себе зобов'язання здійснити за плату аудиторську перевірку операцій на рахунках в банку Замовника за 2020 звітний рік з метою висловлення аудитором думки про те, чи достовірно,

законно і в повному обсязі відображені операції з грошовими коштами на рахунках підприємства в банку станом на 31.12.2020, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, надалі – завдання з аудиту.

1.2. Виконавець здійснить аудит відповідно до МСА та відповідно до своєї власної практики.

1.3. Результатами надання Послуг (надалі – «Звіти») можуть бути не тільки аудиторський звіт, але й письмова інформація (звіти й інші документи), а також консультації, як усні, так і письмові, які далі можуть спільно йменуватися «Інші Звіти».

Можуть існувати обставини, за яких аудиторський звіт може відрізнитися від очікуваної форми і змісту.

Обов'язки і права сторін

Виконавець зобов'язаний:

Якісно та вчасно провести аудиторську перевірку у відповідності до умов Договору.

Своєчасно повідомляти управлінський персонал Замовника та, за потреби, тих кого наділено найвищими повноваженнями, про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, недоліки в системі внутрішнього контролю Замовника, проблеми з дотриманням законодавчих та нормативних актів, про іншу інформацію з питань аудиту, передбачену МСА, зокрема, шляхом надсилання листів та надання письмових звітів згідно з МСА 260 *«Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями»*, МСА 265 *«Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу»*, МСА 450 *«Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту»*.

Зберігати в таємниці інформацію, отриману при проведенні аудиту, не розголошувати відомості, що становлять предмет комерційної таємниці

Замовника, і не використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб, з урахуванням умов, зазначених в розділі 8 цього Договору.

У випадку виникнення непередбачених обставин, за яких Виконавець не зможе завершити аудит або випустити аудиторський звіт у порядку, передбаченому цим Договором, Виконавець негайно повідомить про це Замовника й найвищий управлінський персонал Замовника, і вживатиме таких заходів, які Виконавець вважатиме за необхідне вжити.

Виконувати інші зобов'язання та нести відповідальність, передбачені Договором.

Замовник зобов'язаний:

Нести відповідальність за достовірність та повноту фінансової звітності, іншої фінансової інформації та документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки.

У строки погоджені Сторонами, у межах терміну перевірки, відповідно до запитів Виконавця, надати останньому засновницькі документи, фінансову, податкову та внутрішньогосподарську (управлінську) звітність, фінансові плани, кошториси, первинну бухгалтерську документацію, облікові реєстри, комп'ютерні бази даних, договори, а також інші документи та будь-яку повну і достовірну інформацію (включно із тією, що становить комерційну таємницю Замовника), необхідну Виконавцю для проведення аудиторської перевірки в повному обсязі і в термін, встановлений Договором або зазначений у відповідному запиті на надання інформації.

Надати Виконавцю, у межах терміну перевірки, можливість перевіряти наявність, стан та рух грошових коштів на банківських рахунках, в тому числі шляхом проведення вибіркового інвентаризацій.

Відповідно до запитів Виконавця надавати останньому в усній чи письмовій формі (на розсуд Виконавця) пояснення, відповіді, що стосуються предмету аудиторської перевірки, в тому числі, письмові запевнення управлінського персоналу (МСА 580 «Письмові запевнення») та письмові підтвердження управлінського персоналу (МСА 500 «Аудиторські докази»).

Забезпечити Виконавцю необхідні нормальні умови для роботи на весь час проведення аудиторської перевірки, не здійснювати тиск на співробітників Виконавця під час проведення перевірки, не висувати вимог щодо характеру та обсягу аудиторських процедур, форми, змісту, термінології аудиторського звіту.

Своєчасно та належним чином реагувати на виявлені під час аудиторської перевірки недоліки та помилки у веденні бухгалтерського обліку, недоліки внутрішнього контролю.

Прийняти результати аудиторської перевірки шляхом вчасного підписання Акту приймання-передачі результатів аудиту та провести повний розрахунок (платежі) з Виконавцем відповідно до умов Договору.

Надати Виконавцю:

а) приміщення для надання послуг з робочими місцями підключеними до мережі Інтернет;

б) нормальні умови для роботи персоналу Виконавця, у тому числі:
доступ до необхідної документації;
можливість робити копії документів.

в) можливість проведення зустрічей з керівництвом та відповідальним персоналом Замовника, а також з відповідними третіми сторонами, які повинні надавати Виконавцю практичну допомогу та необхідні пояснення в ході надання послуг.

Виконувати інші зобов'язання та нести відповідальність, передбачені Договором.

Строки виконання договору

За умови своєчасного виконання Замовником своїх зобов'язань передбачених цим Договором, Виконавець надасть Замовнику послуги в наступний термін:

Дата початку надання послуг:

«21» липня 2021 року.

Дата закінчення надання послуг:

«20» серпня 2021 року.

Можливість дотримання строків Виконавцем залежатиме від повноти, точності та своєчасності надання інформації Замовником, загального стану бухгалтерських записів, своєчасного отримання пояснень від попередніх аудиторів Замовника та можливості отримати повний доступ до робочих документів попередніх аудиторів, які мають бути підготовлені українською або англійською мовами. Будь-які зміни до встановленого графіка обговорюватимуться Сторонами та не впливатимуть на відповідальність Сторін згідно цього Договору.

Виконавець має право завершити роботу по наданню послуг до погодженої дати.

Вартість послуг та порядок здійснення платежу

Вартість послуг Виконавця відповідно до Договору становить 5 500 (П'ять тисяч п'ятсот) грн. 00 коп., ПДВ 1 100 (Одна тисяча сто) грн. 00 коп. Вартість послуг з урахуванням ПДВ 6 600 (Шість тисяч шістсот) грн. 00 коп.

Вартість послуг, зазначена в п. 5.1, не включає витрат на відрядження, понесених Виконавцем, послуг сторонніх фахівців (додаткових аудиторів, сторонніх консультантів або експертів) та часу, необхідного для розширеного обговорення зроблених Виконавцем коригувань або використаної методики, а також для розгляду та обробки нової інформації, отриманої Виконавцем після надання проекту Аудиторського звіту (висновку) для обговорення з керівництвом Замовника. Якщо виникне необхідність у таких обговореннях або у виконанні додаткової роботи на прохання Замовника, розмір додаткової винагороди за такі послуги буде узгоджено з Замовником.

Оплата Замовником вартості послуг згідно з п. 5.1 здійснюється в наступному порядку:

50% вартості послуг – після підписання Договору, але не пізніше 3 (трьох) банківських днів після дня виставлення Виконавцем рахунку;

50% вартості послуг (або сума, розрахована згідно з п. 3.2.8. Договору) – не пізніше 3 (трьох) банківських днів з дня виставлення Виконавцем рахунку після надання проекту Аудиторського звіту (висновку), або після припинення аудиту (у випадках припинення аудиту на підставі вимог професійних стандартів аудиту без надання Аудиторського висновку).

У випадку неперерахування Замовником коштів на поточний рахунок Виконавця, останній має право притримати надання Аудиторського звіту (висновку) до повного розрахунку Замовника з Виконавцем за надані послуги.

Замовник зобов'язаний компенсувати Виконавцеві суму витрат, пов'язаних з відрядженням, що за узгодженням із Замовником поніс Виконавець у зв'язку з відрядженням власних фахівців по території України і, при необхідності, за кордон, з метою надання послуг, передбачених Договором.

Під сумою витрат, пов'язаних з відрядженням для цілей Договору розуміються:

5.6.1. вартість проїзних квитків;

5.6.2. вартість проживання в готелі за місцем надання послуг з фактично понесених витрат;

5.6.3. величини добових згідно зі стандартами Виконавця;

5.6.4. вартість проїзду від аеропорту (вокзалу) до місця проживання;

5.6.5. послуги з фактично понесених витрат у випадку, якщо Замовник не забезпечить співробітників Виконавця транспортом самостійно.

У випадку понесення Виконавцем додаткових витрат згідно п. 5.5 і п. 5.6. Договору, розрахунок здійснюється не пізніше п'яти робочих днів після дня виставлення Виконавцем рахунків.

Сума витрат, пов'язаних з відрядженням відповідно до п. 5.5. і п. 5.6. Договору містить у собі ПДВ по загальновстановленій ставці та суму податків, які сплачує Виконавець.

Вартість послуг, зазначена в п. 5.1. Договору, включає підготовку Аудиторських звітів (висновків) в кількості, визначеній п. 6.1. Договору.

Якщо виникне необхідність у підготовці додаткових примірників Аудиторських звітів (висновків), розмір додаткової винагороди за такі послуги буде узгоджено Сторонами окремо.

Відповідальність сторін та вирішення спорів

За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором Замовник та Виконавець несуть відповідальність у відповідності до чинного законодавства України та умов Договору.

Відповідальність Виконавця:

7.2.1. Виконавець несе відповідальність за неналежне виконання своїх професійних обов'язків у зв'язку з прийняттям та виконання завдання з аудиту, що є предметом Договору.

7.2.2. Будь-яка відповідальність (що випливає з Договору або іншим чином пов'язана з Послугами) Виконавця, його керівників чи співробітників стосовно послуг, які надаються згідно з Договором (або змінами і доповненнями до нього), обмежується відшкодуванням фактично завданих збитків, та ні в якому разі не повинна перевищувати суму вартості послуг, сплаченої Замовником Виконавцю за послуги, надані згідно з Договором. Обмеження, зазначені у даному пункті Договору, не застосовуються у випадках умисного порушення Виконавцем своїх зобов'язань, а також у випадках, коли обмеження відповідальності не допускається застосовним законодавством або професійними нормами.

7.2.3. Виконавець не несе відповідальності щодо правильності обчислення, своєчасності та/або повноти сплати Замовником податків та інших обов'язкових платежів.

Відповідальність Замовника:

7.3.1. Додатково до відповідальності управлінського персоналу Замовника, зазначеної у п. 2.5 Договору, Замовник несе відповідальність:

- а) за повноту і достовірність бухгалтерських та всіх інших документів, що надаються Виконавцю для проведення аудиторської перевірки;
- б) вибір та застосування відповідних облікових політик;

в) здійснення обґрунтованих облікових оцінок.

7.3.2. Замовник несе відповідальність за несвоєчасність виплати Виконавцю винагороди, передбаченої розділом 5 Договору, і в разі прострочення платежів сплачує Виконавцеві пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від простроченої суми за кожний день прострочення.

В межах, позначених в п. 7.2.2. Договору, Сторони несуть майнову відповідальність одна перед одною за порушення умов конфіденційності щодо інформації, отриманої під час здійснення аудиторської перевірки за Договором, внаслідок порушення умов конфіденційності.

В межах, позначених в п. 7.2.2. Договору, за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за Договором винна Сторона зобов'язана компенсувати іншій Стороні збитки, зумовлені невиконанням або неналежним виконанням своїх зобов'язань за Договором. Компенсація збитків не звільняє винну Сторону від виконання нею своїх зобов'язань за Договором.

Усі спори, пов'язані з Договором, його укладенням, або такі, що виникають в процесі виконання Договору, вирішуються в судовому порядку за встановленою підвідомчістю та підсудністю такого спору в порядку, визначеному чинним в Україні законодавством.

У ході надання послуг Сторони, час від часу, можуть спілкуватись за допомогою електронного зв'язку. Проте, не існує жодних гарантій того, що електронна передача інформації є безпечним засобом або що ця інформація не буде містити будь-яких помилок, а також що цю інформацію не буде перехоплено, зіпсовано, втрачено, зруйновано, отримано із запізненням або в неповному обсязі чи ще яким-небудь чином пошкоджено та зроблено небезпечною для використання. Відповідно, оскільки Виконавець використовуватиме прийнятні процедури для перевірки найбільш загальновідомих вірусів до того, як надіслати інформацію за допомогою електронного зв'язку, Виконавець не несе відповідальності перед

Замовником, яка виникає в результаті або у зв'язку з передачею Замовнику інформації за допомогою електронного зв'язку. Використання електронних засобів не є порушенням зобов'язань щодо конфіденційності.

Відповідальність за збереження активів, за попередження та виявлення зловживань, помилок та порушень чинного законодавства несе керівництво Замовника. Проте Виконавець плануватиме свою роботу таким чином, щоб отримати достатню ймовірність виявлення суттєвих викривлень у фінансовій звітності, що є результатом зловживань, помилок та порушень відповідних законів і положень. Однак перевірка, здійснена Виконавцем, не може вважатися такою, що повинна виявити всі ті випадки, які можуть існувати.

Виконавець надає широкий спектр послуг великій кількості замовників і може опинитися в ситуації, коли надані ним послуги організаціям і компаніям можуть розглядатися Замовником як потенційний конфлікт інтересів. Незважаючи на те, що Виконавець розробив і запровадив процедури для виявлення таких ситуацій, він не може бути впевненим у тому, що зможе виявити вже існуючі конфлікти або ті з них, що можуть виникнути в майбутньому. Причиною цього, значною мірою, є неможливість вичерпно передбачити, що саме Замовник може сприймати як конфлікт інтересів. Виконавець пропонує Замовникові повідомляти його про кожну конфліктну ситуацію, що стосується Договору. У разі виявлення вищезазначених ситуацій, якщо Виконавець вважає, що він зможе захистити інтереси Замовника, вживши відповідних заходів, то Виконавець обговорить і погодить із Замовником такі заходи. Це дасть можливість зберегти конфіденційність і надати Замовникові впевненості в тому, що висновки та рекомендації, які Замовник отримує від Виконавця, є повністю незалежними.

Загальноприйнята практика аудиту вимагає, щоб Виконавець читав будь-який річний звіт та інший документ, у якому міститься звіт Виконавця. Мета цієї процедури полягає у визначенні суттєвої невідповідності між іншою інформацією річного звіту, включаючи спосіб її подання, та інформацією, що

міститься у фінансовій звітності. Виконавець не несе відповідальності за проведення процедур перевірки такої іншої інформації у ході аудиту.

Аудиторський звіт (висновок) Виконавця призначено тим особам, яким його адресовано. Аудит не плануватиметься та не виконуватиметься з метою того, щоб будь-яка третя сторона посилалася на нього чи на будь-яку конкретну операцію. Отже, статті, які можуть цікавити треті сторони, не розглядатимуться окремо, і можуть існувати питання, яким третя сторона може дати іншу оцінку, можливо, у зв'язку з конкретною операцією.

Замовник не буде покладати відповідальність на Виконавця за недотримання термінів, яке сталося в результаті того, що Замовник не виконав (неналежно виконав), як це передбачено умовами Договору, або в результаті виникнення проблем, які Виконавець, виходячи з нормального перебігу подій, не міг передбачити.

Замовник не може пред'являти претензії або здійснювати будь-які інші процесуальні дії у зв'язку з Послугами або іншим чином пов'язані з цим Договором проти будь-якої іншої компанії Міжнародної мережі фірм або проти субпідрядників, учасників, акціонерів, директорів, службовців, партнерів, керівників або співробітників такої компанії Міжнародної мережі фірм або Виконавця (далі – «Особи Міжнародної мережі фірм»). Замовник має пред'являти будь-яку претензію або здійснювати будь-які інші процесуальні дії виключно проти Виконавця. Обмеження, зазначені, зокрема в п.п. 7.2.2., 7.16. Договору, установлені з метою захисту інших компаній Міжнародної мережі фірм та всіх Осіб Міжнародної мережі фірм, які мають право вимагати їх примусового виконання.

Сторони домовилися, що штрафні санкції, передбачені ст.231 Господарського кодексу України, до Виконавця застосовуватися не будуть.

Особливі умови та забезпечення конфіденційності

Виконавець під час прийняття та виконання завдання з аудиту повинен забезпечити дотримання вимог незалежності та фундаментальних принципів

етики щодо персоналу, включеного до групи з виконання завдання з аудиту, а також щодо незалежності Виконавця в цілому.

Стосовно Договору та будь-якої інформації, що надається у зв'язку з Договором та позначена Стороною, що її розкриває, як «Конфіденційна», або інформація, що вважається конфіденційною за законодавством України (далі – «Конфіденційна інформація»), Сторона-одержувач погоджується:

- (1) захищати Конфіденційну інформацію у прийнятний і належний спосіб та відповідно до професійних стандартів, де це є застосовним;
- (2) використовувати Конфіденційну інформацію виключно з метою виконання своїх зобов'язань за цим Договором; та
- (3) відтворювати (копіювати чи посилатись на) Конфіденційну інформацію виключно з метою виконання своїх зобов'язань за цим Договором.

Однак Виконавець або Замовник можуть розкривати таку інформацію, якщо вона:

- (а) є або стає відомою не через порушення цього Договору,
- (б) у подальшому отримується одержувачем від третьої особи, яка, наскільки відомо одержувачу, не має зобов'язань щодо конфіденційності стосовно інформації перед стороною, що її розкриває,
- (в) була відома одержувачу на момент розкриття або у подальшому створена самостійно,
- (г) розкривається у зв'язку із здійсненням прав одержувача за цим Договором, включаючи передачу страховим компаніям, субпідрядникам, або
- (г) підлягає розкриттю згідно із застосовним законодавством, судовим процесом або професійними нормами.

Зобов'язання Сторін щодо забезпечення конфіденційності діють протягом 12 місяців з дати розкриття конфіденційної інформації.

Документи, передані Замовником Виконавцю для проведення аудиту, не підлягають розголошенню чи вилученню без згоди Замовника, крім випадків, передбачених чинним законодавством України та рішеннями АПУ. Замовник

погоджується з тим, що Виконавець має право надати відомості або документи, наявні у Виконавця, що стосуються діяльності Замовника, у тому числі підготовлені Виконавцем робочі документи або результати надання Послуг, українським або іноземним регулюючим органам, або органам державної влади, що здійснюють нагляд за аудиторською діяльністю, після одержання від них відповідного запиту або розпорядження. Виконавець повідомить Замовника про одержання такого запиту або розпорядження, якщо таке повідомлення не заборонене законодавством.

Замовник гарантує, що він має повноваження й має у своєму розпорядженні всі необхідні згоди з боку відповідних фізичних осіб на надання Виконавцю Персональних даних у зв'язку з наданням Послуг і що надані Виконавцю Персональні дані були Оброблені відповідно до застосовного законодавства.

12. Реквізити Сторін:

<i>Виконавець</i>	<i>Замовник</i>
ТОВ «Device Group» Місцезнаходження: <u>65100, м. Одеса, вул. Рішельєвська, буд. 25</u> Поштова адреса: <u>65100, м. Одеса, вул. Рішельєвська, буд. 25</u> тел/факс <u>(048) 715 63 59</u> Код ЄДРПОУ <u>33306921</u> Свідоцтво платника ПДВ № <u>1826554501118</u> ПІН № <u>418481426551</u> п/р № <u>IBAN UA833007110000026001052607604</u> Банк <u>АТ КБ «ПРИВАТБАНК»</u> МФО <u>456825</u> _____ _____	ТОВ «Вознесенський коньячний завод » Місцезнаходження: <u>56541, Миколаївська обл. Вонесенський р-н с. Бузьке, вул. Зеленогаївка, 2</u> Поштова адреса: <u>56541, Миколаївська обл. Вонесенський р-н с. Бузьке, вул. Зеленогаївка, 2</u> тел/факс <u>(051) 343-89-40</u> Код ЄДРПОУ <u>40404385</u> Свідоцтво платника ПДВ № <u>65658954</u> ПІН № <u>1010557023</u> п/р № <u>2600131344007</u> Банк « <u>Промінвестбанк</u> » МФО <u>328180</u> _____ _____

*реквізити не справжні, взято для прикладу

Додаток Г. – План аудиторської перевірки

ПЛАН АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Операцій на рахунках банку підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

За станом на 31.12.2022 р.

Аудит проведений аудиторською фірмою ТОВ
«Device Group» Ліцензія №476432105497/99

Виконавці: сертифікований аудитор Гончарова В.Г., асистенти
Горбунов П.О., Ткаченко В.В.

Дата початку аудиту 21.07.2022р.

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта. Планування проведення аудиту банківських операцій. Перевірка порядку відкриття та режиму банківських рахунків	Статут підприємства, Звіти попередніх перевірок, накази, заяви про відкриття рахунку у банку	21.07-25.07	Гончарова В.Г
Основний	Звірка залишків на рахунках грошових коштів рахунка, що перевіряється, з виписками, даними бухгалтерського обліку і звітності. Перевірка повноти оприбуткування грошових коштів на поточних рахунках з використанням програмного середовища «Клієнт-Банк» Перевірка повноти оприбуткування грошових коштів на спеціальних рахунках (сплата податків, розрахунки з фондами соціального страхування). Перевірка законності здійснення операцій по банківських рахунках та правильності їх документального оформлення	Головна книга, банківські виписки, доступ до програмного середовища, копії платіжних доручень, вимог, меморіальних ордерів, корінці грошових і розрахункових чеків; облікові реєстри за субрахунками 311, 312, 313, 314; баланси	26.07-14.08	Гончарова В.Г., Горбунов П.О., Ткаченко В.В

Продовження Додатка Г

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Період проведення	Виконавці
Завершальний	Складання аудиторського звіту, підготовка пропозицій і висновків	Робочі документи з попередніх досліджень, записи аудитора	16.08-20.08	Гончарова В.Г., Горбунов П. О., Ткаченко В.В

Дата закінчення аудиту 20.08.2022р.

Керівник аудиторської фірми

Новосьолов В. М.

Керівник аудиторської перевірки

Гончарова В.Г

Додаток Г. – Програма аудиторської перевірки

ПРОГРАМА АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Операцій на рахунках банку підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

За станом на 31.12.2022 р.

Аудит проведений аудиторською фірмою ТОВ
«Device Group» Ліцензія №476432105497/99

Виконавці: сертифікований аудитор Гончарова В.Г., асистенти
Горбунов П.О., Ткаченко В.В.

Дата початку аудиту 21.07.2022р.

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки	Примітки
1	Оцінка стану внутрішнього контролю і системи обліку банківських операцій	Гончарова В.Г	22.07-24.07	
2	Перевірка правильності відкриття рахунку в комерційному банку	Гончарова В.Г., Горбунов П. О.	25.07	
3	Здійснення контролю на підприємстві за дотриманням платіжної дисципліни	Горбунов П. О.	27.07	
4	Перевірка виписок банку та підтверджуючих документів (повнота та правильність перенесення записів до журналів-ордерів та інших реєстрів обліку за кореспондентськими рахунками)	Горбунов П. О., Ткаченко В.В	28.07-30.07	
5	Перевірка по кожному безготівковому розрахунку з підприємствами та фізичними особами відповідності їхніх даних договірним взаємовідносинам	Гончарова В.Г., Горбунов П. О.	01.08-04.08	
6	Вивчення платоспроможності підприємства та причин прострочення розрахунків з іншими кредиторами	Гончарова В.Г	05.08	
7	Перевірка відповідності даних про наявність і рух грошових коштів	Горбунов П. О	06.08	

Продовження Додатку Г

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки	Примітки
8	Перевірка повноти і своєчасності оприбуткування грошових коштів, що надійшли до банку	Ткаченко В.В	08.08-09.08	
9	Перевірка своєчасності перерахування податків до бюджету та інших обов'язкових платежів до позабюджетних фондів	Гончарова В.Г.,.	10.08	
10	Перевірка отриманих у банку коштів і оприбуткованих у касі підприємства, а також цільового використання цих коштів	Гончарова В.Г., Горбунов П. О..	11.08-12.08	
11	Перевірка правильності кореспонденції рахунків за банківськими операціями	Горбунов П. О., Ткаченко В.В	13.08-15.08	

Дата закінчення аудиту 20.08.2022р.

Керівник аудиторської фірми

Новосолов В. М. .

Керівник аудиторської перевірки

Гончарова В.Г

Додаток Д. – Програма аудиторської перевірки

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК

щодо достовірності показників фінансової звітності

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» станом на 31.12.2022 року

Незалежний аудитор Швець А.С., Свідоцтво № 45 про внесення до реєстру аудиторських фірм і аудиторів, які одноосібно надають аудиторські послуги, видане за рішенням № 48 Аудиторської палати України 15.11.2020 року, подовжене Рішенням Аудиторської палати України до 20.05.2025 року.

Місце проживання: 65102, м. Одеса, вул. Базарна, буд. 55. Телефон:
(048)712-
10-52.

Дата видачі аудиторського висновку: 28 листопада 2022 року.

Основні відомості про товариство:

Повне найменування: товариство з обмеженою
відповідальністю

«Вознесенський коньячний завод»

Код за ЄДРПОУ: 40404385 ;

Місцезнаходження: 56541, Миколаївська обл., Вознесенський р-н
с.Бузьке, вул. Зеленогаївка, 2

Дата державної реєстрації: 06 квітня 2016 Вознесенською
районною адміністрацією м. Миколаїв за № Р15211020000001937;

Дата внесення змін в установчі документи: -

Основні види діяльності за КВЕД:

- **11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв**

Основні відомості про умови договору на проведення аудитів:

- договір на проведення аудиту № 15 від 20 липня 2022 року;
- дата початку проведення аудиту - 21 липня 2022 року;
- дата закінчення проведення аудиту - 20 серпня 2022 року.

Перелік перевіреної фінансової інформації:

З метою вирішення встановлених завдань, аудитором перевірена наступна документація ТОВ «Вознесенський коньячний завод»:

- Установчі документи;
- Первинні фінансові й бухгалтерські документи;
- Головна й касова книги;
- Фінансова звітність за 2021 рік;
- Регістри синтетичного й аналітичного обліку;
- Накази й угоди.

Аудиторська перевірка проводилася за період з 01.01.2022 р. до 31.12.2022 р. суцільним методом (каса, розрахунковий рахунок) і вибірково (інші рахунки) з використанням методів документальної перевірки, зіставлення й оцінки, тестування доказів, які підтверджують суми й розкриття інформації у фінансових звітах, включає оцінювання застосованих принципів бухгалтерського обліку й істотних облікових оцінок, здійснених управлінським персоналом, а також оцінювання надання звітів у цілому.

Відповідальність щодо вірогідності наданої до перевірки звітності й документації несе керівництво ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Обов'язком аудитора є висловлення думки щодо фінансової інформації на основі проведеної аудиторської перевірки (Міжнародний стандарт аудиту № 700).

Обсяг аудиторської перевірки:

Мною, незалежним аудитором Швець А.С., проведена перевірка відповідно до вимог Законів України «Про господарчі товариства», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Міжнародних стандартів аудиту, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку й інших законодавчих і нормативних актів.

Висновок сформований у відповідності:

- до вимог Міжнародних стандартів аудиту №700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності». Цей стандарт зобов'язує

аудиторів планувати й здійснювати аудиторську перевірку так, щоб одержати обґрунтовану впевненість у тім, що фінансові звіти не містять істотних викривлень.

Розмір істотності помилки (невідповідності даних обліку акціонерного товариства даним його звітності) відповідно до вимог національного нормативу аудиту № 11 «Істотність і її взаємозв'язок з ризиками аудиторської перевірки» прийнято в розмірі 11,0 тис.грн.

Висловлення думки щодо розкриття інформації з видів активів до встановлених нормативів

Мною, незалежним аудитором Швець А.С., перевірено й проаналізовано надану суспільством фінансову інформацію з видів активів до встановлених нормативів, зокрема Національних Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку й Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

На підставі отриманих при перевірці даних, констатую:

- бухгалтерський облік у суспільстві ведеться за журнально-ордерною системою рахівництва з використанням програмного забезпечення бухгалтерської програми «1С Бухгалтерія»;
- зіставленням даних первинних документів із записами на рахунках синтетичного й аналітичного обліку, Головною книгою й даними бухгалтерського балансу розбіжності не виявлені.

Необоротні активи товариства за станом на 31.12.2021 року враховуються в сумі 6 413,4 тис.грн. і складаються з:

- *незавершених капітальних інвестицій*, які знайшли відображення в ряд.1005 балансу «Незавершені капітальні інвестиції» відсутні. Облік капітальних інвестицій ведеться товариством по Д-ту балансового рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

- *основних засобів*, які знайшли відображення в балансі по залишковій вартості всумі 6 402,7 тис.грн. Облік основних засобів ведеться товариством відповідно до вимог П(С)БО №7 «Основні засоби» пооб'єктно по їхній первісній вартості по Д-ту субрахунків балансового рахунку 10 «Основні

засоби».

– *довгострокових фінансових інвестицій* у звітному періоді в інші підприємства і фінансові установи не було.

– *нематеріальних активів*, які знайшли відображення в балансі по залишковій вартості в сумі 10,7 тис.грн. Облік нематеріальних активів ведеться товариством відповідно до вимог П(С)БО №8 «Нематеріальні активи» пооб'єктно по їхній первісній вартості по Д-ту субрахунків балансового рахунку 12 «Нематеріальні активи».

– *довгострокових біологічних активів*, які знайшли відображення в балансі по залишковій вартості відсутні. Облік довгострокових біологічних активів ведеться товариством відповідно до вимог П(С)БО №7 «Основні засоби» по їхній первісній вартості по Д-ту субрахунків балансового рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи».

Довгострокова дебіторська заборгованість станом на 31.12.2021 року відсутня. *Відстрочених податкових активів* станом на 31.12.2021 року товариство не має.

Інші необоротні активи станом на 31.12.2021 року відсутні.

Станом на 31.12.2021 року *оборотні активи* товариства обліковуються в сумі 43 769,8 тис.грн. і складаються з:

– *Запасів*, загальна сума яких станом на 31.12.2021 року становить 36 573,4 тис.грн. і враховується по Д-ту балансових рахунків:

26 «Готова продукція» - 14 201,6 тис.грн.

20 «Виробничі запаси» та 23 «Виробництво» в звіті відсутні. Поточні біологічні активи на 31.12.2021 рік відсутні.

Облік матеріальних цінностей ведеться товариством відповідно до вимог П(С)БО 9 «Запаси» по покупній вартості за їхніми видами, рахунками, субрахунками, матеріально-відповідальними особами.

Згідно даним бухгалтерському обліку за станом на 31.12.2021 року :

– *дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги* враховується по Д-ту балансового рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та

замовниками» і становить:

- по чистій реалізаційній вартості – 345,8 тис.грн.;
- по первісній вартості - 345,8 тис.грн.

Резерв сумнівних боргів товариством у звітному періоді не нара

– *Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами*

станомна 31.12.2021 року відсутні.

– *Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом* на 31.12.2020 року сума складатиме 3 415,6 тис.грн.

– *Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків* на 31.12.2021 року відсутня.

– *Інша поточна дебіторська заборгованість* станом на 31.12.2021 року враховується суспільством у сумі 1 020,3 тис.грн. по Д-ту субрахунку 377.

– *Поточні фінансові інвестиції* станом на 31.12.2021 року відсутні.

– *Гроші та їхні еквіваленти* станом на 31.12.2021 року склали 74,8 тис.грн.

– *Готівка* у національній валюті станом на 31.12.2021 року відсутня, що підтверджується касовими документами, звітами касира, записами в Касовій книзі й враховується на субрахунках балансового рахунку 30 «Готівка». Залишок коштів *на поточних рахунках* у національній валюті за станом на 31.12.2021 року відсутня, що підтверджується банківськими виписками й враховується на субрахунках балансового рахунку 31 «Рахунки в банках».

– *Інші оборотні активи* за станом на 31.12.2021 року становили у сумі 2 339,9 тис.грн.

– *Витрати майбутніх періодів* станом на 31.12.2021 року відсутні. Істотних розбіжностей щодо відображення інформації про оборотні активи товариства у фінансовій звітності товариства за станом на 31.12.2021 року й за даними бухгалтерського обліку не виявлено.

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2021 р., тис. грн.</i>
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	345,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
– за виданими авансами	-
– з бюджетом	3 415,6
– у тому числі з податку на прибуток	-
*	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1 020,3
Разом	4 781,7

Вважаю, що проведена аудиторська перевірка надає обґрунтовану інформацію для висловлення незалежної думки.

На мою думку, ведення бухгалтерського обліку, класифікація й оцінка всіх видів активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за станом на 31.12.2021 року відповідає Міжнародним стандартам аудиту, є справедливою й достовірною.

Висловлення думки щодо розкриття інформації про зобов'язання стосовно встановлених нормативів

Мною, незалежним аудитором Швець А.С., перевірено й проаналізовано надану фінансову інформацію про зобов'язання товариства стосовно встановлених нормативів, зокрема національних Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку й Міжнародних стандартів аудиту.

При перевірці встановлено, що:

Станом на 31.12.2021 року операцій по забезпеченню майбутніх витрат і платежів товариством не проводилося.

Довгострокові зобов'язання станом на 31.12.2021 року відсутні, в тому числі:

- довгострокові забезпечення - відсутні.
- інші довгострокові зобов'язання – відсутні.

Поточні зобов'язання станом на 31.12.2021 року товариства враховуються в сумі 42 231,6 тис.грн.

Облік кредиторської заборгованості товариством здійснюється відповідно до вимог П(С)БО № 11 «Зобов'язання».

Вибірковою перевіркою розрахунків по нарахуванню заробітної плати, нарахувань і утримань із зарплати, відхилень від вимог чинного законодавства не виявлено.

Кредиторської заборгованості, по якій минув строк позовної давності, товариство не має.

Доходи майбутніх періодів за станом на 31.12.2021 року відсутні.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги за станом на 31.12.2021 року склала 18 544,8 тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом станом на 31.12.2021 року склала 84,4 тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість зі страхування за станом на 31.12.2021 року склала 42,2 тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці на 31.12.2021 року склала 157,3 тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків станом на 31.12.2021 року відсутні.

Інші поточні зобов'язання склали 11 888,8 тис.грн.

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2021 р., тис. грн.</i>
Поточна кредиторська заборгованість за:	-
– довгостроковими зобов'язаннями	
– товари, роботи, послуги	18 544,8
– розрахунками з бюджетом	84,4
у тому числі з податку на прибуток	33,7
– розрахунками зі страхування	42,2
*– розрахунками з оплати праці	157,3
Інші поточні зобов'язання	11 888,8
<i>Разом</i>	<i>30 751,2</i>

Вважаю, що проведена аудиторська перевірка надає обґрунтовану інформацію для висловлення думки.

Вважаю, що проведена аудиторська перевірка надає обґрунтовану інформацію для висловлення думки.

На мою думку, перевірена інформація щодо розміру зобов'язань ТОВ «Вознесенський коньячний завод» станом на 31.12.2021 року визначена без істотних перекручувань, реально й вірно відображена у фінансовій звітності товариства, відповідає Міжнародним стандартам аудиту, є справедливою й достовірною.

Висловлення думки щодо розкриття інформації про власний капітал.

Власний капітал ТОВ «Вознесенський коньячний завод» станом на 31.12.2021 року обліковується в сумі 7 951,6 тис.грн., в т.ч.:

- зареєстрований капітал – 7100,0 тис.грн.;
- нерозподілений прибуток – 851,6 тис. грн.

Резервний та додатковий капітал відсутні.

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2021 р., тис. грн.</i>
Зареєстрований (пайовий) капітал	7100,00
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	-
Резервний капітал	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	851,6
<i>Разом</i>	7951,6

Для обліку Статутного капіталу товариством використовується рахунок 40 «Зареєстрований капітал», сальдо якого відповідає заявленому розміру, зафіксованому у Статуті.

Нерозподілений прибуток товариства враховується в сумі 851,6 тис.грн. по Д-ту балансового рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Вважаю, що проведена аудиторська перевірка надає обґрунтовану впевненість для висловлення думки.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта загальної ліквідності (покриття), коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

Аудиторський висновок:

Мною, незалежним аудитором Швець А.С, проведено аудиторську перевірку у відповідності з вимогами та положеннями Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” та Міжнародними стандартами аудиту. Ці стандарти зобов’язують аудитора планувати і здійснювати аудиторську перевірку з метою одержання обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова інформація не містить суттєвих викривлень. Аудит включає перевірку шляхом тестування доказів, які підтверджують суми й розкриття інформації у фінансових звітах товариства.

Аудиторська перевірка також включає оцінку застосованих принципів бухгалтерського обліку, здійснених управлінським персоналом, а також оцінку загального подання фінансових звітів.

Вважаю, що проведена мною аудиторська перевірка забезпечує обґрунтовану підставу для висловлення думки.

На мою думку, за результатами співставлення даних фінансової звітності з даними бухгалтерського обліку суттєвих відхилень не виявлено, перевірена фінансова інформація ТОВ «ВОЗНЕСЕНЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД» відображена справедливо та достовірно, відповідає нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні.

Оцінка ймовірності банкрутства показала, що як в попередньому так й в звітному році, свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника зменшується, що свідчить про зменшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність.

Оскільки аудитор не приймав участь у проведенні фактичної інвентаризації активів та зобов’язань товариства, вважаю за можливе надати умовно-позитивний аудиторський висновок щодо діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ВОЗНЕСЕНЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД».

Валюту балансу товариства з обмеженою відповідальністю «ВОЗНЕСЕНЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД» станом на звітну дату у сумі 50 183,2 тис.грн. підтверджую.

Незалежний аудитор
(сертифікат серії А №032560 від 01.09.2020)

Швець А.С.